

SLUŽBENI VJESNIK

2019.

BROJ: 99

UTORAK, 31. PROSINCA 2019.

GODINA LXV

OPĆINA DVOR AKTI OPĆINSKOG VIJEĆA

85.

Na temelju članka 35. stavka 1. točke 6. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi («Narodne novine», broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17 i 98/19) i članka 30. Statuta Općine Dvor («Službeni vjesnik», broj 31/09, 13/10, 15/13, 30/14 i 19/18), Općinsko vijeće Općine Dvor, na sjednici održanoj dana 30. prosinca 2019. godine, donijelo je

ODLUKU

o usvajanju Strategije razvoja Općine Dvor za razdoblje 2018. - 2023. godine

Članak 1.

Usvaja se Strategija razvoja Općine Dvor za razdoblje 2018. - 2023. godine.

Članak 2.

Tekst Strategije razvoja Općine Dvor je u prilogu ove Odluke i čini njezin sastavni dio.

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Službenom vjesniku«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
OPĆINA DVOR
OPĆINSKO VIJEĆE

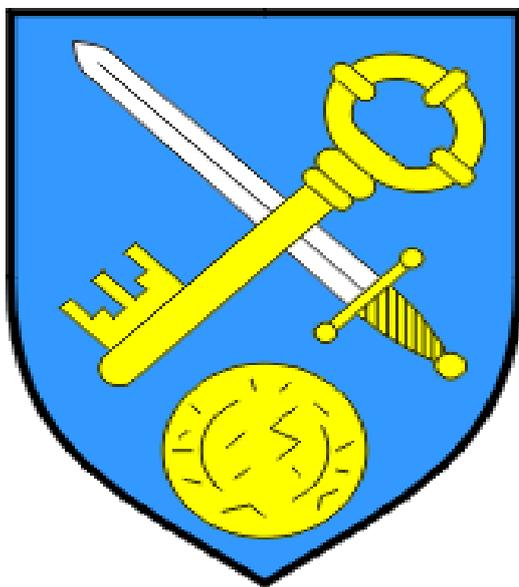
KLASA: 302-02/19-01/01
URBROJ: 2176/08-02-19-01
Dvor, 30. prosinca 2019.

**Predsjednik Općinskog vijeća
Stjepan Buić, v.r.**

SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA

STRATEGIJA RAZVOJA 2018. - 2023.

OPĆINA DVOR

Dvor, 2019.

Naziv projekta:

Strategija razvoja Općine Dvor

Datum:

2018. godine

Naručitelj:

Općina Dvor

Nositelj projekta:

Adria Bonus d.o.o. Poreč

Suradnja:

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Institut za poljoprivredu i turizam Poreč

Voditelj projekta:

Prof. dr. sc. Zdenko Tomčić

SURADNICI NA PROJEKTU:

doc. dr. sc. Berislav Bolfek

dr. sc. Anita Ilak Peršurić

doc. dr. sc. Linda Juraković

Stevo Žufić, dipl.oec

dr. sc. Zoran Jeremić

Krešo Alihodžić, oec

PARTNERSKI ODBOR:

1. Stjepan Buić, predsjednik;
2. Dragan Šašo, član;
3. Dragoljub Arbutina, član;
4. Marko Tepšić, član;
5. Miroslav Krstinić, član;
6. Nikola Trbulin, član;
7. Ljerka Pavlović, član;
8. Nataša Crljenica, član;
9. Dragana Marčinković, član;
10. Milan Janković, član;
11. Marijan Janošević, član;
12. Nikola Mlađenović, član;

Lektura:

Nina Brečević, mag. educ. philol. croat. et mag. educ. hist.

Sadržaj

1. UVOD	6413
1.1. Sustav planiranja razvoja	6414
1.2. Strategija razvoja (SR)	6414
1.3. Sadržaj Strategije razvoja (SR).....	6415
1.4. Financiranje razvoja	6415
1.5. Implementacija aktivnosti	6416

2.	SAŽETAK.....	6416
3.	OPĆI PODACI.....	6418
3.1.	Opći podaci i položaj Općine Dvor	6419
3.2.	Razvojne značajke i resursi	9419
3.3.	Stanovništvo	6420
4.	PRIRODNI RESURSI	6425
4.1.	Reljef i zemljište.....	6425
4.2.	Klimatska obilježja	6425
4.3.	Vegetacija.....	6426
4.4.	Poljoprivredne površine i šumarstvo	6426
4.5.	Vodno bogatstvo	6426
4.6.	Zaštita prostora.....	6427
4.7.	SWOT analiza prirodni resursi	6428
5.	INFRASTRUKTURA	6428
5.1.	Promet.....	6428
5.2.	Energetski sustav.....	6429
5.3.	Pošta i telekomunikacije.....	6429
5.4.	SWOT analiza infrastruktura.....	6429
6.	KOMUNALNA DJELATNOST	6430
6.1.	Vodoopskrba	6430
6.2.	Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	6430
6.3.	Odlaganje čvrstog otpada.....	6430
6.4.	SWOT analiza komunalna djelatnost.....	6430
7.	DRUŠTVENE DJELATNOSTI.....	6430
7.1.	Obrazovanje	6431
7.2.	Kultura i prirodna baština	6431
7.2.1.	Kulturna baština	6432
7.2.2.	Prirodna baština	6432
7.3.	Zdravstvo.....	6433
7.4.	Socijalna skrb	6433
7.5.	Sport	6433
7.6.	Udruge.....	6433
7.7.	SWOT analiza društvene djelatnosti	6434
8.	GOSPODARSTVO	6434
8.1.	Poljoprivreda i šumarstvo	6435
8.2.	Turizam i ugostiteljstvo (općenito).....	6440
8.3.	Malo i srednje poduzetništvo	6441
8.4.	SWOT analiza gospodarstvo.....	6443
9.	FINANCIRANJE JAVNIH POTREBA.....	6443
9.1.	Proračun Općine	6443
9.1.1.	Prihodi Općine Dvor.....	6444
9.1.2.	Rashodi Proračuna Općine Dvor	6445
9.2.	Financiranje razvoja kroz financiranje iz EU fondova (programa)	6446
9.3.	Partnerstvo privatnog i javnog sektora	6446

10.	RAZVOJNE POLITIKE I DOKUMENTI SVIH STRUKTURA.....	6448
10.1.	Europsko okruženje.....	6448
10.1.1.	Europsko okruženje i regionalna politika.....	6449
10.1.2.	Strategija razvoja EU.....	9449
10.2.	Hrvatski strateški dokumenti.....	6449
10.3.	Regionalna politika RH.....	6450
10.3.1.	Strategija razvoja industrije.....	6450
10.3.2.	Strategija razvoja turizma.....	6450
10.3.3.	Strategija razvoja poljoprivrede.....	6451
10.3.4.	Prostorni planovi.....	6451
10.4.	Županijski strateški dokumenti.....	6451
10.4.1.	Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017.-2020.....	6452
10.4.2.	Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije 2014.-2020.....	6453
10.4.3.	Strategija razvoja ljudskih potencijala Sisačko-moslavačke županije 2014.-2020.....	6453
10.5.	Prostorni planovi.....	6454
10.5.1.	Prostorni plan županijski.....	6454
10.5.2.	Prostorni plan Općine.....	6455
10.5.3.	Strategija razvoja Općine Dvor.....	6456
10.6.	LAG UNA.....	6457
11.	MOGUĆI SCENARIJ.....	6458
12.	STRATEGIJA RAZVOJA.....	6459
12.1.	Ekonomski potencijal i kočnice razvoja Općine Dvor.....	6459
12.2.	Vizija razvoja Općine Dvor i najvažniji ciljevi.....	6460
12.3.	Strateški ciljevi, prioriteti i mjere.....	6460
12.4.	Strategija SR-a.....	6465
12.5.	SR u budućnosti.....	6467
13.	PLAN PROVEDBE SR-a.....	6468
13.1.	Uvod.....	6468
13.2.	Institucije i mehanizmi provedbe.....	6469
13.3.	Pribavljanje sredstava i financiranje.....	6471
13.4.	Praćenje (monitoring) i evaluacija.....	6471
13.5.	Slijedeći koraci - provedba SR-a.....	6471
13.6.	Logička matrica.....	6472
14.	PREGLED PROJEKATA OPĆINE DVOR SA MOGUĆIM IZVORIMA FINANCIRANJA.....	6474
15.	PRILOG EU FONDOVI.....	6476
	IZVORI.....	6485

1. UVOD

Strategija razvoja Općine Dvor je temeljni dokument razvoja Općine, formiran u svrhu planiranja, provedbe, kontrole i ocjenjivanja ukupnog razvitka u periodu od 2018. - 2023. godine. Sadrži sažeti prikaz realno ostvarivih preferencija zajednice kao rezultat zajedničkog angažmana na rješavanju problema i potreba jedinice lokalne samouprave. Služi kao vodič i okvir lokalnoj samoupravi u procesu razvoja. Osim toga, potencijalnim investitorima daje uvid u strategiju zajednice u koju žele ulagati, dok je za donatore osnovni dokument na temelju kojega odlučuju o raspodjeli bespovratnih sredstava. Njegova svrha je: Sveobuhvatni održivi razvoj zajednice, optimalno korištenje resursa, postizanje zadanih ciljeva razvoja te zadovoljstvo stanovnika zajednice.

Kako bi se postigao željeni efekt, u izradu Strategije razvoja uključeni su predstavnici svih struktura zajednice formiranih u radne skupine. Na taj način se doprinijelo sveobuhvatnosti programa razvoja. Članovi radnih skupina su raspravom o trenutnom stanju, problemima i prioritetima zajednice, te uz konstruktivni sukob različitih mišljenja, formirali sliku realnoga stanja Općine. Pravilno utvrđena slika stanja preduvjet je za određivanje prioriteta i ciljeva koji se postavljaju kao orijentir budućeg razvoja. Analiza pojedinih segmenata nije sama sebi svrha, nego predstavlja polaznu točku za sljedeći korak u izradi Strategije razvoja a to je SWOT analiza. Izradom SWOT analize identificirane su: vlastite snage Općine koje treba dalje jačati i razvijati, vlastite slabosti Općine koje treba umanjivati, vanjske prilike koje je potrebno koristiti i vanjske prijetnje koje je potrebno izbjegavati ili čije djelovanje je potrebno neutralizirati. Ključni dio Strateškog razvojnog programa Općine Dvor je definiranje ciljeva, prioriteta i mjera koji postavljaju temelje za budući razvoj.

U Hrvatskoj sustav planiranja ima slijedeće elemente: strategije RH koje donosi Vlada i Sabor Republike Hrvatske, Strategiju razvoja Županije koju donosi Županija, a koja mora biti sukladna s prije spomenutim strategijama, te Strategija razvoja (SR), dokument kojeg donose općine i gradovi u RH.

1.1. Sustav planiranja razvoja

Važnost lokalnog razvoja uključuje institucionalnu sposobnost za promicanje društveno - ekonomskog razvoja. Upravljanje takvim razvojem na razini lokalne uprave u Republici Hrvatskoj od sve je veće važnosti. Vlada Republike Hrvatske obvezala se da će promicati *regionalni razvoj*. Temeljem potonjeg, a sukladno načelu supsidijarnosti, jedan je broj nadležnosti i administrativnih funkcija središnje države decentraliziran na Županije.

Strateškim planom razvoja donosi se vizija razvoja jedinica lokalne samouprave koja odražava najbolju moguću budućnost koja se može predvidjeti, što želi postići i kako će Općina ili Grad izgledati kada postigne svoj cilj. Nakon provedbe svakog plana, on mora biti ponovno procijenjen tako da se proces može ponovno započeti. Dakle, strateško planiranje je proces koji se ponavlja periodički kako bi se strateški razvoj mogao planski i usmjerenom voditi ka zacrtanim ciljevima.

Sposobnost za učinkovito i djelotvorno upravljanje razvojem na razini lokalne uprave od bitne je važnosti. Budući da je Hrvatska kao članica Europske unije (EU), do ulaska koristila pretprikladne fondove, samim ulaskom RH u Europsku uniju osigurana su sredstva strukturnih i kohezijskih fondova EU-e. Ta se sredstva koriste za financijsko podupiranje projekata strateške naravi u područjima države članice radi povećanja konkurentnosti u tim područjima, te radi društveno - ekonomskog blagostanja građana. Strukturni fondovi EU daju se na regionalnoj razini. Stoga je od bitne važnosti da lokalna uprava, koja djeluje na regionalnoj razini, bude sposobna za djelotvorno i učinkovito korištenje tih sredstava.

1.2. Strategija razvoja (SR)

Strategija razvoja je iznimno značajan dokument kojeg izrađuje općina ili grad te na taj način preuzima odgovornost za ukupni razvoj JLS.

Regionalna politika ima odlučujući utjecaj na uravnotežen i održiv razvoj JLS, te na konkurentnost zemlje na europskom tržištu. Ovakva politika provodi se na razini zemalja Europske unije (EU), kako bi se smanjile socijalne i gospodarske razlike između pojedinih regija, ali i omogućila lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. Na taj način EU odobrava i potiče prijenos sredstava iz bogatijih zemalja članica u one manje razvijene zemlje/regije. Ovakav pristup omogućuje i povezivanje regija različitih država (koje imaju iste ili slične interese) te njihov zajednički nastup i razvoj na tržištu. Takvom politikom unutar Unije može se prenijeti i više od 35% proračuna EU-a. Zahvaljujući strukturnim i kohezijskim fondovima utječe se na povećanje konkurentnosti regije i pridonosi boljem standardu njenih građana. Odlučujući značaj za održivi razvoj zemlje i njenu konkurentnost na europskom tržištu sačinjava upravo regionalna politika. Na taj način izjednačava se gospodarska razvijenost pojedinih regija unutar države, te lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. U prilog tome govori i praksa Europske unije u kojoj ne samo da regije unutar država razvijaju politiku svojeg razvoja, već se često regije različitih država (koje imaju iste ili slične interese) povezuju te zajednički nastupaju i razvijaju na tržištu.

Strategija i poticanje na inicijativu dolazi od strane viših instanci. Međutim, različiti razvojni projekti planiraju se i provode na lokalnom nivou što proizlazi iz činjenice da se svi projekti međusobno razlikuju u većoj ili manjoj mjeri. Na taj način, programi kreirani na nacionalnoj razini često ne mogu polučiti priželjkivane rezultate, barem ne u onoj mjeri u kojoj je to moguće postići kada se sama lokalna zajednica aktivno uključi u razvoj područja na kojem djeluje. Svako područje, regija, grad ili općina imaju svoje specifičnosti i kao takve najbolje ih poznaju upravo lokalne vlasti. Stoga je potrebno lokalne vlasti educirati o načinu planiranja razvoja i njegovu provođenju kako bi mogli biti nosioci razvoja jedinice lokalne samouprave.

Zbog sveg navedenog, nameće se potreba i da Općina Dvor kao jedna od jedinica lokalne samouprave unutar Sisačko-moslavačke županije izradi Strategija razvoja. Strategija razvoja omogućit će da Općina Dvor odgovori na pitanja: u kojem smjeru razvoj treba ići te na koji način ostvariti isti, ali i dati realnu sliku o potrebama svih

subjekata i skupina u društvu. SR je dokument prema kojem će Općinsko vijeće moći planirati aktivnosti, najznačajnije i najučinkovitije projekte za Općinu Dvor. Ujedno, takav plan je i podloga za izradu proračuna i raspodjele novca unutar Općine.

Specifična namjena SR-a je odrediti gdje Općina želi i može biti u ekonomskom, gospodarskom i kulturnom pogledu u odnosu na regiju i državu u cjelini, te odrediti optimalan put za postizanje tog cilja. Strategija razvoja utvrđuje strateške prioritete razvoja i pomaže usmjeriti resurse kako bi se isti što efikasnije upotrijebili. SR može pomoći pri rješavanju problema s kojima se jedinica lokalne samouprave susreće, a koji se mogu odnositi na: zapošljavanje, prihode, privlačenje investicija, pristup kapitalu, komunalne usluge, prometnu infrastrukturu, te na sve ostale segmente koji su izravno povezani s održivim gospodarskim rastom i napretkom.

Izuzetno je bitno da se takva Strategija razvoja usredotoči na one projekte i zadatke koji će imati pozitivnih učinaka na jedinice lokalne samouprave i koje je moguće ostvariti. Prema tome, Strategija razvoja Općine Dvor treba razumjeti kao strateško-plansko-programski dokument i sredstvo za učinkovitije i uspješnije upravljanje razvojem svih područja i resursa unutar Općine.

1.3. Sadržaj Strategije razvoja (SR)

Strategija razvoja Općine rađen je prema metodologiji izrade županijskih razvojnih strategija. Odnosno, prema odredbama Pravilnika o obaveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija. Dokumentacija, podaci te stavovi mještana i drugih struktura sakupljeni su kroz radionice, razgovore, okrugle stolove, ankete i delfi metodu.

Izvođački tim sastavljen je od stručnjaka tvrtke nosioca posla, stručnjaka Instituta za poljoprivredu i turizam Poreča. Svoj doprinos pri koncipiranju strateških postavki dao je Savjet projekta u čijem sastavu su bili predstavnici Općine Dvor te pojedinci Izvođačkog tima.

Strategija razvoja koncipiran je tako da najbolje odgovori na pitanje strategije i razvoja Općine. U tom kontekstu tretirani su:

- Opći podaci s ciljem sagledavanja položaja Općine te dio demografskih podataka,
- Prirodni resursi, klima, vegetacija, zemljišna površina, vodno bogatstvo, zaštita prostora,
- Infrastruktura koja može biti kočnica razvoja, a može biti i poticaj,
- Komunalna djelatnost koja ima značajno mjesto u funkcioniranju lokalne zajednice,
- Društvene djelatnosti kao pretpostavke da bi se uopće moglo govoriti o razvoju,
- Stanje razvijenosti gospodarstva kao najznačajnijeg djela za stvaranje novostvorene vrijednosti kao podloge razvoja,
- Financiranje javnih potreba kao najčešće kočnice razvoja ovog dijela i ukupnog razvoja,
- Razvojne politike države, županije i općine odlučujuće djeluju na razvoj,
- Društvena kretanja (uže i šire) te tržišni trendovi značajno određuju razvoj lokalne zajednice,
- Strategija razvoja, mora sublimirati sve sagledano i sva znanja s ciljem određivanja strateških ciljeva pa sve do pojedinih projekata kroz koje se realiziraju strateške postavke,
- Praćenje provedbe zacrtane strategije po dinamici, zaduženjima i odgovornostima, važan je dio Strateškog plana razvoja.

1.4. Financiranje razvoja

Nadležnost i odgovornost za razvoj infrastrukture na području lokalne uprave i samouprave snose gradovi i općine. Tako projekti poput lokalnih prometnica, objekata za rekreaciju, vodovodne i kanalizacijske infrastrukture i dr., njihova izgradnja i održavanje, predstavljaju izniman financijski trošak. Zbog ovakve pozicije JLS i potrebe, lokalne samouprave prisiljene su potražiti alternativne mehanizme financiranja, budući da proračunska sredstva u pravilu nisu dostatna.

Postoji mogućnost financiranja takvih projekata i putem kreditiranja lokalnih samouprava u RH. Stanjem tržišta koje je rezultat globalne recesije smanjeni su plasmani komercijalnih kredita, a kapitalno financiranje sve je manje dostupno iz državnih i međunarodnih financijskih institucija u velikim iznosima. Danas vodstvo lokalne samouprave ima mogućnosti za financiranje u obliku:

- Kredita poslovnih banaka,
- Izdavanja obveznica (moguće samo za određene jedinice lokalne samouprave koji zadovolje postavljene uvjete),
- Kredita i potpora državnih financijskih institucija (HBOR, Fond za regionalni razvoj, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Hrvatske vode i Ministarstva Vlade RH),
- Kredita i potpora međunarodnih financijskih institucija (Svjetska banka, Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, Programi financiranja EU-fondovi, Veleposlanstva stranih zemalja i strane udruge).

1.5. Implementacija aktivnosti

Kako bi se postigla adekvatna efikasnost SR-a, potrebno je što prije započeti s njegovom provedbom, odnosno provođenjem aktivnosti koje su predložene Planom. U trenutku kada se Strategija razvoja izradi, treba ga usvojiti Općinsko vijeće. Njegova provedba treba započeti što je prije moguće kako ne bi došlo do »razilaženja« Strateškog plana razvoja od trenutka kada je izrađen do trenutka kada ga se počne primjenjivati tj. implementirati u praksi.

Realizacija Programa zahtjeva strogo vezivanje planiranja projekta s godišnjim ili višegodišnjim proračunskim planiranjem u lokalnoj zajednici.

Proračun lokalnih zajednica mora biti zasnovan na operativnom planu koji proizlazi iz Strateškog plana razvoja. Kako bi se srednjoročni operativni plan koji pokriva razdoblje od nekoliko godina proveo, aktivnosti treba podijeliti na godišnje planove aktivnosti koji sadrže projekte ili specifične korake projekta u slijedećoj godini. Proračun za slijedeću fiskalnu godinu trebao bi biti povezan s izradom godišnjih programa aktivnosti. Povezanost između Strateškog plana razvoja i proračuna, ključan je preduvjet kako bi se počelo upravljati razvojem neke općine ili grada na kvalitetan način.

2. SAŽETAK

Strategija razvoja Općine Dvor temeljni je planski dokument za održivi društveno-gospodarski razvoj i sadržajno je u svojim najvažnijim dijelovima u potpunosti usklađena sa Županijskom razvojnom strategijom Sisačko-moslavačke županije.

Iako izrada i donošenje Strategije razvoja nisu zakonom propisani kao obveze jedinica lokalne samouprave, mnoge općine i gradovi u Republici Hrvatskoj provode tu praksu i posljednjih godina su izradili i uspješno provode svoje programe/projekte ukupnog razvoja. U tom smislu i Općina je, u cilju strateškog planiranja svojeg razvoja, prepoznala važnost donošenja ovakvog dokumenta s jasno definiranom vizijom i ciljevima te njegovom provedbom.

U tom kontekstu tretirani su:

Opći podaci s ciljem sagledavanja položaja Općine te demografski podaci i nezaposlenost; geografski položaj Županije i Općine, razvojne značajke i resursi te stanovništvo. Nadalje, sagledava se stanovništvo s aspekta zaposlenosti i nezaposlenosti. Na samom kraju kroz SWOT analizu dat je pregled glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnji koje se nalaze u neposrednom okruženju.

Daljnjom razradom prethodne značajke opisale su se i analizirale kroz poglavlje »Prirodni resursi«. Naime, u poglavlju se detaljnije analiziralo prirodna svojstva krajolika koja krasi i obogaćuju područje. Prvenstveno se opisao reljef i zemljište koje čini prostor Općine. Potom se opisuju klimatska obilježja karakteristična za podneblje. Nadalje, pristupilo se opisivanju vegetacije i poljoprivrednih površina kojima Općina obiluje. Vodno bogatstvo i zaštita prostora temelj su analize jer bez istih ne bi moglo postojati osnovnih uvjeta života u Općini. Zaštiti prostora kao važnoj karakteristici pridodao se značaj kroz analizu u ovom poglavlju.

Prirodni resursi Općine Dvor (poljoprivredna zemljišta, šume, pašnjaci, okruženje rijeke Une) nisu u potpunosti dovoljno valorizirani i pružaju velike razvojne mogućnosti koje se ne koriste u potpunosti za razvitak čitave Općine, već sporadično, prvenstveno angažiranjem nekolicine malih i srednjih obrtnika, koji bi, a i zaslužuju da imaju veću potporu i angažiranje Općine, koja bi preko svojih tijela trebala argumentirano i transparentno prezentirati razvojne programe Županijskim odborima za razvoj gospodarstva na svojem području.

Na kraju poglavlja daje se kratki pregled analize glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnji koje se nalaze u neposrednom okruženju Općine.

U poglavlju infrastruktura analizirale su se prometne značajke. Ukratko se analiziralo glavne značajke cestovnog prometa, od duljina cesta do samog održavanja. Osim toga, opisao se postojeći sustav pošta i telekomunikacija i sustav opskrbe električne energije.

Infrastruktura na području Općine, prvenstveno cestovna je u jako lošem stanju što nikako ne doprinosi razvoju turizma Općine, kao ni razvitku malog i srednjeg poduzetništva. Ista mora biti stalno isticana i potencirana kao jedan od najvećih problema, bez kojeg u današnjim gospodarsko-društvenim kretanjima predstavlja najvažniju pretpostavku cjelokupnog razvitka nekog područja, u ovom slučaju konkretno Općine Dvor. Na kraju poglavlja slijedi analiza glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnji koje se nalaze u neposrednom okruženju Općine.

Komunalna djelatnost, svakako ima značajno mjesto u funkcioniranju lokalne zajednice. Glavne značajke komunalne djelatnosti su vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda te odlaganje čvrstog otpada. U prvom potpoglavlju opisalo se postojeće stanje vodoopskrbe i potencijalni planovi širenja. Isto tako opisao se i postojeći sustav odvodnje i pročišćavanje otpadnih voda. Odlaganje čvrstog otpada rezervirano je za potpoglavlje analize zbrinjavanja postojećeg komunalnog otpada. Na kraju poglavlja daje se kratki pregled analize glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnja koje se nalaze u neposrednom okruženju Općine.

Komunalna djelatnost je relativno dobro riješena, no to ne znači da bi se trebalo odustati od poboljšanja i razvitaka iste, što je jedan dio cjelokupne slike Općine, i to vrlo važan.

Društvene djelatnosti kao pretpostavke razvoja razmatrane su u slijedećem poglavlju. Obrazovanje je ključ razvoja svake zemlje pa tako i jedinice lokalne samouprave. Na samom početku analizirao se obrazovni sustav Općine. Prikazali su se statistički podaci te su se ukratko opisale odgojno - obrazovne institucije koje djeluju na području Općine zadužene za provođenje formalnog obrazovanja.

U samom poglavlju društvene djelatnosti analizirala se kulturna i prirodna baština koja ima izuzetan turistički potencijal, posebno u smislu njihove konverzijske funkcije. Zdravstvo i socijalna skrb su jedna od kategorija društvene djelatnosti koje se također, uzimaju kao važne prilikom analize socijalnih faktora unutar same Općine. Na samom kraju analizirale su se udruge koje djeluju na području Općine, a od izuzetnog su značaja za povezivanje samih stanovnika. Na kraju poglavlja dao se kratki pregled analize glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnji koje se nalaze u neposrednom okruženju Općine.

Društvena djelatnost je jedan vrlo važan segment u cjelokupnom razvoju kraja, tj jedinica lokalne samouprave i mišljenja smo da se u Općini Dvor ne pridaje dovoljna pažnja toj djelatnosti, bolje kazavši pokušaju ostvarivanja cilja prvenstveno očuvanju tradicionalne kulture: razne manifestacije - folklor, pjevanje, pokretanje raznih tradicionalno izrađivačkih djelatnosti, organiziranju sajмова proizvoda općine (mesne prerađevine, mliječne prerađevine, proizvodi od meda, tradicionalno pravljenje rakije, pogotovo šljivovice, kao i ponude voća i proizvoda od istog), koje u budućnosti mogu doprinijeti identitetu kraja i Općine te postati komercijalni proizvodi i prepoznatljivi brand.

Gospodarstvo je temelj svake lokalne samouprave jer osim što pruža zaposlenje lokalnom stanovništvu, predstavlja i značajne prihode za razvoj lokalne samouprave. U samom poglavlju analizirao se društveno-ekonomski razvoj Općine. Potom se detaljno opisala svaka gospodarska grana pojedinačno. Naime, analiziralo se trenutno stanje s industrijom i obrtništvom, poljoprivredom, turizmom i ugostiteljstvom. *U ovoj Strategiji turizam se sagledava kao gospodarska djelatnost iz razloga što je skup odnosa i pojava teško sagledati kroz Strategija razvoja.* Na samom kraju poglavlja daje se kratki pregled analize glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnji koje se nalaze u neposrednom okruženju Općine.

Sagledavši i suočivši se s lokalnim problemima malih i srednjih poduzetnika, prihvaćajući njihova razmišljanja, probleme, nedoumice i ideje, mišljenja smo da bi se tim problemima trebalo krajnje ozbiljno pristupiti u smislu poticaja u samoj Strategiji razvoja Općine, koji bi, boljim razvojem postojećih resursa, u budućnosti trebali postati jedan snažan zamašnjak cjelokupnom razvoju Općine, a time i razvoju turizma za što Općina ima dobre osnove (eko proizvodi, tipični poljoprivredni i gastro - proizvodi, tradicija i ponuda lovstvenog turizma, planinarenje, povijesno-kulturološka ponuda, netaknuta priroda, blizina rijeke Une, potencijalne šetnice, udaljenost od većih središta).

Financiranje javnih potreba, kao najčešće kočnice razvoja, ne samo ovog dijela već i ukupnog razvoja analizirane su u slijedećem poglavlju. Proračun je osnova planiranja svih primitaka i izdataka oko koje jedinica lokalne samouprave mora voditi računa. Razvojni projekti moraju se planirati unaprijed kako bi se proračun mogao što realnije definirati. Upravo zato se u daljnjoj razradi teme opisuju mogućnosti koje se Općini pružaju za financiranje kroz EU fondove. Plan razvojnih programa koji se planira za 3 godine jedan je od važnijih dokumenata koji se moraju uzeti u analizu kako bi se Strategija razvoja uskladila s razvojnim potrebama lokalne zajednice. Najprije se opisuju programi pretpristupnih fondova kako bi se budućim provodiocima razvojnih politika dao jasniji uvid u način funkcioniranja samih fondova. Potom se daje uvid u programsko razdoblje od 2014. - 2020. kojim se definiraju razvojni projekti na razini Unije, a kojima Općina mora usmjeriti svoja razmišljanja. Nakon toga se analiziraju Europski strukturni i investicijski fondovi koji financiraju svaki u svom obimu određene operative programe i programe razvoja za isto razdoblje. Naime, istim tim programima definirani su određeni strateški ciljevi i fokus područja koji svaki pojedini fond nastoji postići. Svako fokusno područje nije podobno za financiranje razvojnih projekata same Općine. Međutim, unutar pojedinih područja postoje razvojne mogućnosti za stanovnike, gospodarstvenike i poljoprivrednike. Javno i privatno partnerstvo predstavlja budućnost svakog većeg razvojnog projekta kojim može profitirati cijela lokalna zajednica. Dakle, govorimo o projektima koji nemaju samo veliku ekonomsku korist, odnosno ekonomsku internu stopu rentabilnosti veću od zadanih 5%, dok se zadana financijska od 4% ne premašuje.

Razvojne politike države, županije, općine i grada odlučujuće djeluju na razvoj iz razloga što iste definiraju strateške smjernice kojih se treba i želi pridržavati. Ovo poglavlje sadrži opis razvojnih strategija na višim instancama odlučivanja. Naglasak se stavlja na ekonomsko okruženje i regionalnu politiku. Hrvatski strateški dokumenti uzeti su kao temelj razrade s obzirom da isti predstavljaju osnovu svih ostalih strateških dokumenata, pri čemu se misli na regionalne i općinske dokumente. Važan dio analize čini i sam Prostorni plan Općine. Osim toga, daje se kratki osvrt na europsko okruženje i regionalnu politiku te prostorne planove i razvojne strategije Sisačko-moslavačke Županije.

Društvena kretanja (uže i šire) te tržišni trendovi značajno određuju razvoj lokalne zajednice. U uvjetima globalne povezanosti Hrvatsko gospodarstvo je izrazito povezano s ostatkom svijeta. U takvim uvjetima navedena su predviđanja koja daju osnovu za kreiranje kvalitetne strategije.

Strategija razvoja mora sublimirati sve sagledano i sva znanja s ciljem određivanja strateških ciljeva, pa sve do pojedinih projekata kroz koje se realiziraju strateške postavke. Kod istog se sagledao ekonomski potencijal kao i kočnice razvoja Općine. Posebna pažnja pridaje se formiranju i definiranju vizije razvoja Općine kao i njenih najvažnijih ciljeva. Vizija je inspirativna izjava koja definira smjer u kojem se općina želi razvijati, čemu teži,

čemu sanja. Nastoje se gledati u budućnost od 10 godina, a ista se neće mijenjati zbog promijenjenih uvjeta na tržištu, novih trendova, drugačije konkurencije, itd. Strateški ciljevi, prioriteta i mjere konačni je proizvod svega što se u dokumentu analiziralo. Dakle, smisao cijelog dokumenta sažet je upravo u ovim smjernicama. Temeljem tih smjernica određuje se konačna strategija koju bi Općina trebala slijediti ukoliko želi postići viziju razvoja koju je zacrtala. Kao posljednje ali ne i konačno, analizirala se Strategija razvoja.

Pretposljednje poglavlje rezervirano je za definiranje plana provedbe Strateškog plana razvoja. Nakon početnog uvoda gdje se definirala SR, prešlo se na definiranje institucija i mehanizama provedbe. Nakon toga, detaljno se opisuje način pribavljanja financijskih sredstava za financiranje projekata. Praćenje provedbe zacrtane Strategije po dinamici, zaduženjima i odgovornosti, važan je dio realizacije. Evaluacija označava i procjenu planiranih aktivnosti pojedinaca, skupina ili institucija i njihovih rezultata. Evaluacija nije samo završna procjena nekog projekta ili programa, već je i procjena u svim fazama planiranja i socijalnih aktivnosti. Nadalje, u poglavlju se opisala i sama provedba SR-a kao novog razvojnog dokumenta u kojem su zapisani svi koraci koje Općina treba poduzeti kako bi u konačnici ostvarila svoje strateške ciljeve. Logičkom matricom daje se zorniji prikaz strateških ciljeva, svakog pojedinog operativnog cilja koji se treba postići unutar strateškog cilja. Potom je potrebno definirati očekivane rezultate, te aktivnosti kojima se planiraju postići zadani rezultati. Potrebno je i za svaku stavku definirati indikatore koji se mogu objektivno potvrditi. Svaka logička matrica ima izvore verifikacije pomoću kojih se provjeravaju indikatori uspješnosti. Kako bi se ti indikatori, a u konačnici aktivnosti, rezultati i ciljevi mogli mjeriti, potrebno je sagledati sve rizike i pretpostavke.

Financijski okvir provedbe predstavlja jednu zaokruženu cjelinu kojom se u detalje definiraju osnovne stavke za pojedine strateške ciljeve. Temeljem logičke matrice kojom se definiraju aktivnosti za svaki pojedini strateški cilj, prikazale su se konkretne stavke za svako pojedino ulaganje koje u konačnici doprinosi ukupnom razvoju Općine.

3. OPĆI PODACI

Sisačko-moslavačka županija

Smještena je u južnom dijelu središnjeg dijela Republike Hrvatske, na području na kojem se dotiču Panonska i Gorska Hrvatska. Županija graniči sa Zagrebačkom, Karlovačkom, Bjelovarsko-bilogorskom, Brodsko-posavskom i Požeško-slavonskom županijom, a na jugu i s Bosnom i Hercegovinom. Obuhvaća Posavinu, Banovinu, Moslavinu, te dijelove Korduna i Slavonije.

Sisačko-moslavačka županija predstavlja prometno čvorište i zbog povoljnog prirodnog i prometno-geografskog položaja iznimno je dobro povezana s ostalim dijelovima Republike Hrvatske, kao i susjednim zemljama.

Sisačko-moslavačka županija ima površinu od 4468 km², te je po površini među najvećim županijama u Republici Hrvatskoj i zauzima oko 7,9% kopnenog teritorija Republike. U strukturi ukupne površine, najveći udio čine poljoprivredne površine (52%), zatim slijede šumsko zemljište (44%) i neplodne površine (4%). Takva povoljna struktura zemljišta predstavlja značajan gospodarski resurs za Sisačko-moslavačku županiju.

Na području Sisačko-moslavačke županije živi 172 439 stanovnika, odnosno 4,02% ukupne hrvatske populacije.

Prostor Sisačko-moslavačke županije može se podijeliti u tri geografske cjeline:

- a) gorska područja (područja Zrinske, Trgovske, Petrove, te dijelova Moslavačke gore)
- b) brdsko-brežuljkasta područja (Banovina, Moslavina, Vukomeričke gorice i Psunj)
- c) područja riječnih dolina, terasa i naplavnih ravni (ravnice Posavine i Pokuplja).

Prema današnjem teritorijalnom ustroju na području Županije je 19 jedinica lokalne samouprave:

7 gradova: Sisak, Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Popovača,

12 općina: Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Sunja, Topusko i Velika Ludina,

te 456 naselja.

Političko, administrativno, gospodarsko i kulturno središte Županije je Grad Sisak.

Slika: Položaj Sisačko-moslavačke županije

3.1. Opći podaci i položaj Općine Dvor

Na samom jugu Regije Panonska Hrvatska i jugu Sisačko-moslavačke županije, smještena je Općina Dvor. Općina Dvor je izrazito ruralna općina, te osim urbanog općinskog sjedišta dominiraju mala ruralna naselja. Longitudinalni tip izgradnje dominira u dolini Une te Žirovnice, a u brdovitim predjelima disperzna izgradnja. Općina Dvor je granična općina i stoga je njezin geoprometni položaj izrazito važan.

Općina obuhvaća 64 naselja: BANSKO VRPOLJE, BUINJA, BUIJNSKI RIJEČANI, ČAVLOVICA, ČORE, DIVUŠA, DONJA ORAOVICA, DONJA STUPNICA, DONJI DOBRETIN, DONJI JAVORANJ, DONJI ŽIROVAC, DRAŠKOVAC, DVOR, GAGE, GLAVIČANI, GOLUBOVAC, DIVUŠKI, GORIČKA, GORNJA ORAOVICA, GORNJA STUPNICA, GORNJI DOBRETIN, GORNJI JAVORANJ, GORNJI ŽIROVAC, GRABOVICA, GRMUŠANI, GVOZDANSKO, HRTIĆ, JAVNICA, JAVORNIK, JOVAC, KEPČIJE, KOBILJAK, KOMORA, KOSNA, KOTARANI, KOZIBROD, KULJANI, LOTINE, LJESKOVAC, LJUBINA, MAJDAN, MATIJEVIĆI, OSTOJIĆI, PAUKOVAC, PEDALJ, ROGULJE, RUJEVAC, SOČANICA, STANIĆ POLJE, STRUGA BANSKA, ŠAKANLIJE, ŠEGESTIN, ŠVRAKARICA, TRGOVI, UDETIN, UNČANI, VANIĆI, VOLINJA, ZAKOPA, ZAMLAČA, ZRIN, ZRINSKA DRAGA, ZRINSKI BRĐANI I ZUT. Područje Općine Dvor prostire se na 504,9 km², što predstavlja 11,35% površine Sisačko-moslavačke županije, te 0,89% teritorija Republike Hrvatske. Površinom je najveća Općina u Županiji, te je površinom veća i od drugih gradova, izuzev Grada Gline. Granica Općine Dvor u svom zapadnom, južnom i istočnom dijelu Općine jest državna granica Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine. Ona se proteže suhom međom - kopnenim dijelom cca 35.525 m, rijekom i oko rijeke Une (39 km).

3.2. Razvojne značajke i resursi

Potencijal skoro svakog prostora, pa tako i prostora na kojemu se prostire Općina Dvor, za ukupni gospodarski, društveni i kulturni razvoj ogleda se kroz nekoliko povoljnih, odnosno nepovoljnih čimbenika:

- PROSTOR I OKOLIŠ sa svojim resursima i elementima koji se u njemu pojavljuju i koji predstavljaju prirodni temelj svakoga života i razvitka. Prostor i okoliš su ograničeni i neponovljivi;
- STANOVNIŠTVO - broj, struktura, teritorijalna raspodjela, osobine, način života i njegove potrebe;
- SUSTAV ZAJEDNIČKOGA ŽIVOTA stanovništva, mreža naselja i manjih središta u mreži seoskih naselja;
- POVEZANOST pojedinih područja Općine međusobno i sa širim državnim prostorom - cestovnim, vodenim i zračnim prometom te drugim infrastrukturnim sustavima;
- SUSTAV DRUŠTVENIH SLUŽBI i njihove građevine - obrazovanje, kultura, zdravstvo, socijalna skrb i dr.;
- ORGANIZACIJA od države do općine u svim njenim oblicima, do sustava lokalne uprave i samouprave, koja funkcionalno i hijerarhijski sudjeluje u procesu donošenja odluka važnih za tijek zajedničkoga života i razvitka;
- GEOPOLITIČKI POLOŽAJ, gospodarsko i strateško okruženje.

Posebno vrijednim resursima smatraju se:

- ZAŠTIĆENA PODRUČJA PRIRODE;
- SPOMENICI GRADITELJSKE BAŠTINE;
- Prirodne ŠUME, nezagađena TLA, rezerve PITKE VODE, očuvani KULTIVIRANI KRAJOLIK.

3.3. Stanovništvo

Demografska povijest Sisačko-moslavačke županije pokazuje velike oscilacije u broju stanovništva, što je ponajprije uvjetovano zemljopisnim položajem, miješanim sastavom stanovništva, ratovima i s time povezanim političkim okolnostima u povijesti, a u sadašnje vrijeme najviše gospodarskim razlozima i migracijama. Stanovništvo Općine živi u 64 naselja koja su malena i raštrkana, što ograničava ujednačen razvoj prostora, ali može biti i velika prednost za razvoj ruralnog turizma, jer upravo izdvojena seoska domaćinstva predstavljaju odličan resurs za razvoj najatraktivnijih oblika ruralnog turizma poput seljačkog (agroturizma), sportsko-rekreacijskog i eko-turizma, te lovnog turizma koji već godinama predstavlja jedan od najrazvijenijih oblika turizma na području Općine.

Tablica 1. Broj stanovnika prema spolu i naseljima Općine Dvor

Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	UKUPNO	sv.	5.570
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	UKUPNO	m	2.643
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	UKUPNO	ž	2.927
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Bansko Vrpolje	sv.	65
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Bansko Vrpolje	m	28
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Bansko Vrpolje	ž	37
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Buinja	sv.	10
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Buinja	m	5
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Buinja	ž	5
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Buinjski Riječani	sv.	12
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Buinjski Riječani	m	7
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Buinjski Riječani	ž	5
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Čavlovica	sv.	2
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Čavlovica	m	2
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ćore	sv.	33
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ćore	m	14
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ćore	ž	19
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Divuša	sv.	63
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Divuša	m	30
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Divuša	ž	33
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donja Oraovica	sv.	41
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donja Oraovica	m	19
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donja Oraovica	ž	22
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donja Stupnica	sv.	87
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donja Stupnica	m	41
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donja Stupnica	ž	46
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donji Dobretin	sv.	20

Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donji Dobretin	m	10
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donji Dobretin	ž	10
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donji Javoranj	sv.	149
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donji Javoranj	m	63
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donji Javoranj	ž	86
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donji Žirovac	sv.	46
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donji Žirovac	m	25
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Donji Žirovac	ž	21
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Draškovac	sv.	22
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Draškovac	m	10
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Draškovac	ž	12
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Dvor	sv.	1.406
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Dvor	m	663
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Dvor	ž	743
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gage	sv.	66
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gage	m	31
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gage	ž	35
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Glavičani	sv.	19
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Glavičani	m	12
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Glavičani	ž	7
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Golubovac Divuški	sv.	85
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Golubovac Divuški	m	49
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Golubovac Divuški	ž	36
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gorička	sv.	109
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gorička	m	50
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gorička	ž	59
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornja Oraovica	sv.	36
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornja Oraovica	m	14
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornja Oraovica	ž	22
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornja Stupnica	sv.	61
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornja Stupnica	m	31
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornja Stupnica	ž	30
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornji Dobretin	sv.	9
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornji Dobretin	m	4
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornji Dobretin	ž	5
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornji Javoranj	sv.	65
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornji Javoranj	m	31
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornji Javoranj	ž	34
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornji Žirovac	sv.	22
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornji Žirovac	m	10
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gornji Žirovac	ž	12
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Grabovica	sv.	32
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Grabovica	m	17
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Grabovica	ž	15
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Grmušani	sv.	118
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Grmušani	m	55
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Grmušani	ž	63
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gvozdansko	sv.	42
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gvozdansko	m	18
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Gvozdansko	ž	24
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Hrtić	sv.	112
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Hrtić	m	56
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Hrtić	ž	56

Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Javnica	sv.	48
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Javnica	m	20
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Javnica	ž	28
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Javornik	sv.	107
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Javornik	m	44
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Javornik	ž	63
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Jovac	sv.	20
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Jovac	m	8
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Jovac	ž	12
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kepčije	sv.	74
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kepčije	m	34
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kepčije	ž	40
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kobiljak	sv.	-
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Komora	sv.	15
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Komora	m	7
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Komora	ž	8
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kosna	sv.	35
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kosna	m	13
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kosna	ž	22
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kotarani	sv.	3
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kotarani	m	2
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kotarani	ž	1
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kozibrod	sv.	70
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kozibrod	m	37
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kozibrod	ž	33
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kuljani	sv.	98
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kuljani	m	46
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Kuljani	ž	52
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Lotine	sv.	43
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Lotine	m	23
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Lotine	ž	20
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ljeskovac	sv.	57
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ljeskovac	m	31
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ljeskovac	ž	26
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ljubina	sv.	100
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ljubina	m	50
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ljubina	ž	50
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Majdan	sv.	11
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Majdan	m	6
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Majdan	ž	5
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Matijevići	sv.	645
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Matijevići	m	304
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Matijevići	ž	341
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ostojići	sv.	5
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ostojići	m	4
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Ostojići	ž	1
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Paukovac	sv.	67
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Paukovac	m	34
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Paukovac	ž	33
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Pedalj	sv.	59
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Pedalj	m	32
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Pedalj	ž	27
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Rogulje	sv.	29
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Rogulje	m	14
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Rogulje	ž	15
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Rudeži	sv.	1
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Rudeži	ž	1

Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Rujevac	sv.	254
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Rujevac	m	115
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Rujevac	ž	139
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Sočanica	sv.	23
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Sočanica	m	16
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Sočanica	ž	7
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Stanić Polje	sv.	16
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Stanić Polje	m	8
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Stanić Polje	ž	8
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Struga Banska	sv.	115
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Struga Banska	m	54
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Struga Banska	ž	61
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Šakanlije	sv.	32
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Šakanlije	m	12
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Šakanlije	ž	20
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Šegestin	sv.	35
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Šegestin	m	14
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Šegestin	ž	21
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Švrakarica	sv.	53
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Švrakarica	m	24
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Švrakarica	ž	29
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Trgovi	sv.	100
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Trgovi	m	47
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Trgovi	ž	53
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Udetin	sv.	45
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Udetin	m	25
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Udetin	ž	20
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Unčani	sv.	189
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Unčani	m	91
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Unčani	ž	98
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Vanići	sv.	81
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Vanići	m	43
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Vanići	ž	38
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Volinja	sv.	77
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Volinja	m	36
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Volinja	ž	41
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zakopa	sv.	70
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zakopa	m	30
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zakopa	ž	40
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zamlača	sv.	144
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zamlača	m	69
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zamlača	ž	75
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zrin	sv.	18
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zrin	m	9
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zrin	ž	9
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zrinska Draga	sv.	35
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zrinska Draga	m	15
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zrinska Draga	ž	20
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zrinski Brđani	sv.	63
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zrinski Brđani	m	31
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zrinski Brđani	ž	32
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zut	sv.	1
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	Zut	ž	1

Izvor: DZS, 2011.

Iz tablice br. 1 vidljivo je da u Općini živi ukupno 5.700 osoba. Najveće mjesto je Dvor sa 1406 stanovnika, Matijevići sa 645 stanovnika, Rujevac sa 245 stanovnika, Unčani sa 189 stanovnika itd.

Tablica 2. Registrirana nezaposlenost u Općini Dvor prema razini obrazovanja 2018.

Mjesec Razina	Godina											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
(0) Bez škole i nezavršena osnovna škola	37	38	34	32	28	31	24	25	23	24	30	31
(1) Završena osnovna škola	142	143	137	124	118	114	104	103	109	112	120	120
(2) Srednja škola	221	226	214	198	195	190	175	177	172	178	180	178
(3) Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	8	9	8	7	5	5	6	7	6	6	7	8
(4) Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	6	7	8	7	7	6	7	6	7	7	6	6
Ukupno	414	423	401	368	353	346	316	318	317	327	343	343

Izvor: HZZ Sisačko-moslavačke županije 2019.

Iako je prema podacima nezaposlenost veliki problem Općine, paradoksalno je da se usprkos velikoj nezaposlenosti u Općini teško dolazi do radne snage različitih profila.

Tablica 4. Osiguranici mirovinskog osiguranja prema županijama, općinama i osnovama osiguranja

ŽUPANIJA: 03 SISAČKO-MOSLAVAČKA

Šifra i naziv općine, grada	Radnici kod pravnih osoba		Obrtnici		Poljoprivrednici		Samostalne profesionalne djelatnosti	
	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene
102 Dvor	2	3	5	6	8	9	11	12
	280	117	13	4	49	13	0	3
	397		17		62			3
Šifra i naziv općine, grada	Radnici kod fizičkih osoba		Osig. zaposleni kod međunarodnih organizacija i u inozemstvu		Osiguranici - produženo osiguranje		U K U P N O	
1	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene
	2	3	5	6	8	9	11	12
	8	12	0	0	4	4	354	153
102 Dvor	20		0		8		507	

Izvor: HZMO 31. 1. 2019.

Iz tablice 3. vidljivo je da najviše radnika njih 397 (280 muškaraca i 117 žena) zaposleno je kod pravnih osoba, dok se poljoprivredom bave 62 osobe (49 muškaraca i 13 žena). Od samostalne profesionalne djelatnosti živi 13 osoba. Kod fizičkih osoba zaposleno je 20 osoba (12 žena i 8 muškaraca). Ukupno 507 osoba (354 muškaraca i 153 žena).

Tablica 5. Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu u Općini Dvor

Ime županije	Grad ili općina	Ime grada ili općine	Sp.	Ukup.	Prihodi od stalnog rada	Prihodi od povremenog rada	Prihodi od poljoprivrede	Starosna mirovina	Ost. mirovine	Prihodi od imovine	Socijalne naknade	Ostali prihodi	Povremena potpora drugih	Bez prihoda
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	sv.	5.570	912	211	197	893	1.079	7	401	130	153	1.745
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	m	2.643	560	134	139	461	361	5	195	71	98	725
Sisačko-moslavačka	Općina	Dvor	ž	2.927	352	77	58	432	718	2	206	59	55	1.020

Izvor: DZS popis, 2011.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Općini Dvor živi broji ukupno 5.570 stanovnika, 2.643 muškaraca i 2.927 žena. Njih 912 (560 muškaraca i 352 žene) imaju prihode od stalnog rada, dok prihode od povremenog rada imaju njih 211 (134 muškaraca i 77 žena) te od poljoprivrede 197 osoba (139 muškaraca i 58 žena). Od starosnih i ostalih mirovina živi 1972 osoba 822 muškaraca i 1150 žena. Bez prihoda žive 1.745 osoba, 725 muškaraca i 1.020 žena.

4. PRIRODNI RESURSI

U ovom poglavlju opisati će se prirodna svojstva krajolika kao temelj razvoja civilizacije na svakom pojedinom području. Kako bi se pobliže analizirala prirodna svojstva krajolika ukratko će se opisati reljef i zemljište koje je karakteristično za Općinu Dvor. Osim toga u sklopu opisa prirodnih svojstva krajolika opisuje se vegetacija, poljoprivredne površine te vodno bogatstvo same Županije, ali i Općine. Poseban naglasak daje se na zaštiti prostora, kao jednoj od temeljnih odrednica za daljnji razvoj Jedinice lokalne samouprave. Na samom kraju definirana je SWOT analiza.

4.1. Reljef i zemljište

Općina Dvor pripada gorskom pojasu - Zrinska gora. Većina teritorija Općine ima nadmorsku visinu od 200-500 m izuzev manjeg pojasa uz Unu i njene pritoke, koji se prostiru na području nadmorske visine od 100-200 m. Najviši vrh Općine Dvor je Piramida, koji je ujedno i najviši vrh Zrinske gore (i najviši vrh Sisačko-moslavačke županije), s nadmorskom visinom od 616 m. Područje Općine Dvor geomorfološki karakteriziraju tri prirodne cjeline:

1. pobrđe Zrinske gore i njezinih južnih pristanaka,
2. nizinski, dolinski, dijelovi oko rječice Žirovnice koja teče središnjim dijelom Općine u smjeru jugozapad-sjeveroistok,
3. nizinski, dolinski, dijelovi uz dolinu rijeke Une koja zahvaća krajnje istočne, južne i jugozapadne dijelove Općine.

Reljefni oblici nastali su u nedavnoj geološkoj prošlosti. Najniži dijelovi prostora prekrivaju najmlađi aluvijalni sedimenti pijesak i šljunak. Različite su debljine, a prekriveni su muljevitim i nepropusnim glinovitim tлом razne debljine.

Od mineralnih sirovina na području Općine Dvor ima: željeza, bakra, olova, srebra, barit, građevinskog kamena, keramičke gline, keramičke i vatrostalne glina, ciglarske gline, kvarcni pijesak, dolomitni pijesak, tuf, sirovine za cementnu industriju.

4.2. Klimatska obilježja

Područje Općine obilježeno je umjerenom karakteristikom tople i vlažne klime klimom. Općina Dvor nalazi se u području povoljnih klimatskih prilika koje pružaju sve potrebne uvjete za život stanovništva, s prosječnom godišnjom temperaturom od 11 stupnjeva. Podneblje, odnosno klima, ima značajnu ulogu među prirodnim čimbenicima koji najjače utječu na ekološke prilike kraja, na rasprostranjenost i raznolikost biljnog i životinjskog svijeta te na obilježja krajolika. Prosječna godišnja količina padalina iznosi 100-1250 mm.

4.3. Vegetacija

Vegetacija, na području Općine Dvor, u uskoj je vezi s geološkom podlogom, reljefom, klimom, te tlom. Središnji dio Općine, karakterizira dolina potoka Žirovnice, te istočne padine Zrinske gore prema dolini Une, na kojima prevladavaju poljoprivredne površine i to uglavnom pod uzgojem šljive. Područjem Općine dominiraju tri tipa šume: bukove šume, šume hrasta kitnjaka i graba i šume hrasta kitnjaka i kestena. Preostalu površinu, najvećim dijelom, čine travnjaci, livade i pašnjaci. Na raznolikost biljnog pokrova Općine Dvor utjecale su promjene koje su se zbivale prilikom velikih rasprostranjenja biljaka. Ondje rastu i neke tzv. reliktno biljke koje imaju ograničeni areal rasprostranjenosti, te biljke iz tercijara koje su zaostale iz ledenog doba, zatim endemske biljke i druge biljke zaštićene zakonom. U dosadašnjim istraživanjima evidentirano je više od 682 vrste vaskularne flore.

4.4. Poljoprivredne površine i šumarstvo

Poljodjelstvo u smislu osnovne gospodarske djelatnosti nije jako razvijeno iako oranice zauzimaju veći dio površine Općine. Već nekoliko desetljeća razvoj poljodjelstva u Općini, kao i u Sisačko-moslavačkoj županiji obilježava napuštanje obradivih površina. Napuštaju se dijelom površine na kojima nema uvjeta za razvoj intenzivne proizvodnje, ali i proizvodno uporabive površine zbog odlaska poljoprivrednika ili zbog toga što se smanjilo zanimanje za poljodjelsku proizvodnju. Osim smanjenja obradivih površina sve je veća pojava neobrađenih oranica. One se još uvijek vode kao obradivo tlo (oranice), tako se u stvarnosti ne obrađuju i na njima se ne proizvodi. Broj aktivnog poljodjelskoga stanovništva se iz više razloga dugi niz godina smanjuje. Osnovno obilježje poljodjelskih gospodarstava je usitnjenost posjeda. Na području Općine postoji voćarska, ratarska i povrćarska proizvodnja najviše za potrebe lokalnog stanovništva. Poljodjelstvo je neodgovarajuće organizirano, nerazvijeno, rascjepkano s usitnjenim posjedima i tržišno neprilagođeno. U sveukupnoj sintezi temeljem prirodne osnove zbirno se razlikuju 3 osnovne kategorije:

- I. kategorija osobito vrijedno obradivo tlo
- II. i III. kategorija vrijedno obradivo tlo
- IV. i V. kategorija ostala obradiva tla.

Šumarstvo - Šumovitost Općine Dvor je znatno veća od republičkog prosjeka, jer je gotovo pola površine pod šumom. Najvećim dijelom su to prostrani suvisli kompleksi šuma u državnom vlasništvu, dok se privatni šumarci nalaze uz naselja. Hrastove i bukove šume u državnom vlasništvu su uglavnom visokog uzgojnog oblika, dok se kesten uzgaja uglavnom kao panjača, čija oplodnja ovisi o namjeni. Šumama u državnom vlasništvu upravlja Hrvatske šume p.o. Zagreb-Uprava šuma Sisak. Općenito se za šumarstvo ove Općine Dvor, gledano sa stajališta zaštite prirode može reći da predstavlja granu korištenja vrlo osjetljivog prirodnog bogatstva, čiji je utjecaj na kvalitetu života izuzetno velik.

4.5. Vodno bogatstvo

Svi vodotoci na području Općine Dvor pripadaju vodnom području sliva rijeke Save. Rijeka Una je desni pritok Save. U svojem donjem toku graniči između Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Una teče od zapada prema istoku, i u Savu utječe kod Jasenovca. Najveći lijevi pritok Une je rijeka Žirovnica, koja u Unu utječe kod Dvora. Rijeke Una i Žirovnica su poplavni vodotoci, koji primaju bujične vode ali i poplavljuju okolno nizinsko područje, pri čemu se voda dugo zadržava, što predstavlja ograničavajući faktor poljoprivrednog razvoja porječja. Vodotoci zahtijevaju biološki prihvatljivo održavanje obala i korita kako bi se izbjeglo poplavljanje okolnih polja ali i očuvala njihova visoko vrijedna biološka raznolikost. Prema nacionalnom planu za zaštitu voda, Una spada u međudržavne vode

i, prema kategorizaciji voda, od granice BiH do ušća u Savu pripada u II. kategoriju. Ostali potoci na području Općine Dvor spadaju u I. kategoriju. Rijeka Una pripada crnomorskom slivu i ukupne je dužine toka 212 km, od čega kroz Hrvatsku prolazi u dužini 120 km. Na području Sisačko-moslavačke županije, u Općini Dvor, najveći lijevi pritok Une je Žirovnica, sa pritocima Ljubina, Javnica, Čemernica i Javošnica, koja utječe u Unu kod naselja Dvor. Rijeka Una, u svom gornjem toku, od izvora, ima karakteristike planinske rijeke, sa puno slapova i brzaca. Tok na području Općine Dvor, kod Dobretina, je tipičan kanjonski, sa strmim stjenovitim obalama, dok je kod Dvora nešto položeniji i mirniji.

Rijeka Una

4.6. Zaštita prostora

ZAŠTITA PROSTORA: očituje se kroz zaštitu njegovih vrijednosti, vrijednih prirodnih i stvorenih resursa te kroz očuvanje biološke raznolikosti. Pretjerana urbanizacija i nerespektiranje prirode, ekološki su degradirali i u cijelosti uništili brojne prostore u zemlji i svijetu, prostore važne za čovjekovo življenje i njegovu budućnost. Svijest o potrebi zaštite okoliša svakim danom sve više jača i postaje čimbenik kojega se ne može zaobići. Uprkos degradacijama u prostoru koje su se i kod nas desetljećima dešavale, a nastavljaju se i danas. Dakle i u ovoj Županiji, stupanj ugroženosti okoliša je umanjeno upravo zahvaljujući razmjerno kontinuiranoj izradi prostorno-planske dokumentacije i kontroli građenja u prostoru. U povijesti čovječanstva čovjek je uvijek težio napretku i uvijek ga je ostvarivao. Problem je nastao onda kada je prestao respektirati prirodni ambijent, kada ga je počeo svjesno ili nesvjesno uništavati i ne sluteći da su razmjerno male granice izdržljivosti prirode. Oni najrazvijeniji u svijetu postaju svjesni da su te granice dostignute i da sve učinjene devastacije treba sanirati. Da ne bismo učinili iste greške prostornog razvitka i korištenja prostora potrebno je ponašati se s osobitom skrbi prema zaštiti prostora, prema slikovitom i vrijednom prirodnom ili kultiviranom krajoliku, koji nije samo naša baština nego i baština svih budućih naraštaja.

Glavni ciljevi zaštite okoliša su:

- učinkovito očuvanje prostora i postizanje ujednačene razine kvalitete života,
- razvijanje svijesti o potrebi racionalnog gospodarenja prostorom,
- uključivanje troškova zaštite okoliša u troškove proizvodnje.

ODRŽIVI RAZVITAK je naziv koji se danas u svijetu koristi kada se želi označiti i istaknuti razvitak koji ide u susret današnjim potrebama, ali uz osiguranje mogućnosti razvitka i budućim naraštajima. Održivi razvitak ne ograničava gospodarski rast, ali on ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, tijekom prirodnog razvitka i prirodna dobra. Dakle, održivi razvitak označava onaj razvitak koji skrbi o okolišu, tehnički je podoban, gospodarski provodljiv i društveno prihvatljiv. NATURA 2000 obuhvaća područja koja su, primjenom stručnih kriterija, utvrđena kao područja važna za očuvanje ili uspostavu povoljnog stanja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova i/ili divljih vrsta na Europskoj i nacionalnoj razini. Na području Općine Dvor nalaze se prostori koji su dio međunarodne ekološke mreže NATURA 2000 te, time, imaju veliko međunarodno značenje za očuvanje biološke raznolikosti. Prema bogatstvu flore i faune, ovo područje jedno od najbogatijih i najzanimljivijih predjela u Hrvatskoj. Prema podacima DZZP-a, od 17. lipnja 2011., prostori Općine u mreži NATURA 2000 su:

1. Čorkovača
2. Dolina rijeke Une
3. Zrinska gora - Rudeži
4. Šamarica.

4.7. SWOT analiza prirodni resursi

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Povoljno klimatsko obilježje prostora - Bogata vegetacija - Očuvan i nezagađen okoliš - Poljoprivredno zemljište i šume - Prostorni planovi (nedostaju planovi nižeg reda) 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedovoljna valorizacija prirodnih resursa - Nedovoljno kontrolirana izgradnja - Neuravnoteženi razvoj - Niska iskorištenost poljoprivrednog zemljišta - Divlja odlagališta - Loša demografska slika (pomanjkanje radne snage) - Geoprometni položaj (loša cestovna infrastruktura)
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - Kontrolirana izgradnja (sustavno) - Zaštićena područja staviti u funkciju razvoja - Više korištenje sredstava EU fondova - Izrada planova nižeg reda - Osvještavanje stanovništva o važnosti onečišćenja (voda, more, zrak) - Sustav edukacije stanovništva (konkretan program) 	<ul style="list-style-type: none"> - Devastacija prostora - Neprihvatljiva zakonska regulacija (djelomično) - Nedovoljna osviještenost stanovništva za zaštitu prostora (okoliš) - Tendencije formiranja skladištenja nuklearnog otpada

Izvor: obrada autora, 2019.

5. INFRASTRUKTURA

U ovom poglavlju analizira se osnovna infrastruktura kao što su promet, pošta i telekomunikacija. Kod analize prometa uglavnom se daje pregled postojećih cesta na području Općine kroz tri razine: državnu, županijsku i lokalnu. Ustanovljeno je da postoje poštanski uredi te odgovarajuća telekomunikacijska infrastruktura. Na samom kraju provedena je SWOT analiza te su definirane razvojne potrebe i potencijale same Općine.

5.1. Promet

Cestovni promet u Općini planiran je na tri razine: državnoj, županijskoj i lokalnoj (općinskoj) razini. O svim gore navedenim cestama skrbe Državna uprava za ceste i Županijska uprava za ceste. Stanje državnih cesta na pojedinim dionicama veoma je loše, potrebno je nastaviti s modernizacijom ovih cesta. Na području Općine Dvor, asfaltirano je 129,7 km općinskih cesta, 34,8 km županijskih te 47,9 km državnih cesta; dok je neasfaltirano 49,1 km općinskih cesta te 3,2 km županijskih cesta. Općenito, stanje prometnica na području Općine Dvor ne zadovoljava, jer ceste treba intenzivnije održavati i modernizirati. Sve ostale ceste su u kategoriji nerazvrstanih ili su šumske ceste.

Razvrstane javne ceste na prostoru Općine Dvor su:

Državne ceste

D6 GP Jurovski Brod (gr. R. Slovenije) - Ribnik - Karlovac - Krnjak - Glina - Dvor gr. R. BiH
D47 Lipik (D5) - Novska - H. Dubica - H. Kostajnica - Dvor (D6)

Županijske ceste

Ž3234 D6 - Veliki Šušnjar - Miočinovići - D. Stupnica - D6
Ž3260 D6 - Gornji Žirovac
Ž3261 Rujevac - D6
Ž3262 Gorička - Donji Javoranj - D6
Ž3263 Zrin - Gornja Oraovica - Divuša (D47)
Ž3268 Ljubina - D6

Lokalne ceste

L33147 Ž3231 - Bojna - Kobiljak - Ostojić - Donji Žirovac (D6)
L33148 D6 - Čavlovica - D6
L33149 Ljeskovac - Ž3234 2,5 3,7
L33150 D6 - Majdan
L33152 Zrin (Ž3263) - Zrinski Brđani - Rudeži - Švrakarica - Paukovic (Ž3262)
L33153 Zrin (Ž3263) - Donji Javoranj (Ž3262)

- L33154 Gorička (Ž3262) - Pedalj - Donja Stupnica (Ž3234)
 L33155 Grabovica - L33154
 L33156 Udetin - Bansko Vrpolje (L33157)
 L33157 Ž3262 - Glavičani - Bansko Vrpolje - Čore - Vanići (D6)
 L33158 Ž3234 - Rudeži (L33152)
 L33160 Rogulje - Ž3263
 L33161 Lotine - Šegestin - L33153
 L33162 Riječani Buinjski - L33163
 L33163 Buinja - Ž3263
 L33164 Šakanlije - Jovac (L33166)
 L33165 Volinja - D47
 L33166 D47 - Jovac - Ž3263
 L33167 Trgovi - D6 - Kosna
 L33168 Gage - D6
 L33169 Ž3262 - Hrtić - Dvor (L33176)
 L33170 Sočanica - L33171
 L33171 D6 - Javnica - Kotarani
 L33173 L33175 - Gornji Dobretin - L33175
 L33175 Matijevići (D6) - Javornik - Donji Dobretin - Ivanjska (gr.R.BiH)
 L33176 Dvor: D47 - D6

Područjem Općine prolazi dionica pomoćne magistralne pruge od ulaza u kolodvor Volinja do prijelaza preko Une, cca 1,5 km južno od Volinje. Pruga je elektrificirana monofaznim sustavom 25kV, 50Hz. Magistralna pomoćna željeznička pruga na području Općine Dvor je: MP12 Sunja (MG2) - Volinja - drž. granica te dijelovi pruge Bihać - Knin (MP11).

5.2. Energetski sustav

Pokrivenost električnom mrežom na prostoru Općine Dvor je 95%, i gotovo sva naselja (izuzev Čavlovice, Kobiljaka i Zut-a) priključena su na elektro-energetski sustav. Elektroenergetska mreža Općine Dvor napaja se 20 kV vodom preko Kostajnice TS 35/20-10 kV, a koja je vezana vodom 220 Kv pod naponom 35 kV s TS 35/10 kV Petrinja.

5.3. Pošta i telekomunikacije

Područje Općine Dvor potpuno je pokriveno fiksnim telefonskim linijama i mobilnom telefonijom, time je omogućeno spajanje računala ISDN uređajem s maksimalnom brzinom od 128 kb/s, iako je, još uvijek nedovoljno pokriveno brzim internetom što je važno za razvoj gospodarstva. U Dvoru se nalazi poštanski ured.

5.4. SWOT analiza infrastruktura

SNAGE	SLABOSTI
- Donekle riješena vodoopskrba i energoopskrba	- Kapacitet energetskog sustava - Sustav prometa - Problem nerazvrstanih cesta
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
- Definirati cijeli sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda - Osigurati kapacitete energetskog sustava, - Poticati razvoj alternativnih izvora energije - Definirati sustav prometa	- Neodgovarajuće stanje prometne infrastrukture - Nedovoljno kvalitetno održavanje županijskih i lokalnih cesta, putova - Nedovoljna sustavna kontrola zaštite okoliša (standard)

Izvor: obrada autora, 2019.

6. KOMUNALNA DJELATNOST

Pod komunalnim gospodarstvom razumijeva se obavljanje komunalnih djelatnosti, naročito pružanje komunalnih usluga od interesa za fizičke i pravne osobe, te financiranje građenja i održavanje objekata i uređenja komunalne infrastrukture kao cjelovitog sustava na području jedinica lokalne samouprave.

Obavljanje komunalnih djelatnosti najčešće uključuje slijedeće vrste poslova:

- Izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih dijelova kanalizacijskog sustava
- Prikupljanje i deponiranje komunalnog otpada
- Održavanje okoliša
- Izgradnja grobnica i održavanje groblja te pogrebne usluge.

Komunalna društva, osobito u sklopu jedinica lokalne samouprave imaju nezamjenjivu zadaću u osiguranju životnih uvjeta svih građana, osobito kroz povećanje učinkovitosti komunalnog gospodarstva koje je jedan od preduvjeta za povećanje učinkovitosti ukupnog gospodarstva.

6.1. Vodoopskrba

Vodoopskrbni sustav Dvora spada u Sisačko-moslavačkoj županiji u vodoopskrbnu zonu Hrvatska Kostajnica. Obuhvaća naselja Dvor, Matijeviće, Vaniće i djelomično Zamlaču i Javornik. Zasniva se na izvorištu smještenom u dolini rijeke Une, Novskom polju. U sklopu izvorišta izgrađena su dva bušena zdenca instaliranog kapaciteta 7.7 l/s i 4.5 l/s, jedan plitko kopani zdenac instaliranog kapaciteta 25 l/s nestalne izdašnosti od 10 do 25 l/s, podzemna crpna stanica nad zdencima i tlačni cjevovod do opskrbe mreže profila 200 mm. Za crpilište nisu donesene zone sanitarne zaštite. Vodoopskrbom u Općini Dvor upravlja »Komunalac - Dvor« d.o.o.

6.2. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Na području Općine Dvor ne postoji organizirani pristup zaštiti voda od zagađenja. Sve vrstezagađenja: stanovništvo, industrija, poljoprivreda i promet ispuštaju zagađene vode direktno najbliže prijarnike bez bilo kakvog prethodnog pročišćavanja. Dvor i naselje Matijevići jedini u Općini imaju djelomično riješenu kanalizacijsku mrežumješovitog tipa s predviđenom lokacijom za uređaj za pročišćavanje. Izgrađena je neplanski na inicijativu stanovništva s ispuštima u lokalne potoke. Sve sanitarne vode Dvora i Matijevića na kraju završavaju u rijeci Uni bez prethodnog tretmana.

6.3. Odlaganje čvrstog otpada

Sakupljanje i odvožnju komunalnog otpada sa područja Općine provodi komunalno poduzeće »Komunalac-Dvor« d.o.o. Općina Dvor je svojim Prostornim planom uređenja predvidjela izgradnju reciklažnog dvorišta, te prikupljanje i obradu građevinskog otpada u naselju Matijevići.

6.4. SWOT analiza komunalna djelatnost

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Donekle riješeno prikupljanje otpada, - Donekle organizirana komunalna djelatnost. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedovršen sustav prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda.
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - Dovršenje i razvoj kanalizacijskog sustava, - Izgradnja i uređenje sportskih objekata, - Izgradnja dječjih igrališta, - Veće korištenje sredstava iz EU fondova, - Sustav gospodarenja otpadom. 	<ul style="list-style-type: none"> - Neosviještenost stanovništva za ekologiju, - Dotrajalost dijela vodoopskrbne mreže.

Izvor: obrada autora, 2019.

7. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Kada se govori o društvenim djelatnostima, mora se naglasiti da su one usko povezane uz razvoj ove mlade Općine i njezine građane. U ovom se djelu daje prikaz društvenih djelatnosti koje Općina kroz svoju infrastrukturu i širu zajednicu nudi građanima.

Sustav društvenih djelatnosti uključuje slijedeće poslove, odnosno aktivnosti:

- poslove koji obuhvaćaju zaštitu na radu, zaštitu od požara, zaštitu i spašavanje,
- poslove predlaganja programa javnih potreba Općine u području društvenih djelatnosti,
- osiguravanje financijskih i materijalnih uvjeta za redovnu i programsku djelatnost ustanova u vlasništvu Općine Dvor iz djelokruga društvenih djelatnosti,
- praćenje rada poslovanja Općinskih ustanova predškolskog odgoja i ustanova obrazovanja i kulture,
- vođenje postupka stipendiranja studenata,
- vođenje postupka dodjeljivanja sredstava sukladno Odluci o socijalnoj skrbi,
- poslove na unapređenju rada s udrugama građana i promicanju sudjelovanja građana u odlučivanju, te razvoju civilnog društva, političkih stranaka, vjerskih zajednica, nacionalnih manjina, sindikata, braniteljskih, antifašističkih te drugih udruga koje su od interesa za Općina.

Sustav društvenih djelatnosti zahtijeva zajedništvo udruga i zadruga, podsustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, obrazovanja te objekte i institucije koje promiču kulturni i sportski život stanovnika. Prema tome, veći dio djelatnosti i usluga nisu direktno pod kompetencijom Općine, stoga je prikaz tako koncipiran.

Unutar sustava društvenih djelatnosti, podsustav obrazovanja ima vrlo važnu ulogu. Kod kvalitete obrazovanja mladih ljudi, ali i kod njihovog zadržavanja u vlastitom kraju, kao presudni preduvjet se javlja visoko razvijena obrazovna infrastruktura. Kao i kod obrazovanja, i kod podsustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi važno je promotriti potrebu stanovništva za institucijama i razvijenoj infrastrukturnoj mreži, nužnost njihove izgradnje, adaptacije ili prenamjene, te »gravitaciju« stanovnika Općine prema drugim jedinicama lokalne samouprave radi zadovoljenja potreba za zdravstvenom zaštitom. Društvene djelatnosti moraju pronaći više poveznica s gospodarskim potencijalom. Takav pristup je potreban u većoj mjeri kako bi se stvorila cjelovita slika područja preko plana razvoja i time omogućio razvoj novih ideja koje bi ostvarile dugoročni gospodarski prosperitet.

7.1. Obrazovanje

Predškolsko obrazovanje:

Predškolsko obrazovanje nije obvezatno i obuhvaća djecu od treće godine života do polaska u školu. Osnovno obrazovanje traje osam godina i obvezatno je za svu djecu po pravilu od 6 do 15 godina života, a cilj mu je stjecanje općeg znanja, što se ostvaruje prema jedinstvenim nastavnim planovima i programima.

Predškolski odgoj obuhvaća programe odgoja, naobrazbe, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi koji se ostvaruju u dječjim vrtićima, prilagođenim razvojnim potrebama djece te njihovim mogućnostima i sposobnostima. Dječji vrtić stvara primjerene uvjete za rast i razvoj svakog djeteta, dopunjuje obiteljski odgoj i svojom otvorenosću uspostavlja suradnju s roditeljima i neposrednim dječjim okruženjem. U dječjim vrtićima provodi se odgojno-obrazovni rad koji je usklađen s potrebama djece i zaposlenih roditelja, a provodi se s djecom raspoređenom u skupine cjelodnevnog ili poludnevnog boravka. Dječji vrtići obavljaju djelatnost na temelju godišnjeg plana i programa rada ustanove.

U Općini Dvor djeluje Dječji vrtić Sunce. Ova odgojno obrazovna ustanova počela je s radom 2003. godine. Otvorena je za djecu predškolske dobi od 3 godine do polaska u školu.

U Općini Dvor postoji Osnovna škola, te područna škola Rujevac.

U Općini djeluje knjižnica i čitaonica, samostalna ustanova čiji je osnivač Općina Dvor koja je i financira te prati i nadzire njezin rad. Kulturno je središte mjesta i Općine, središte informacija, ustanova za stjecanja znanja i kulturnu nadogradnju. Knjižnica ima uređen prostor od 300 m² kojeg čine: dječji odjel, odjel s multimedijom i igraonicom, odjel za odrasle, studijski odjel, čitaonica, prostor za povremene i stalne izložbe, DVD teka...

Otvorena je za suradnju s našim ustanovama (škola, vrtić...), lokalnom upravom, kulturno-umjetničkim društvima, piscima, umjetnicima, izdavačkim kućama, medijima, udrugama, ambasadama, susjednom državom (prekogranična suradnja s BiH), Županijom, Ministarstvom kulture, domaćim i stranim donatorima, knjižnicama naše i drugih Županija.

7.2. Kultura i prirodna baština

Svojstvo kulturnog dobra, na temelju stručnog vrednovanja, utvrđuje Ministarstvo kulture rješenjem. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine dostavilo je popis kulturnih dobara na području Općine Dvor koji su upisani u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

7.2.1. Kulturna baština*Tablica 6. Zaštićena kulturna dobra*

RED. BROJ	KULTURNO DOBRO	NASELJE
NEPOKRETNOST		
1.	Povijesna seoska cjelina	Komora
2.	Zgrada partizanske gimnazije	Rujevac
3.	Zgrada - mjesto partijske konferencije CK KPH za Baniju	Ljeskovac
4.	Kapela sv. Spasa	Ljeskovac
5.	Crkva sv. Ilije	Javnica
6.	Crkva sv. Petke Paraskeve	Gornji Javoranj
7.	Crkva Velikomučenika Georgija	Dvor
8.	Crkva sv. Katarine	Divuša
9.	Kaštel Gvozdansko	Gvozdansko
10.	Ruševine crkve sv. Marije Magdalene	Zrin
11.	Stari grad Zrin	Zrin
12.	Tradicijska okućnica u Zrinu	Zrin
13.	Pravoslavni parohijalni hram Preobraženja Hristovog	Rujevac
14.	Arheološko nalazište Osječnica	Gorička
15.	Kompleks zgrada s visokom peći u Bešlincu	Rujevac
POKRETNOST		
16.	Etnografska zbirka Ljubišić	Zrin

7.2.2. Prirodna baština

Na području Općine Dvor nije zaštićena ni jedna prirodna vrijednost prema Zakonu o zaštiti prirode. Prema studiji zaštite prirode Sisačko-moslavačke županije, koju je izradio Državni zavod za zaštitu prirode za potrebe izmjena i dopuna Županijskog prostornog plana, 2006. godine, na području Općine Dvor evidentirane su i predložene za zaštitu slijedeće prirodne vrijednosti:

*Park šuma***Brežuljak Lebrenica**

Šuma i vidikovac na lokaciji Laudonov šanac već je dugo u funkciji rekreacije, te je tome prilagođeno i gospodarenje šumom. Ovo područje svojom lokacijom, vegetacijom i dosadašnjom funkcijom posve zadovoljava kriterije zaštitne kategorije.

*Posebni botanički rezervati:***Kanjon Ljeskovac kod Gornje Stupnice**

- duboki klisurasti klanac u ofiolitnom masivu Andeline, između vrhova Kapija (602 mnv), Dikavac (586 mnv) i Rudina (548 mnv). Ovo je najveće i najbogatije nalazište specifične ofiolitske vegetacije u Hrvatskoj. Za niz navedenih vrsta drveća i biljaka ofiolitni kanjon Ljeskovac jedino je poznato nalazište u Hrvatskoj pa ih tamo treba zaštititi od izumiranja.

Krški krajolik oko Dobretina

- na krajnjem jugu Banovine, kod sela Dobretin, počinje velik kanjon Une, gdje je korito pregrađeno nizom sedrenih barijera s brzicama i jezercima. Na obalnim padinama oko Dobretina nalaze se krške ponikve, kamenjare, točila i strme stijene sa specifičnom krškom i submediteranskom vegetacijom.

Odjel 109 b, g.j. Zrinska gora

- površine 15 ha, obrastao je 130-godišnjim šumama bukve, stabala visokih do 40 m, promjera do 100 cm. Zona stroge zaštite je oko 5-6 ha, sa zaštitnom zonom.

Značajni krajobraz (zaštićeni krajolik):

Dolina rijeke Une regionalni park, (u postupku proglašenja)

Rijeka Una pripada crnomorskom slivu i ukupne je dužine toka 212 km, od čega kroz Hrvatsku prolazi u dužini 120 km. Una izvire na području Zadarske županije, u mjestu Donja Suvaja, u blizini mjesta Srb. Njen hidrografski sustav čine tri izvora: glavni izvor kod naselja Donja Suvaja i dva manja, Velika i Mala Neteka. Na području Sisačko-moslavačke županije, na državnoj granici južno od donjeg Dobretina, Una ponovno postaje pogranična rijeka, u duljini od 86 kilometara do Jasenovca gdje se ulijeva u rijeku Savu. Na području Sisačko-moslavačke županije, najveći lijevi pritok Une je Žirovnica sa pritocima Ljubina, Javnica, Čemernica i Javošnica koja utječe u Unu kod naselja Dvor. Nizvodno od Dvora, pa do ušća (67,94 km), tok se postupno smiruje iako ovdje još uvijek nalazimo brzace, a nakon spajanja sa Sanom, započinje nizinski dio toka Une. Prostornim planom Sisačko-moslavačke županije područje rijeke Une (na području Općina Dvor, Hrvatska Kostajnica, Hrvatska Dubica i Jasenovac) evidentirano je za zaštitu temeljem *Zakona o zaštiti prirode (NN br. 70/05)*.

u kategoriji *značajnog krajobraza*.

7.3. Zdravstvo

Podaci o zdravstvenoj zaštiti u Hrvatskoj u skladu su s preporukama i definicijama Svjetske zdravstvene organizacije. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti omogućeno je otvaranje privatne prakse i osnivanje privatnih ustanova. U tijeku 1994. završena je preobrazba zdravstvenih ustanova i njihovo organizacijsko prilagođavanje tom zakonu, što je imalo za posljedicu prestanak rada medicinskih centara i njihovu preobrazbu u ustanove primarne i bolničke zdravstvene zaštite te zavode za javno zdravstvo. 1997. počinje proces zakupljivanja dijelova zdravstvenih ustanova primarne zdravstvene zaštite (domova zdravlja i ljekarni) u vlasništvu županija i Grada Zagreba. U 2003. počeo je proces spajanja domova zdravlja i osnivanja županijskih domova i domova zdravlja Grada Zagreba te se od te godine broj domova zdravlja smanjio.

Zdravstvena skrb u Općini Dvor organizirana je putem Doma zdravlja Sisak ispostave Dvor, sa tri tima opće medicine, dvije stomatološke ordinacije i jedne ljekarne.

7.4. Socijalna skrb

Sustav socijalne skrbi definiran je Zakonom o socijalnoj skrbi kao temeljni zakon kojim se uređuje način obavljanja i financiranja djelatnosti socijalne skrbi, korisnici prava, postupak za ostvarivanje tih prava, te druga pitanja od značenja za obavljanje ove djelatnosti. Socijalna skrb je djelatnost kojom se osigurava i ostvaruje pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, nemoćnih i drugih osoba. Pritom je riječ o potrebama koje ove osobe, zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih razloga, ne mogu zadovoljiti same, niti uz pomoć članova obitelji. Radi sprečavanja, ublažavanja i otklanjanja uzroka i stanja socijalne ugroženosti socijalnom skrbi pruža se potpora obitelji, posebice djeci i drugim osobama koje ne mogu brinuti same o sebi.

Socijalna skrb Općine: Već duži niz godina provodi se program pomoći u kući starijim i nemoćnim osobama sufinanciran od Općine Dvor i Ministarstva socijalne politike i mladih. Djelatnost socijalne skrbi organizirana je putem Centra za socijalnu skrb iz Hrvatske Kostajnice i Hrvatskog crvenog križa.

7.5. Sport

Od sportskih objekata u Općini se nalaze dva nogometna igrališta koja koriste nogometni klubovi ŠNK »Podovi« iz Dvoru i PPG »Rujevac« iz Rujevca. U okviru osnovne škole u Dvoru nalazi se manja sportska dvorana, a izgrađena su i dva dječja igrališta. Iz područja rekreacije djeluje športsko ribolovno društvo »Sedra« i nekoliko lovačkih društavakoji imaju u zakupu državna lovišta. U Dvoru postoji i karate klub »Sunčev Dvor«.

7.6. Udruge

U Općini djeluju dva kulturno - umjetničkih društva »Pounjski pleter« i »Prosvjeta«, sekcija Dvor, DVD Divuša, DVD Dvor, DVD Rujevac, LD »Jelen«, Udruga umirovljenika, Udruga roditelja »Sretna djeca«, Pčelarska udruga »Kesten dvor«.

7.7. SWOT analiza društvene djelatnosti

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Donekle zadovoljavajuća primarna zdravstvena zaštita - Radišno i poduzetno stanovništvo 	<ul style="list-style-type: none"> - Neodgovarajuće stanje vrtića (kapaciteti, kvaliteta) - Radna snaga (kvantiteta i kvaliteta) - Nedovoljna zaštita kulturne baštine (sredstva, program) - Nedostatak kapaciteta (kultura, sport) - Prostorni kapaciteti za zdravstvene usluge - Briga za starije i nemoćne - Nedostatak sadržaja za društvene potrebe (okupljanje mladih, knjižnica, muzej i sl.)
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - Program radne snage i poticaji - Dodatni kapaciteti za predškolski odgoj - Valorizacija kulturne baštine - Poticanje sportske aktivnosti - Definiranje Strategije razvoja društvenih djelatnosti - Zdravstveno preventivna i educiranost - Kapaciteti za starije i nemoćne - Sustav socijalne skrbi (program) 	<ul style="list-style-type: none"> - Starenje stanovništva i briga o starijima i nemoćnima - Nesustavni razvoj ruralnog područja

Izvor: obrada autora, 2019.

8. GOSPODARSTVO

U slijedećem poglavlju prikazana je osnovna analiza gospodarstva i općenito ekonomije na području Općine Dvor. Gospodarstvo (engl. economics, njem. Wirtschaft), ekonomija ili vrlo često kao politička ekonomija je znanost koja izučava načine organiziranog ljudskog djelovanja u području proizvodnje, razmjene i potrošnje dobara s ciljem zadovoljenja ljudskih potreba i neprestanog poboljšavanja kvalitete života. U samome tekstu analizirao se opći društveno-ekonomski razvoj Općine Dvor koji je dao osnovni pregled glavnih djelatnosti koje se odvijaju na tome području a to su: ugostiteljstvo i turizam, intenziviranje poljoprivrede, povrtlarskih kultura, industrijsko-servisne usluge te obrtničke i druge usluge vezane za građevinarstvo.

Općenito

Gospodarstvo Općine temelji se na prirodnim resursima: poljoprivrednom zemljištu, šumama i mineralnim sirovinama. Nositelj industrijske proizvodnje ne postoji. Industrijski pogoni koji su radili do Domovinskog rata prestali su poslovati. Postoji samo malo i srednje poduzetništvo u oblasti drvno prerađivačke proizvodnje, trgovine i ugostiteljstva. Pojavljuje se i turistička ponuda koja ima veliku perspektivu obzirom na bogatstvo prirodne, graditeljske, arheološke, etnološke i memorijalne baštine. Tradicionalno je razvijeno lovstvo s dovodenjem stranih lovaca. Stanovništvo se uglavnom bavi poljodjelstvom, tradicionalnom stočarskom proizvodnjom, ponešto voćarstvom i povrtlarstvom kroz obiteljska poljoprivredna gospodarstva od kojih se nekolicina izdvaja po obimu proizvodnje, te postaju veći poljoprivredni proizvođači s prepoznatljivom kvalitetom i ponudom poljoprivrednih proizvoda.

Sukladno već navedenom, a u zavisnosti o raspoloživim prirodnim i ljudskim resursima, osnovne aktivnosti u planiranom gospodarskom razvitku trebaju se usmjeriti na tri temeljne djelatnosti:

- 1) POLJODJELSTVO kao temeljnu djelatnost, osobito u smislu privođenja raspoloživih resursa tradicionalnim kulturama, okrupnjavanjem posjeda gdje je to moguće i oslanjanjem na proizvodnju zdrave i ekološke hrane;
- 2) TURIZAM, koncepcija turističke ponude (lovni i ribolovni turizam, agroturizam, pješačke i biciklističke staze);
- 3) USLUŽNE DJELATNOSTI I OBRTNIŠTVO utemeljene na stvaranju predjela »malih« poduzetničkih »inkubatora« i razvitka obiteljskih gospodarstava i obrta.

U odabiru i poticanju određenih gospodarskih aktivnosti u svakom slučaju treba promicati one, koje su stručno utemeljene i dokazane, koje koriste i unapređuju raspoložive prirodne resurse, nisu veliki energetske potrošači, te ne zahtijevaju veće količine sirovina i repromaterijala. Treba voditi računa o stvaranju potreba za radnim mjestima, koja se najvećim dijelom mogu popunjavati iz rezerve radne snage, dijelom doškolovanjem ili prekvalifikacijom.

8.1. Poljoprivreda i šumarstvo

Poljoprivreda

Prema površini poljoprivrednog zemljišta u Sisačko-moslavačkoj županiji koje iznosi 236 883 hektara ili 53% površine Županije, ona se nalazi na drugom mjestu u Republici Hrvatskoj, odmah iza Osječko-baranjske županije. Od toga iznosa 190 429 hektara se vodi kao obradiva površina. Površina poljoprivrednog zemljišta prema vrsti korištenja zemljišta u ARKOD sustavu na području Sisačko-moslavačke županije koju koriste obiteljska poljoprivredna gospodarstva iznosi 48 428,21 ha. Šume koje se nalaze na području Županije, a u državnom su vlasništvu čine 141 005 ha ili 77% od ukupnih površina šuma. U Sisačko-moslavačkoj županiji ima i oko 55 000 ha šuma u vlasništvu šumo posjednika. Najveći je broj poljoprivrednih posjeda veličine 1,01 - 2,00 ha i zauzimaju 15% ukupnih obradivih poljoprivrednih površina. Poljoprivrednih je posjeda površine preko 10 ha svega 5,8%.

POLJODJELSTVO je po važnosti prva gospodarska grana u Općini.

Od ukupne površine Općine Dvor 50.490 ha, na poljoprivredne površine otpada 21.342 ha ili 42,3%, (ukupna površina poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države na području Općine Dvor, iznosi: 711,4824 ha) a na šumske površine 27.668 ha ili 54,8%. Prostor Općine karakterizira bogata flora i raznolikost vegetacije. Sirovinsku osnovicu karakterizira izrazito bogat šumski fond (preko 50% površine Općine je pod šumom, pa je šumovitost znatno veća od državnog prosjeka). Prostorni kompleksi šuma su uglavnom u državnom vlasništvu.

Osnovna načela raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem na području Općine Dvor su:

- Državno poljoprivredno zemljište mora biti u funkciji poljoprivredne proizvodnje uzimajući u obzir tradicijsku proizvodnju ovog kraja i specifičnosti pojedinih poljoprivrednih površina definiranih ovim Programom,
- Općina Dvor sve slobodne površine državnog poljoprivrednog zemljišta odrediti će za zakup,
- Prilikom davanja u zakup državnog poljoprivrednog zemljišta poštivati će se odredbe čl. 36. Zakona i odluke Općine o maksimalnoj površini koja se može dati u zakup pojedinoj pravnoj ili fizičkoj osobi na području Općine Dvor koja je sastavni dio ovog Programa,
- Prilikom davanja na privremeno korištenje državnog poljoprivrednog zemljišta poštivat će se odredbe čl. 57. Zakona,
- Promjena namjene poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe provoditi će se u skladu s dokumentima prostornog uređenja. Preko općinskih službi i nadležnih institucija provodit će se stalni nadzor i poduzimati mjere za nepoštivanje preuzetih obveza za one koji raspoložu državnim poljoprivrednim zemljištem

Poljoprivrednim zemljištem smatra se:

1. obradivo zemljište (oranice, vrtovi, voćnjaci, vinogradi, livade, pašnjaci),
2. neizgrađeno građevno zemljište,
3. ribnjaci, trstici i močvare koji nisu posebno vrijedni biotopi,
4. drugo zemljište koje se koristi ili ne koristi, a može pridonijeti poljoprivrednoj proizvodnji.

Poljoprivredne površine dvojako su razvrstane i to kao: poljoprivredne površine na osobito vrijednom tlu u širim predjelima naselja koje bi se mogla koristiti za intenzivnu poljoprivredu i poljoprivredne i šumske površine preostalog dijela Općine - vrijedno poljoprivredno tlo, ostala obradiva tla i ostalo poljoprivredno tlo - pretežito krajolici koji tvore svojstven mozaik šumskih i poljoprivrednih površina. Jedna od prednosti poljodjelske proizvodnje mogla bi biti i »zdrava hrana« s posebnom ponudom u ugostiteljstvu, za što postoje uvjeti, a za sada takve ponude nema ili je nedovoljna. Sve ove mjere za pokretanje i poticanje poljodjelske proizvodnje najvećim bi se dijelom oslanjale na obiteljska gospodarstva koja ne bi trebala postati monokulturna. Potrebno je urediti postojeće i izgraditi mrežu novih poljskih putova za korištenje mehanizacije (traktora i sl.). Obradene poljodjelske površine potrebno je po mogućnosti spajati i zamjenom određenih površina stvarati veće posjede radi lakše obrade i boljih rezultata.

Veći dijelovi ruralnog prostora imaju obilježja populacijske i ekonomske krize s negativnim procesima intenziviranim posljedicama Domovinskog rata.

Prepreke razvoju poljoprivredne proizvodnje su:

- veliko smanjenje broja stanovništva;
- starost seoskog stanovništva;
- smanjivanje lokalnog tržišta poljoprivrednih proizvoda;
- nepostojanje organiziranog sustava otkupa većeg broja poljoprivrednih proizvoda;
- nedovoljni prerađivački kapaciteti;
- nedovoljna financijska sredstva za modernizaciju proizvodnje;
- vrlo mali broj specijaliziranih poljoprivrednih gospodarstava.

Iako, prema katastarskim podacima, postoje velike površine poljoprivrednog zemljišta, ono se ne koristi, i nije dovoljno razvijeno, no postoje velike mogućnosti u ponovnom pokretanju poljoprivrede, kao i stočarstva, (sredstva za financiranje poljoprivrede i stočarstva) s idejom o osnivanju udruga, ili neki drugi oblik zajedničkog udruživanja radi lakšeg plasmana proizvoda, te prepoznavanju identiteta istih (brand).

Tablica 7. Površina korištenoga poljoprivrednog zemljišta, broj stoke i peradi privatnih kućanstava u Općini Dvor

Skupine kućanstava prema korištenome poljoprivrednom zemljištu	Broj kućanst.	Korišteno poljoprivredno zemljište, ha						Broj stoke i peradi				
		ukupno korišteno poljoprivredno zemljište, ha	oranice, ha	voćnjaci, ha	vinogradi, ha	ostalo poljoprivredno zemljište (livade, pašnjaci i dr.), ha	goveda	ovaca	koza	svinja	peradi	
Ukupno	2.205	2.604,09	1.430,68	70,54	1,21	1.100,51	780	4.742	529	1.887	12.780	
bez zemlje	1.223	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9	363	204	160	3.031	
do 0,09 ha	132	3,84	2,34	0,54	0,00	0,96	0	4	17	18	687	
0,10 do 0,49 ha	155	36,09	26,39	4,60	0,00	5,10	9	50	23	126	1.343	
0,50 do 0,99 ha	122	78,77	60,23	4,52	0,72	13,30	15	148	22	173	1.142	
1,00 do 2,99 ha	288	469,48	293,53	18,94	0,43	156,58	59	1.489	85	376	2.828	
3,00 do 4,99 ha	162	587,37	348,96	13,69	0,06	223,51	173	836	41	541	2.189	
5,00 do 7,99 ha	78	448,21	237,87	14,29	0,00	196,05	144	804	20	251	878	
8,00 do 9,99 ha	17	148,72	83,87	4,12	0,00	60,73	37	374	1	68	199	
10,00 do 19,99 ha	16	184,98	74,09	7,09	0,00	103,80	48	184	1	78	233	
20,00 ha i više	12	646,63	303,40	2,75	0,00	340,48	286	490	115	96	250	

Izvor: DZS popis stanovništva, 2011.

Tablica 8. Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu i spolu nositelja odgovorne osobe na dan 31.12.2018. (APRRRR31.12.2018.)

Županija/Grad/Naselje	OBIT. GOSPOD.		OBITELJSKO GOSPODARSTVO Zbroj	TRGOVAČKO DRUŠTVO Zbroj	ZADRUGA
	F	M			
Sisačko-moslavačka	2.801	6.012	8.813	107	22
Dvor	89	350	439	4	1
Bansko Vrpolje	1	12	13		
Buinja	1		1		
Buinjski Riječani	1		1		
Čavlovica		2	2		
Čore		3	3		
Divuša	2	2	4		
Donja Oraovica		5	5		
Donja Stupnica	1	11	12		

Županija/Grad/Naselje	OBIT. GOSPOD.		M	OBITELJSKO GOSPODARSTVO Zbroj	TRGOVAČKO DRUŠTVO Zbroj	ZADRUGA
	F	M				
Donji Dobretin	2		2	4		
Donji Javoranj	6		20	26		
Donji Žirovac	1		7	8		
Draškovac			4	4		
Dvor	12		35	47	3	
Gage	1		3	4		
Glavičani	1		4	5		
Golubovac Divuški			4	4		
Gorička	3		12	15		
Gornja Oraovica	1		2	3		
Gornja Stupnica			8	8		
Gornji Dobretin			2	2		
Gornji Javoranj	1		12	13		
Gornji Žirovac	3		2	5		
Grabovica	3		2	5		
Grmušani	2		8	10		
Gvozdansko			3	3		
Hrtić	5		8	13	1	1
Javnica			1	1		
Javornik	2		11	13		
Kepčije	3		5	8		
Komora			1	1		
Kosna			1	1		
Kozibrod	2		2	4		
Kuljani	2		5	7		
Lotine	1		3	4		
Ljeskovac			5	5		
Ljubina	2		9	11		

Županija/Grad/Naselje	OBIT. GOSPOD.		M	OBITELJSKO GOSPODARSTVO Zbroj	TRGOVAČKO DRUŠTVO Zbroj	ZADRUGA
	F	M				
Majdan	1		1	2		
Matijevići	5		15	20		
Paukovac	1		6	7		
Pedalj	2		4	6		
Rogulje			4	4		
Rudeži			3	3		
Rujevac	2		16	18		
Sočanica			2	2		
Stanić Polje			1	1		
Struga Banska	3		5	8		
Šakanlije			2	2		
Šegestin	1		2	3		
Švrakarica	1		2	3		
Trgovi	3		9	12		
Udetin	1		8	9		
Unčani	1		12	13		
Vanići	2		1	3		
Volinja			6	6		
Zakopa			6	6		
Zamlača	3		14	17		
Zrin			4	4		
Zrinska Draga	1		6	7		
Zrinski Brđani	3		4	7		
Zut			1	1		

Stočarstvo

Stočarstvo je tradicionalna i značajna grana ruralne djelatnosti u Općini Dvor, koja za taj vid proizvodnje ima niz komparativnih prednosti. Veliki postotak ruralnog prostora, zapuštenost obradivih površina, dijelom i u korist pašnjaka, prisutnost lokalne mesno-prerađivačke industrije, izgrađeni kapaciteti za držanje i tov svinja, goveda i mliječnih krava, samo su neke od pretpostavki dinamičnijeg razvoja te grane gospodarstva, koje se trenutačno i ne manifestira pretpostavljenom i željenom dinamikom. Otklanjanjem, već spomenutih, problema razvoja ruralnih djelatnosti, prije svega poticanjem stvaranja srednjih i većih gospodarstava, njihovo umrežavanje preko zadruge ili velikih proizvođača hrane, stvorit će se uvjeti za stabilnu, dohodovnu i konkurentnu robnu proizvodnju na planu stočarstva. Najveći uzgajivač krava je OPG Krstinić, koji iste uzgaja i tovi djetelinom i ostalim kulturama sa svojih pašnjaka, te se bavi prodajom mesa istih. U mjestu Trgovi kod Dvora djeluje OPG Gagić, koji uzgaja Banijsku šara svinju koji je dao najveći doprinos u očuvanju ove vrste kao treće hrvatske izvorne pasmine svinja, te je time sačuvano vrijedno genetsko hrvatsko blago i vrijedan genetski resurs u očuvanju i povećanju genetske raznolikosti Republike Hrvatske.

Pčelarstvo

Pčelarstvo i proizvodnja meda (najkvalitetnije vrste su kestenov i bagremov med) tradicionalno su razvijeni na području Općine Dvor. Proizvodnja se odvija s oko 4000 košnica koje su sve u konvencionalnom uzgoju, no radi čistoće livada i pašnjaka, imaju velike mogućnosti prelaska na ekološki uzgoj i proizvodnju certificiranog ekološkog meda visoke dodane vrijednosti. Pčelarska udruga »Kesten« Općine Dvor danas u svom postojanju ujedinjuje 40-ak pčelara, a u uspjehe udruge ubrajaju se

- izrada Karte pčelinje paše
- održavanje Malog gospodarskog sajma »Plodovi rada« u Dvoru
- nastup i osvajanje mnogih priznanja i medalja za kvalitetu meda na mnogim sajmovima, ocjenjivanjima
- nastup na Gospodarskom sajmu u Žminju (Istra)
- pokretanje inicijative za priznanjem branda »kestenov med« s područja Banovine
- sadnja medonosnih biljaka (zlatošipka i sofora japunika).

Voćarstvo

Područje je bogato autohtonim sortama za koje postoji potencijal proizvodnje visokokvalitetnih, prepoznatljivih proizvoda (najkvalitetnije područje za šljivu, posebno sortu nebožicu, koja se tradicionalno koristi za proizvodnju rakije šljivovice, krušku tepku, jabuku).

Šumarstvo

Prostor Općine karakterizira bogata flora i raznolikost vegetacije. Sirovinsku osnovicu karakterizira izrazito bogat šumski fond (preko 50% površine Općine je pod šumom, pa je šumovitost znatno veća od državnog prosjeka). Prostorni kompleksi šuma su uglavnom u državnom vlasništvu pravilnika o uređivanju šuma (NN 97/2018 Članak 7.).

(1) Šumsko zemljište razvrstava se na:

1. obraslo
2. neobraslo:
 - a. proizvodno
 - b. neproizvodno
3. neplodno.

(2) Obraslim šumskim zemljištem smatra se zemljište na kojem se uzgaja šuma u smislu zakona o šumama.

(3) Neobraslim proizvodnim šumskim zemljištem smatra se neobraslo zemljište koje je zbog svojih prirodnih obilježja i uvjeta gospodarenja predviđeno kao najpovoljnije za uzgajanje šuma te trajnu proizvodnju drvne tvari i/ili općekorisnih funkcija uz unapređenje bioraznolikosti šuma, šumski rasadnici, šumski sjemenski objekti u kojima se proizvodi šumski reprodukcijski tipa »kvalificiran« i »testiran« i drvenaste kulture kratkih ophodnji.

(4) Neobraslim neproizvodnim šumskim zemljištem smatra se neobraslo zemljište za potrebe održavanja bioraznolikosti šumskih ekosustava, šumske prosjeke šire od 5 m, protupožarne prosjeke, svijetle pruge uz šumske prometnice šire od 5 m, šumska stovarišta unutar šumskih kompleksa, trstici unutar šumskih kompleksa, te trase vodovoda, odvodnje otpadnih voda, naftovoda, plinovoda, električnih i ostalih vodova širine veće od 5 m unutar šumskih kompleksa i slično.

(5) Neplodnim šumskim zemljištem smatraju se primarne šumske prometnice šire od 5 m, površine pod objektima namijenjenima prvenstveno gospodarenju i zaštiti šuma, površine pod lovno gospodarskim i lovno tehničkim objektima koje su sastavni dio šumskog kompleksa, površine pod ostalim objektima koje se smiju graditi na šumskom zemljištu prema zakonu o šumama, površine pod objektima za koje je osnovano pravo služnosti na šumskom zemljištu (odašiljači, vjetrenjače i slično), eksploatacijska polja unutar šumskogospodarskog područja, te bare i močvare unutar šumskih kompleksa. Od ukupne površine pod šumama, u Općini 12.76% je u privatnom vlasništvu.

Tablica 9. Površina državnih šuma na području Općine Dvor

Obraslo	Neobraslo		Neplodno	Ukupno
	Proizvodno	Neproizvodno		
ha				
26.592	96	13	174	26.875

Izvor: Uprava šuma podružnica, Sisak 2018.

Tablica 10. Drvna zaliha na području Općine Dvor

Vrsta drveća	Drvna zaliha (m ³)
hrast kitnjak	710.818
cer	5.695
bukva	2.831.671
obični grab	389.191
bagrem	53.302
pitomi kesten	583.041
otb	163.458
crna joha	83.926
omb	112.830
smreka	23.688
bijeli bor	30.255
crni bor	55.100
ostala crnogorica	27.830
Ukupno	5.070.805

Izvor: Uprava šuma podružnica Sisak 2018.

Lovstvo

Lovačko društvo »Jelen« Divuša djeluje na području Sisačko-moslavačke županije, oba njegova lovišta nalaze se na području Općine Dvor, prostorno jedne od najvećih općina u RH (505 km²). Samo lovište je omeđeno s jedne strane s državnom granicom s BIH i prekrasnom rijekom Unom. Lovačko društvo »Jelen« Divuša trenutno gospodari s 2 lovišta:

- Zajedničko lovište »Divuša«
- Državno lovište broj III/38 »Majdan II«, ukupno oko 20 000 hektara.

LD Jelen Divuša, gradi objekt za rasijecanje divljači i rashladne komore. Građevinskom dozvolom obuhvaćena je i dogradnja postojeće lovačke kuće, gdje bi se uz postojeći objekt dogradila višenamjenska dvorana s 80 sjedećih mjesta i prostorije u potkrovlju. Objekt bi bio opremljen ulazom za invalide, wc za invalide, te dva sanitarna čvora, kuhinja, itd.

U pogledu brojnosti divljači, u lovištu se nalaze slijedeće glavne i sporedne vrste divljači:

- svinja divlja - 250 kom odstrela godišnje
- srna obična - 50 kom odstrela godišnje
- šljuka bena - oko 300 kom odstrela godišnje
- fazan - oko 50 kom odstrela godišnje
- zec - oko 25 kom odstrela godišnje.

8.2. Turizam i ugostiteljstvo (općenito)

Turizam budućnosti počivat će na suradnji i umrežavanju, onako kako danas turisti razmjenjuju svoja iskustva i preporuke. Umrežavanje nudi i mogućnost otvaranja novih prednosti povezivanja nekoliko gospodarskih grana

su brojne - od suradnje poljoprivrednih i gastronomskih subjekata što dovodi do rasta prodaje proizvoda OPG-ova i turističkih usluga do postavljanja provjerenih standarda kvalitete koji privlače goste. Dvor ima izvrsne uvjete za razvoj lovnog i ribolovnog turizma. Rijeka Una i njeni brojni pritoci poznato su ribolovno područje, s posebno poznatom pastrvkom i mladicom koja zbog svoje vrijednosti, rijetkosti i ribolovnog pritiska zaslužuje uvođenje režima s puštanjem ulovljenih primjeraka.

Lovni turizam ima dugu tradiciju i predstavlja važan oblik ruralnog turizma koji se odvija na ruralnim područjima, odnosno na zemljišnim površinama poput šuma, livada i planina. Pretpostavka za razvoj lovnog turizma je geografski položaj destinacije koji je jako bitan zbog klimatskih i zemljišnih uvjeta. Zemlja koja raspolaže bogatom florom i faunom ima visoku mogućnost za razvoj lovnog turizma. U Općini Dvor postoje realne mogućnosti za razvoj seoskog i lovnog turizma kroz ponudu za smještaj stranih lovaca koji sve masovnije dolaze u lov, a ne žele biti smješteni u hotelima već u samim lovištima (razvoj agroturizma sa smještajnim jedinicama). Tu se pružaju mogućnosti za plasman vlastitih autohtonih proizvoda (specijaliteti domaće kuhinje) preko seoskih domaćinstava i obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Postoji mogućnost razvoja ponude aktivnog turizma korištenjem prirodnih resursa i to na rijeci Uni, (izgradnja manjeg autokampa) poput iznajmljivanja čamaca (kanuing) i organizacije sportskih sadržaja.

Sama Općina, a i bliže okruženje nude velike potencijale, prvenstveno nezagađeni prirodni okoliš, kulturno povijesnu baštinu, poljoprivredne proizvode koja bi mogla postati odredište izletnika, susreta i okupljališta djece (dječji kampovi), razni gastro susreti i takmičenja (lovstvo i ribarstvo).

U bližoj budućnosti, trebalo bi razmisliti i predložiti osnivanje turističke zajednice u bližem okruženju sa ostalim JLS, kao i razviti marketinško djelatnost radi bolje prezentacije cjelokupne ponude koju bi Općina mogla ponuditi.

Tablica 11. Dolasci i noćenja u Općini Dvor 2018.

	DOLASCI	NOĆENJA
Općina Dvor 2018. godina	39	70

Izvor: TZ Sisačko-moslavačke županije, 2019.

8.3. Malo i srednje poduzetništvo

Uvažavajući činjenicu da je malo i srednje poduzetništvo jedan od glavnih pokretača gospodarskog razvitka i generator novih radnih mjesta, te nastojeći aktivno pridonijeti stvaranju pretpostavki i okruženja stimulativnog za razvoj poduzetništva, Sisačko-moslavačka županija provodi niz projekata poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva (kreditiranje poduzetnika, informiranje i edukacija, savjetovanje, poticanje poduzetnika početnika, poticanje obrtništva, poticanje turističkih projekata i dr.). Jedan od značajnijih projekata koji je potrebno sustavno planirati i provoditi je i poticanje razvoja i izgradnje poduzetničkih zona.

Malo i srednje poduzetništvo u Općini Dvor nije dovoljno razvijeno. Postojeći mali i srednji poduzetnici, od koji se izdvajaju prerađivačko drveni pogon obitelji Marčinković; OPG Krstinić najveći proizvođač eko teletine u Općini. S više od 50 grla u sustavu krava i teladi, i s 85 hektara obradive površine, spada i u jedne od najvećih obiteljsko poljoprivrednih gospodarstava s područja Dvora i šire, OPG Gagić, uzgajivač, gotovo izumrle banijske šare svinje i proizvođač proizvoda od iste, Pčelarska zadruga Dvor - priznati i daleko poznati proizvođači meda i proizvoda od meda, projekt izgradnje klaonice i rashladne komore za divljač koje su pokrenuli članovi Lovačkog društva »Jelen«, su okosnice malog i srednjeg poduzetništva na području Općine.

Razvoj srednjeg i malog poduzetništva, te osuvremenjivanje poljoprivredne proizvodnje sigurno će potaknuti demografsku obnovu.

Uzajamna povezanost i uvjetovanost gospodarskog i demografskog razvitka temelj je razvojnog planiranja. Za gospodarsku revitalizaciju područja potrebno je radno sposobno stanovništvo na ukupnoj razini, od kojih jedan dio ima managerske sposobnosti za uvođenje novih proizvodnih programa. Posebnim poticajima potrebno je osigurati povratak radno sposobnog stanovništva u mjesta rođenja ili u neka druga područja.

Glavni razvojni problemi u Općini Dvor su:

- nedovoljan broj radnih mjesta i nezadovoljavajuća privredna struktura,
- nezadovoljavajuća urbana oprema u naseljima posebno u općinskom sjedištu,
- zaostajanje tercijarnih djelatnosti,
- nepovoljna demografska situacija s tendencijom daljnjeg povećanja udjela starog stanovništva.

Gospodarske zone

Površine za gospodarske namjene su izdvojene veće površine u kojima se smještaju proizvodno-poslovne djelatnosti.

Razlikuju se osnovne vrste namjene:

- proizvodne (industrija, rafinerija, petrokemija, proizvodnja energije i sl.)
- poslovne (skladišta, veletrgovine i sl.)
- poljoprivredne (farme, tovlilišta i sl.).

Planirane, odnosno postojeće gospodarske zone (proizvodne i poslovne namjene) mogu biti smještene u sklopu građevinskog područja naselja, ili izdvojene kao samostalne zone izvan naselja. Prostornim planovima uređenja općina i gradova moguće je izvan naselja predvidjeti samostalna područja gospodarske namjene izvan naselja površine manje od 25,0 ha.

Tablica 12. Izdvojene površine za gospodarske namjene

Grad / Općina	Izdvojeno građevinsko područje gospodarske namjene (≥ 25 ha)	Namjena	II. ID PPSMŽ Površina (ha)
Dvor	Rujevac	proizvodna (I)	29,36
	Hrtić	proizvodna (I)	60,51

Izvor. Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije II. izmjene i dopune 2017.

Tablica 13. Ocjena i razvrstavanje jedinica lokalne samouprave prema razvijenosti

Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema razvijenosti (NIN 132/17) koja je stupila na snagu 1. siječnja 2018.

Jedinica lokalne samouprave (JLS)	Razvojna skupina JLS	Indeks razvijenosti JLS	Vrijednosti osnovnih pokazatelja za JLS					Vrijednosti standardiziranih pokazatelja za JLS						
			Prosječni dohodak po stanovniku	Prosječni izvorni prihodi po stanov.	Prosij. stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanov.	Indeks starenja	Stupanj obrazov.	Prosječni dohodak po stanovniku	Prosječni izvorni prihodi po stanov.	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovn.	Indeks starenja	Stupanj obrazov. (VSS, 20-65)
Dvor	Sisačko-moslavačka	1	15.798,24	742,27	0,4095	63,52	271,8	0,1168	86,63	91,67	76,38	75,78	81,98	98,81

Izvor: MRRFEU, 2018.

8.4. SWOT analiza gospodarstvo

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Stanovništvo sa iskustvom i tradicijom (za neke djelatnosti) - Tradicija uzgoja stoke i prerađevine (mljekarstvo, sirarstvo), pčelarstvo - Voćarstvo (prerađevine od voća) - Poljoprivredno zemljište (potrebno detaljnije sagledati stanje) - Blizina tržišta - Prirodni resursi (netaknuta priroda, rijeke) - Održivo korištenje prirodnih resursa i baštine u svrhu gospodarskog razvoja - Postojanje uvjeta za razvoj različitih oblika turizma (lovni, ribolovni, robinzonski, seoski, rekreativni, lječilišni, cikloturizam, gastro turizam i sl.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Nerazvijena poljoprivreda - Nerazvijeno malo i srednje poduzetništvo - Nerazvijeni turizam - Nedovoljna educiranost stanovništva i poduzetnika - Male rascjepkane parcele u poljoprivredi - Otežan plasman poljoprivrednih proizvoda - Neobnovljeni uništeni gospodarski objekti
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - Izrada Strategije razvoja turizma - Izrada Strategije razvoja poljoprivrede i prerade (obvezno) - Izrada Strategije razvoja stočarstva i prerade - Izrada Strategije razvoja malog i srednjeg poduzetništva - Korištenje poticaja - Sustav edukacije stanovništva - Privatno i javno partnerstvo - Definirati poticaje - Osnivanje poljoprivrednih i stočarskih zadruga 	<ul style="list-style-type: none"> - Krize (političke, ekonomske) - Nedefinirana Strategija razvoja - Nedovoljan broj radne snage, posebno kvalificirane

Izvor: obrada autora, 2019.

9. FINANCIRANJE JAVNIH POTREBA

U slijedećem poglavlju analizirane su mogućnosti financiranja razvojnih projekata. Kako bi se razvojni projekti mogli financirati za početak se daje analiza Proračuna Općine. U samoj analizi uzete su dvije glavne stavke prihodi i rashodi kako bi se dao kompletan uvid u trenutno financijsko stanje. Nadalje, izvršila se analiza financiranja razvoja kroz financiranje iz EU fondova. Pri tome su analizirani: programi predpristupnih fondova, novo programsko razdoblje od 2014. g. - 2020. g., europski strukturni i investicijski fondovi, operativni programi i programi razvoja za razdoblje 2014. g. - 2020. g. te programi teritorijalne suradnje za razdoblje 2014. g. - 2020. g. Na samom kraju izvršila se analiza partnerstva privatnog i javnog sektora.

9.1. Proračun Općine

Jedinice lokalne samouprave stječu prihode iz vlastitih izvora, od zajedničkih poreza i dotacija iz državnog i županijskog proračuna, a sve sukladno sustavu prihoda Općina obuhvaća vlastite prihode (izvore) kao i zajedničke prihode od kojih dio pripada Općini.

Vlastiti izvori općine ili grada jesu:

1. prihodi od vlastite imovine, u smislu članka 68. stavka 3. točke 1, 2, 3. i 4. Zakona o lokalnoj samoupravi i upravi,
2. općinski, odnosno gradski porezi u skladu s ovim Zakonom,
3. novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje koje sami propišu,
4. upravne pristojbe u skladu s posebnim zakonom,
5. boravišne pristojbe, u skladu s posebnim zakonom,
6. komunalne naknade doprinosi i druge naknade utvrđene posebnim zakonom,
7. naknade za uporabu javnih općinskih ili gradskih površina,
8. drugi prihodi utvrđenim posebnim zakonom.

Općine ili gradovi mogu uvesti ove poreze:

1. prerez porezu na dohodak,
2. porez na potrošnju,
3. porez na kuće za odmor,
4. porez na neobrađeno obrađivo poljoprivredno zemljište,
5. porez na nekorištene poduzetničke nekretnine,
6. porez na tvrtku ili naziv,
7. porez na korištenje javnih površina.

Zajednički prihodi su porez na dohodak i porez na promet nekretnina. Prihod od poreza na dohodak i poreza na promet nekretnina dijele se između države, općine, grada i županije, dok se prihod od poreza na dohodak raspodjeljuje između države, općine i grada. Zajednički prihodi, države, županije i općine su i prihodi od ugovorenih godišnjih naknada za koncesije, prema Zakonu o koncesijama (»Narodne novine«, broj 89/92) i to:

1. za crpljenje mineralnih i termalnih voda,
2. za zahvaćanje voda za javnu vodoopskrbu.

9.1.1. Prihodi Općine Dvor

Projekcija prihoda i rashoda Općine Dvor za period od 2015. - 2017. godine dana je u narednom prikazu.

Proračun Općine Dvor za 2018. i projekcija za 2019.

Broj konta	VRSTA PRIHODA / PRIMITAKA	2018.	2019.
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA			
6	Prihodi poslovanja	19.725.232,00	36.904.083,00
61	Prihodi od poreza	8.437.059,00	9.239.150,00
611	Porez i prerez na dohodak	8.285.059,00	9.042.150,00
613	Porezi na imovinu	120.000,00	180.000,00
614	Porezi na robu i usluge	32.000,00	17.000,00
63	Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna	8.936.573,00	25.748.923,00
633	Pomoći proračunu iz drugih proračuna	3.245.000,00	2.703.750,00
634	Pomoći od izvanproračunskih korisnika	648.500,00	18.094.000,00
636	Pomoći proračunskim korisnicima iz proračuna koji im nije nadležan	5.043.073,00	4.951.173,00
64	Prihodi od imovine	220.600,00	193.550,00
641	Prihodi od financijske imovine	8.000,00	15.000,00
642	Prihodi od nefinancijske imovine	212.600,00	178.550,00
65	Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	2.118.500,00	1.713.460,00
651	Upravne i administrativne pristojbe	49.000,00	27.000,00
652	Prihodi po posebnim propisima	1.009.500,00	842.500,00
653	Komunalni doprinosi i naknade	1.060.000,00	843.960,00
66	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	10.500,00	7.000,00
661	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga	10.500,00	7.000,00
663	Donacije od pravnih i fizičkih osoba izvan općeg proračuna	0,00	0,00
68	Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	2.000,00	2.000,00
683	Ostali prihodi	2.000,00	2.000,00
7	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	8.000,00	8.000,00
72	Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine	8.000,00	8.000,00
721	Prihodi od prodaje građevinskih objekata	8.000,00	8.000,00

Izvor: Proračun Općine Dvor, 2019.

9.1.2. Rashodi Proračuna Općine Dvor

Općina Dvor ostvaruje rashode u Proračunu za zadovoljavanje javnih potreba na području Općine, u skladu sa zadaćama i ovlastima, a sve sukladno Zakonu o financiranju jedinica lokalne uprave i područne (regionalne) samouprave (NN 117/93) i kasnijim izmjenama i dopunama istog zakona.

Broj konta	VRSTA PRIHODA / PRIMITAKA	2018.	2019.
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA			
6	Prihodi poslovanja	19.725.232,00	36.904.083,00
3	Rashodi poslovanja	9.337.420,00	11.432.000,00
31	Rashodi za zaposlene	3.016.910,00	2.628.650,00
311	Plaće (Bruto)	2.520.090,00	2.116.000,00
312	Ostali rashodi za zaposlene	82.000,00	149.000,00
313	Doprinosi na plaće	414.820,00	363.650,00
32	Materijalni rashodi	4.201.010,00	5.071.850,00
321	Naknade troškova zaposlenima	118.450,00	135.490,00
322	Rashodi za materijal i energiju	965.500,00	991.500,00
323	Rashodi za usluge	2.565.600,00	3.418.360,00
324	Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa	2.000,00	2.000,00
329	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	549.460,00	524.500,00
34	Financijski rashodi	15.500,00	23.500,00
343	Ostali financijski rashodi	15.500,00	23.500,00
35	Subvencije	395.000,00	761.000,00
351	Subvencije trgovačkim društvima u javnom sektoru	300.000,00	300.000,00
352	Subvencije trgovačkim društvima, poljoprivrednicima i obrtnicima izvan javnog sektora	95.000,00	461.000,00
36	Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	77.000,00	1.687.000,00
363	Pomoći unutar općeg proračuna	0,00	1.500.000,00
366	Pomoći proračunskim korisnicima drugih proračuna	77.000,00	187.000,00
37	Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	431.000,00	390.000,00
372	Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna	431.000,00	390.000,00
38	Ostali rashodi	1.201.000,00	870.000,00
381	Tekuće donacije	436.000,00	405.000,00
382	Kapitalne donacije	160.000,00	40.000,00
383	Kazne, penali i naknade štete	105.000,00	55.000,00
386	Kapitalne pomoći	500.000,00	370.000,00
4	Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	10.453.998,00	27.480.083,00
41	Rashodi za nabavu neproizvedene dugotrajne imovine	620.000,00	557.000,00
412	Nematerijalna imovina	620.000,00	557.000,00
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	4.083.825,00	20.812.910,00
421	Građevinski objekti	3.521.625,00	20.641.910,00
422	Postrojenja i oprema	201.200,00	46.000,00
423	Prijevozna sredstva	140.000,00	0,00
424	Knjige, umjetnička djela i ostale izložbene vrijednosti	42.000,00	45.000,00
426	Nematerijalna proizvedena imovina	179.000,00	80.000,00
45	Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	5.750.173,00	6.110.173,00
451	Dodatna ulaganja na građevinskim objektima	5.750.173,00	5.960.173,00

Ukupne rashode Općine možemo grupirati u slijedeće grupe:

- rashodi poslovanja,
- rashodi za nabavu nefinancijske imovine.

Kako nadležnost i odgovornost za razvoj infrastrukture na području lokalne uprave i samouprave snosi Općina kao i odgovornost za druge lokalne funkcije, posebno ukupni razvoj, potrebno će biti u dužem razdoblju osigurati dodatne izvore za razvoj: za sve projekte poput lokalnih prometnica, objekata za rekreaciju, vodovodnu i kanalizacijsku infrastrukturu, ali i sve druge projekte koji predstavljaju izniman financijski rashod. Zbog takvog pritiska, lokalne samouprave su primorane potražiti alternativne mehanizme financiranja i upravljanja za poslove vezane uz infrastrukturu.

Pažnja ka osiguranju dodatnih sredstava je uglavnom usmjerena na uključivanja:

- sredstva iz raznih programa državnih institucija koja su namijenjena za realizaciju razvojnih projekata. Danas vodstvo lokalne samouprave ima nove mogućnosti za financiranje na raspolaganju. Međunarodne financijske institucije i državni Fondovi koji daju potpore i izravne kredite lokalnim samoupravama, kao što su Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, Fond za regionalni razvoj i Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) i sl. Također u obzir treba uzeti povoljne kredite i potpore državnih financijskih institucija (HBOR, Fond za regionalni razvoj, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, Hrvatske vode, razna Ministarstva i Vlade RH).
- javnog sektora i sredstava privatnog sektora za pružanje usluga vezanih za infrastrukturu lokalnih samouprava (javno-privatno partnerstvo). Javno-privatno partnerstvo je u Hrvatskoj tek u začetku, no ulaskom u EU i iskustvima koja na tom području imaju najrazvijenije države, Hrvatska će steći više saznanja o tom načinu korištenja vanproračunskih sredstava, pa držimo da je to jedan od značajnih mogućih izvora za razvoj svake općine. Javno-privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe. U najširem smislu javno-privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subjekt donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju. Međutim, pod pojmom javno-privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika, zadovoljili neku javnu potrebu. Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava Država.

Postoji mogućnost financiranja takvih projekata i putem kreditiranja Općine, no to ne može biti dugoročni i trajni izvor jer se posuđena sredstva moraju vratiti sa dodatnim rashodima za kamate tako da kreditiranje u smislu financiranja treba shvatiti samo kao kratkoročni izvor za pokrivanje kratkoročnog debalansa između prihoda i rashoda, a nikako kao osnovni izvor za dugoročno financiranje kapitalnih projekata.

9.2. Financiranje razvoja kroz financiranje iz EU fondova (programa)

Poseban osvrt u prikazu mogućnosti financiranja razvojnih projekata Općine dati ćemo kroz mogućnosti financiranja iz sredstava EU fondova i to:

- kroz mogućnosti financiranja razvojnih projekata,
- kroz mogućnosti financiranja projekata poduzetnika, raznih institucija i udruga, nevladinih organizaciji te samih građana.

Naime, za ukupni razvoj Općine nužno je osposobiti se i usmjeravati aktivnosti na maksimalno korištenje bespovratnih sredstava koje pružaju EU fondovi:

- kroz financiranje iz strukturnih fondova,
- kroz financiranje kroz (programe) fondove Unije.

Za obje vrste fondova definirano je programsko razdoblje financiranja od 2014. g. - 2020. g., a Hrvatska pristupa mogućnosti korištenja bespovratnih sredstava kao punopravna članica Europske unije. U nastavku se daje prikaz različitih fondova (programa) intencijom da se o sustavu fondova pruži što više informacija kako bi se i na taj način olakšao put njihovog korištenja.

9.3. Partnerstvo privatnog i javnog sektora

Kako je područje prostora Općine Dvor relativno malo razvojno ograničeno, politika razvoja Općine može se temeljiti prije svega na razvoju poljoprivrede, industrije i turizma s propadajućim djelatnostima. Isto tako prodaja zemljišta investitorima, temeljeno posebno na modelu partnerstva privatnog i javnog sektora (JLS) u kojem se dugoročno može zadržati vlasništvo nad zemljištem i nekretninama. Naime, s obzirom na veliki teritorij Općine resursi, posebno zemljište su ograničeni i potrebno je zato u razvoju koristiti i modele koji će sačuvati te resurse u općinskom vlasništvu.

Javno-privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe. U najširem smislu javno-privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subjekt donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju.

Međutim, pod pojmom javno-privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika zadovoljili neku javnu potrebu. Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava država. Važni »sastojci« uspješnog javno-privatnog partnerstva su povjerenje, transparentnost i zajednički plan. To nije lako postići među partnerima koji nisu nužno naviknuti da se međusobno savjetuju. Zbog toga je socijalni dijalog bitan element i vitalni faktor uspjeha javno - privatnog partnerstva.

Socijalni dijalog omogućuje identifikaciju zajedničkih problema i stvaranje zajedničkih strategija za razvoj na državnoj ili lokalnoj razini. Potreba za javno-privatnom suradnjom vjerojatno je izraženija na lokalnoj razini. Globalni trendovi (globalizacija, decentralizacija) postavljaju široki niz zahtjeva pred lokalne dionike. Na primjer, mnoga lokalna gospodarstva trebaju održavati svoju konkurentnost na globalnom tržištu. Poduzeća ne mogu sama podnijeti taj izazov te će se za podršku poslovnom okruženju i investicijskoj klimi trebati osloniti na lokalne vlasti i davatelje usluga. Također, organizacije civilnog društva mogu doprinijeti nastojanjima održivog lokalnog ekonomskog razvoja kroz svoje aktivnosti usmjerene zaštiti isključenih grupa ili zaštiti okoliša. Uspješno javno-privatno partnerstvo tako doprinosi socijalnim i ekonomskim aspektima i zaštiti okoliša. JPP omogućava i/ili olakšava udruživanje resursa, znanja i ekspertize. Tako JPP može značajno povećati pristup širokom nizu osnovnih komunalnih usluga, servisa i proizvoda, pogotovo u siromašnim područjima.

Javno-privatno partnerstvo ili »JPP« je komercijalna suradnja javne institucije i privatnog partnera pod uvjetima u kojima privatni partner:

- posluje imovinom javnog sektora za komercijalno korištenje,
- preuzima financijske, tehničke i operativne rizike u svezi s obnašanjem institucionalne funkcije i korištenja imovine javnog sektora, ali taj rizik djelom i dijeli s javnim sektorom,
- ima korist od korištenja imovine javnog sektora uz uvjet maksimiziranja ekonomske i financijske koristi za javni sektor.

Motivi javnog sektora za JPP su:

- Dodatni izvori financijskih sredstva za pokretanje novih investicija,
- Učinkovitija realizacija projekata,
- Zajednički rizik i njegova podjela između javnog i privatnog sektora,
- Poboljšanje kvalitete i efikasnosti usluga,
- Ekonomska i financijska korist.

Bit javno-privatnog partnerstva leži u raspodjeli rizika jer je za uspjeh nekog projekta najvažnije ustanoviti rizike vezane za svaki element i fazu projekta te ih alocirati tako da osiguramo najbolju vrijednost na uložene resurse. Mogućnosti raspodjele rizika koje stoje na raspolaganju kreću se od neposrednog pružanja usluga države do potpune privatizacije, kada država sve rizike i Općina prenosi na privatni sektor.

Javno privatno partnerstvo nije jednostavno partnerstvo i treba se pojaviti široko prepoznata kriza - npr. ne postojanje određene usluge ili gubljenje resursa - prije nego li su partneri prisiljeni odlučiti se na suradnju kako bi riješili problem. Iako se nadamo da do napretka može doći i bez pojavljivanja krize, u praksi, inercija koja postoji prekida se najčešće nužnom potrebom za zajedničkim radom. Katkad će (čak i kad nema ozbiljne krize) pojedinac, grupa ili organizacija shvatiti da se odvojenim, nekoordiniranim akcijama propuštaju prilike za optimiziranje korištenja nedostatnih resursa. U stvarnom životu, čak i kad je očito da postoji kriza te postoji interes za suradnjom, partnerstvo neće uspjeti bez poticaja i opredijeljenosti šireg kruga ljudi koji odlučuju, a posebno se to odnosi na javni sektor, uvažavajući način odlučivanja u javnom sektoru i komunikacije sa javnošću u vezi donošenja odluka o važnim projektima.

Čimbenici koji omogućuju uspješnost modela JPP:

Kompatibilni ciljevi

Da bi javno-privatno partnerstvo bilo uspješno u svom djelovanju razni kriteriji moraju biti zadovoljeni. Za početak, javni i privatni sektor moraju imati kompatibilne ciljeve. Npr. i javni i privatni sektor žele podići opći standard života - vlasti i zajednice žele raditi na tome kako bi se smanjilo siromaštvo, a poslovni svijet želi da se to postigne kako bi više ljudi moglo kupiti njihove proizvode. Oba sektora također žele poboljšati veze na lokalnoj razini, naročito na rastućim tržištima - poslovni sektor u cilju rasta tržišta, a vlasti i zajednice u cilju promoviranja razvoja i razmjene ideja. Dodatno, oba sektora žele osigurati dostatne usluge - vlade i zajednice kako bi održali niske troškove te povećali pokrivenost uslugama, a poslovni sektor jer to povećava profit. Sve strane se moraju usredotočiti na šire, komplementarne ciljeve koji se trebaju postići. Važno je da shvate da javni i privatni sektor ne trebaju nužno biti isti da partnerstvo funkcionira - moraju biti približno kompatibilni.

Podržavajuća okolina

Slijedeći ključni čimbenik u održavanju javno-privatnog partnerstva je *podržavajuća okolina*. Podržavajuća regulatorna, pravna i politička okolina predstavlja kamen temeljac za održivo uključivanje privatnog sektora. Regulatorni okvir čak i ako je jasno postavljen sa strane vlade, ne garantira učinkovito reguliranje. Obzirom da su lokalne samouprave različite, javni i privatni sektori će se susresti sa problemima kad budu pokušavali definirati i regulirati svoj međusobni odnos te svoje uloge u pružanju usluga. Posebno javni sektor treba definirati jasnu raspodjelu odgovornosti između nacionalne vlade i lokalne samouprave te javno iskazati svoju ulogu kao onoga koji pruža i regulira. Privatna poduzeća radije žele da ugovor služi kao glavni regulatorni mehanizam te da lokalna samouprava ima vrlo ograničeno pravo na regulatornu diskreciju nakon što je ugovor potpisan. Detaljno specificirane odredbe koje određuju dužnosti, ciljeve koji se trebaju postići, pravila za mijenjanje cijena i načine rješavanja nesporazuma, dozvoljavaju privatnom sektoru bolju mogućnost predviđanja profitabilnosti pothvata te odlučivanja žele li se ili ne žele natjecati za dobivanje ugovora. Imajući to u vidu, vlasti moraju donijeti važnu odluku o stupnju regulatorne diskrecije koje su se spremne odreći, naročito kod dugoročnih ugovora. Pravni okvir vrlo je bitan za ugovaranje i provođenje javne nabave te za investiranje privatnog sektora. Vrlo je važno uvesti odgovarajuće mehanizme kako bi se smanjila mogućnost za korupciju u bilo kojem procesu nabave, jer se korupcijom smanjuje politička prihvatljivost i interes mnogih privatnih investitora.

Na posljétku, političko okruženje lošom političkom klimom može stvoriti barijere za početak ili održavanje javno-privatne suradnje. Pritisci izbornih ciklusa, potencijalna nestabilnost novih demokracija, posebne agende vladinih dužnosnika, te poseban status nekih usluga (npr. pristup vodi), mogu uvelike smanjiti interes privatnog sektora. Vlasti bi trebale, kako bi potakle javno-privatno partnerstvo, dati jamstvo privatnim partnerima da politički faktori neće dovesti do prekidanja ugovornog partnerstva.

Političko i društveno prihvaćanje

Da bi javno-privatno partnerstvo kao model uspjelo, javni i privatni sektor ne mogu biti sami, stoga je **političko i društveno prihvaćanje** uključivanja privatnog sektora slijedeći čimbenik uspjeha modela JPP. Javnost mora vidjeti sudjelovanje privatnog sektora kao korisno, ako se želi da partnerstvo potraje. Javno prihvaćanje uključivanja privatnog sektora kroz duže vrijeme, ovisit će prvenstveno od pružanja obećanih usluga i ostvarene koristi po prihvatljivim cijenama. Zbog toga, vrlo je važno razviti mehanizme kako bi se osiguralo da organizacija koja pruža uslugu, bilo da se radi o organizaciji iz javnog ili privatnog sektora bude odgovorna prema svojim korisnicima. Javna podrška će također ovisiti o mogućnosti partnerstva da zadovolje potrebe svih dionika. Npr. službenici u javnim službama mogu biti izvor velikog otpora povećanom uključivanju privatnog sektora u pružanju usluga. Ugovori trebaju osigurati zapošljavanje ili zbrinjavanje javnih službenika i lokalnih stanovnika u najvećoj mogućoj mjeri.

Kredibilitet i transparentnost

Učinkovitu suradnju između lokalne vlasti, poslovnog svijeta i zajednice nije lako postići, jer je uključeno mnogo različitih sudionika, često postoji nizak stupanj povjerenja među potencijalnim partnerima te nedostaje predvidljivost u procesu. Stoga kao bitan čimbenik navodimo i *kredibilitet* podržavatelja i drugih uključenih lidera, kao i *transparentnost* procesa kritične su odrednice dugoročnog uspjeha. Iskustvo govori da istinsko partnerstvo mora uključivati principe pravičnosti, transparentnosti u postupanju te zajednički interes odnosno korist. Za uspješno partnerstvo u bilo kojem projektu potrebno je povjerenje i sigurnost.

10. RAZVOJNE POLITIKE I DOKUMENTI SVIH STRUKTURA

Razvoj Općine zasniva se na vlastitim razvojnim strategijama i opredjeljenjima, ali i na razvojnim politikama i razvojnim strategijama drugih struktura na koje se razvoj treba oslanjati i s tim strategijama usklađivati.

Regionalni razvoj predstavlja pokretanje ekonomskih procesa i poticanje korištenja resursa u slabije razvijenim regijama s ciljem postizanja ukupnog održivog gospodarskog razvoja regije, u skladu s vrijednostima i očekivanjima poduzetništva, građana i posjetitelja.

10.1. Europsko okruženje

Odnosi Hrvatske i Europske unije počinju se razvijati međunarodnim priznanjem Republike Hrvatske kao nezavisne i suverene države 15. siječnja 1992. godine. Intenziviranje odnosa krajem 1999., a poglavito početkom 2000. godine dovelo je do potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) 29. listopada 2001. godine. Hrvatska je bila druga zemlja koja je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) s EU-om i taj sporazum predstavlja prvi službeni ugovorni korak u institucionalizaciji odnosa Hrvatske s EU-om. Sporazum je stupio na snagu 1. veljače 2005. godine.

10.1.1. Europsko okruženje i regionalna politika

Slijedom podnošenja zahtjeva za članstvo u Europskoj uniji 21. veljače 2003. godine u Ateni, Vijeće EU-a je Europskoj komisiji dalo mandat za izradu mišljenja o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvom. Temeljem pozitivnog mišljenja Europske komisije o tom zahtjevu, Europsko vijeće je u lipnju 2004. godine Republici Hrvatskoj dodijelilo status države kandidatkinje za članstvo u Europskoj uniji.

U prosincu 2004. godine, Europsko vijeće je donijelo odluku o otvaranju pregovora o pristupanju 17. ožujka 2005. godine, pod uvjetom ostvarivanja pune suradnja s UN-ovim Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju (ICTY). Međutim, u pomanjkanju potvrde o potpunoj suradnji, Vijeće je 16. ožujka 2005. godine donijelo odluku o privremenoj odgodi pregovora o pristupanju, iako je usvojen Pregovarački okvir za Hrvatsku kako bi pregovori mogli započeti kada uvjet pune suradnje s ICTY-em bude ispunjen. Hrvatska u međuvremenu ostvaruje punu suradnju sa Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju odlukom Europske unije od 20. listopada 2005. g. pregovori se nastavljaju.

Nakon uspješnih pregovora države članice EU-a odlučile su 30. lipnja 2011. zaključiti pristupne pregovore s Hrvatskom, što je na posebnoj svečanosti koja je prethodila sjednici Europskog vijeća, dana 9. 12. 2011. u Bruxellesu dovelo do potpisivanja Ugovora o pristupanju EU s Hrvatskom. Taj povijesni trenutak za Hrvatsku i Europsku uniju otvara put procesu ratifikacije, te je Republika Hrvatska postala punopravnom članicom Unije 1. srpnja 2013.

10.1.2. Strategija razvoja EU

Regionalna politika strateška je investicijska politika usmjerena na sve regije i gradove EU-a u cilju poticanja njihova gospodarskog rasta i poboljšanja kvalitete života ljudi. Ona je također izraz solidarnosti jer se njome podupiru slabije razvijene regije.

Regionalna politika EU čini najveći dio Proračuna za 2014.-2020. (351,8 milijardi eura od ukupno 1 082 milijarde eura) i stoga je glavni investicijski instrument EU.

Sredstva regionalne politike služe za financiranje strateških prometnih i komunikacijskih infrastruktura, poticanje prelaska na gospodarstvo koje ne utječe negativno na okoliš, poticanje malih i srednjih poduzeća (MSP) da postanu inovativnija i konkurentnija, za otvaranje novih i dugotrajnih radnih mjesta, poticanje i modernizaciju obrazovnih sustava te stvaranje uključivijeg društva. Regionalna politika također je izraz solidarnosti između država EU-a jer je velik dio ulaganja u okviru te politike usmjeren na slabije razvijene regije EU-a. Njome se tim regijama pomaže da ostvare svoj gospodarski potencijal, u svjetlu regionalnih razlika diljem EU-a i unutar država EU-a.

Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija:

Regionalna politika također se naziva »kohezijskom politikom« jer je njezin opći cilj jačati ono što se naziva »ekonomskom, socijalnom i teritorijalnom kohezijom« u regijama koje su prihvatljive za potporu. Što u praksi znači sljedeće:

- ekonomska i socijalna kohezija: poticanje konkurentnosti i zelenoga gospodarskog rasta u regionalnim gospodarstvima i pružanje boljih usluga, više prilika za zapošljavanje i bolje kvalitete života ljudima;
- teritorijalna kohezija: povezivanje regija kako bi one mogle uzajamno iskoristiti svoje snage i zajedno raditi u novim, inovativnim konfiguracijama u cilju rješavanja zajedničkih izazova (kao što su klimatske promjene), što stvara korist i jača EU u cjelini.

10.2. Hrvatski strateški dokumenti

Položaj Republike Hrvatske i njezinih regija u svjetskom okruženju može se sažeto definirati kao vrlo povoljan i konkurentan. Sinergijski razvoj turizma i poljoprivrede, prometa i povezanih usluga, te razvoj proizvodnje i uslužnih djelatnosti u poduzetničkim i slobodnim zonama su smjernice razvoja Republike Hrvatske u svjetskom okruženju.

Republika Hrvatska ističe se među tranzicijskim zemljama kao zemlja s relativno najvećim iznosom izravnih stranih investicija. Ipak, unatoč relativno visokoj razini izravnih stranih investicija, izostao je uobičajeni pozitivni učinak na domaće gospodarstvo, uslijed nepovoljne strukture ulaganja. Naime, tek se otprilike 20% ukupnih stranih ulaganja odnosilo na greenfield ulaganja dok se ostatak odnosio na privatizaciju, preuzimanja i ostale oblike ulaganja. Navedeno je rezultat nedostatka strateškog okvira usmjerenog na provedbu mjera i politika za učinkovito poticanje investicija. Strategija poticanja investicija RH uzima u obzir postojeće stanje vezano uz investicije i prednosti koje RH može ponuditi investitorima u odnosu na konkurentne zemlje, ali i definira slabosti koje se moraju anulirati i mogućnosti koje se moraju iskoristiti kako bi se povećala količina i kakvoća domaćih i stranih investicija.

Mogućnosti za razvoj navedenih djelatnosti su do sada vrlo malo iskorištene i u njima postoje velike rezerve za daljnji razvoj.

10.3. Regionalna politika RH

Zbog sve većeg produblivanja društveno-gospodarskih razlika i razvojnih mogućnosti u različitim dijelovima zemlje te među različitim društvenim skupinama, posljednjih godina i u Republici Hrvatskoj sve više jača svijest o ulozi regionalnog razvoja i potrebi definiranja koherentne regionalne razvojne politike.

Regionalna politika RH utemeljena je na Strategiji regionalnog razvoja RH (usvojena na Vladi 4. lipnja 2010.) i Zakonu o regionalnom razvoju (NN, br. 153/09). Zadaća regionalne politike je pripremiti županijske strukture za nove uloge i odgovornosti u ujednačenom regionalnom razvoju RH. Također, županije se pripremaju za članstvo u EU putem sudjelovanja županijskih predstavnika u definiranju kako će se koristiti EU fondovi na temelju Operativnih programa te sudjelovanja u određivanju prioriteta NUTS2 statističkih regija.

Izazovi s kojima se županije moraju suočiti su sljedeći:

- Revidiranje svoje strateške osnove (od Regionalnog operativnog programa do Županijske razvojne strategije)
- Priprema zalihe projekata za financiranje kroz SRR RH i EU fondove
- Jačanje partnerstva na razini županije i šire regije (Jadranska Hrvatska)
- Uključivanje ŽPV u sve ključne korake (unaprjeđenje ŽRS, zaliha projekata, kriteriji za odabir projekata, odabir velikih regionalnih projekata).

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske (SRR RH) proizašla je iz konzultacijskog procesa na nacionalnoj i regionalnoj razini.

SRR RH je važna za podizanje blagostanja svih hrvatskih regija sa ciljem smanjenja jaza s prosjekom EU. Njome su utvrđeni razvojni ciljevi i definirani instrumenti usmjereni ka izgradnji ukupnog razvojnog potencijala, smanjenju regionalnih razvojnih nejednakosti te jačanju razvojnog potencijala onih dijelova zemlje koji zaostaju u razvoju (tzv. potpomognuta područja) kako bi postali što konkurentniji. Nadalje, Strategijom je predložena uspostava koherentnog i jedinstvenog okvira politike regionalnog razvoja kao i potrebnog institucionalnog okvira te je osiguran koordinirani pristup održivom društveno-gospodarskom razvoju svih dijelova zemlje. Sveukupni cilj SRR RH je pridonijeti gospodarskom rastu i razvoju RH u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.

Sveukupni cilj postići će se kroz ispunjenje tri specifična strateška cilja:

1. Bolja povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s nacionalnim i EU razvojnim prioritetima te s dostupnim nacionalnim i EU sredstvima namijenjenim razvoju.
2. Osigurana podrška svim područjima s društveno-gospodarskim razvojnim poteškoćama za povećanje i optimalno korištenje njihovog razvojnog potencijala kroz rješavanje uzroka njihovih razvojnih poteškoća.
3. Smanjeni negativni učinci državnih granica na razvoj županija.

10.3.1. Strategija razvoja industrije

Vlada je na sjednici 11. rujna 2014. godine donijela Industrijsku strategiju Republike Hrvatske 2014. - 2020. Strategijom je definiran osnovni cilj hrvatske industrije za razdoblje 2014. - 2020., a on glasi: repozicioniranje identificiranih strateških djelatnosti na globalnom lancu vrijednosti prema razvoju aktivnosti koje stvaraju dodanu vrijednost. Pored osnovnog, definirani su i drugi ciljevi, a to su:

1. Rast obujma industrijske proizvodnje po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,85%
2. Rast broja novozaposlenih za 85.619 do kraja 2020. godine, od čega minimalno 30% visokoobrazovanih
3. Rast produktivnosti radne snage za 68,9% u razdoblju 2014. - 2020.
4. Povećanje izvoza u razdoblju 2014. - 2020. za 30% i promjena strukture izvoza u korist izvoza proizvoda visoke dodane vrijednosti.

10.3.2. Strategija razvoja turizma

Razvoj turizma ovisi o ekonomskim i društvenim kretanjima u nacionalnim i međunarodnim okvirima. Stoga njegov razvoj treba biti usklađen s dugoročnom nacionalnom politikom, politikama srodnih područja i sektora, ali i politikama Europske unije čiji punopravni član Hrvatska postaje 1. srpnja 2013. godine. S dobro artikuliranom vizijom, prepoznatim strateškim područjima i jasnim planom djelovanja, hrvatski turizam se treba, inicijalno, uklopiti u postojeće strateške smjernice te, postupno, utjecati na kreiranje budućih nacionalnih i europskih politika. Istodobno, vizija i strateški ciljevi hrvatskog turizma moraju odražavati nacionalne prioritete i biti zasnovani na vlastitim snagama i vrijednostima.

Republika Hrvatska je donijela Strategiju razvoja turizma do 2020. koja polazi od analize ključnih pokazatelja dostignutog razvoja, sagledava razvojna ograničenja i razvojne mogućnosti koje se očitavaju iz relevantnih razvojnih trendova u globalnom okruženju te prepoznaje ključne činitelje uspjeha na koje se hrvatska turistička politika mora usredotočiti u razdoblju do 2020. godine. Nova vizija razvoja hrvatskog turizma temelji se na sustavu vrijednosti kojim se odgovara na tri bitna pitanja:

- kakav bi hrvatski turizam trebao biti,
- koji su ključni preduvjeti razvoja hrvatskog turizma,
- čime će hrvatski turizam privlačiti potražnju.

10.3.3. Strategija razvoja poljoprivrede

Hrvatska je zemlja bogatih i kvalitetnih prirodnih resursa - zemljišta dobre plodnosti, klimatskih pogodnosti i obilja vodenih resursa. Važnost poljoprivrede proizlazi ne samo iz tradicionalne uloge osiguranja prehrambenih potreba stanovništva, već iz njene uloge u očuvanju ruralnog prostora, ekološke ravnoteže i održanju tradicijskih vrijednosti.

Osnovne prednosti hrvatske poljoprivrede su tri različite geografske i klimatske cjeline: ravničarsko područje na sjeveru pod utjecajem kontinentalne klime, priobalno područje na jugu pod utjecajem sredozemne klime te planinski prostor u središnjem dijelu Hrvatske. Raznoliki tipovi klime, reljefa i tla omogućuju proizvodnju širokog asortimana poljoprivrednih proizvoda, od ratarskih i industrijskih usjeva do vinograda te kontinentalnoga i mediteranskog voća i povrća. Niska razina zagađenosti okoliša omogućuje razvoj ekološke proizvodnje. Na poljoprivredi se nadovezuje raznolika i razvijena prerađivačka i prehrambena industrija, a poljoprivreda se nadopunjuje turizmom, još jednom značajnom gospodarskom granom. Preduvjet za mogućnost korištenja sredstava EAFRD u slijedećem programskom razdoblju je izrada Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. godine (PRR 2014.-2020.).

Predstavljeni ciljevi i smjernice djelovanja poljoprivredne politike odgovor su na potrebu unapređenja stanja u sektoru. Kako bi se ispravno nosili s izazovima i poteškoćama koje nose međunarodne integracije, što se naročito odnosi na obveze Republike Hrvatske prema Svjetskoj trgovinskoj organizaciji i na kretanja Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije, nužno je poljoprivrednu politiku temeljiti na jačanju konkurentnosti poljoprivrednog sektora, no istovremeno se ne smije zanemariti sredina u kojoj se poljoprivredna proizvodnja odvija. Skrb za ukupni održivi razvitak ruralnog prostora mora biti imperativ današnjice i budućnosti.

10.3.4. Prostorni planovi

Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske na sjednici 27. lipnja 1997. donio je, na temelju članka 17. Zakona o prostornom uređenju (»Narodne novine«, broj 30/94), Strategiju prostornog uređenja Republike Hrvatske. Zakonom o prostornom uređenju propisana je dokumentacija, dokumenti i postupci, koji se moraju donositi ili trajno obavljati, a koji su polazište ili osnova za izradu Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske.

Strategija određuje dugoročne ciljeve prostornog razvoja i planiranja u skladu s ukupnim gospodarskim, društvenim i kulturnim razvojem te sadrži osnove za usklađivanje i usmjeravanje prostornog razvoja, organizaciju prostora Države, razvojne prioritetne djelatnosti te planske cjeline zajedničkih prostornih i razvojnih obilježja za koje će se donositi prostorni planovi ili drugi dokumenti prostornog uređenja.

Programom se utvrđuju mjere i aktivnosti za provođenje Strategije. Sadrži, osim pobliže određenih osnovnih ciljeva razvoja u prostoru, još kriterije i smjernica za uređenje prostornih i drugih cjelina te prijedlog prioriteta za ostvarivanje ciljeva prostornog uređenja, a na temelju prirodnih, gospodarskih, društvenih i kulturnih polazišta određuje osnovu za organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora, zaštitu i unaprjeđenje okoliša, sustav središnjih naselja i sustav razvojne državne infrastrukture. Strategijom i programom prostornog uređenja Republike Hrvatske, dokumentima kojima se uspostavljaju temeljne odrednice dugoročnog razvoja u prostoru, utvrđuje se sistematizacija prostornih jedinica, sustava i cjelina kao trajnom prostornom osnovom za planiranje, praćenje i provedbu mjera.

10.4. Županijski strateški dokumenti

Republika Hrvatska podijeljena je na 21 županiju, 127 grada i 429 Općina.

Županija je jedinica područne (regionalne) samouprave čije područje predstavlja prirodnu, povijesnu, gospodarsku, prometnu, društvenu i samoupravnu cjelinu ustrojenu radi obavljanja poslova od područnog (regionalnog) interesa. Županija osobito obavlja poslove koji se odnose na: školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu te planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

U okviru Županije grad je jedinica lokalne samouprave u kojoj je sjedište županije te svako mjesto s više od 10.000 stanovnika koje predstavlja urbanu, povijesnu, prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu. Grad je jedi-

nica lokalne samouprave osnovana, u pravilu, za područja više naseljenih mjesta koja predstavljaju prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu i povezana su zajedničkim interesima stanovništva. Općine su manje jedinice lokalne samouprave sa sličnim funkcijama kao i gradovi. Gradovi i općine u svom djelokrugu obavljaju poslove koji se odnose na: uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova. Na nivou države ne postoji jedinstveni zakonski akt koji bi sustavno rješavao problematiku regionalnog razvoja na cijelom državnom teritoriju. Ipak postoji niz zakona koji su relevantni za reguliranje i provođenje politike regionalnog razvoja. Među njima treba izdvojiti one kojima se izričito uređuje pitanja razvoja onih područja Republike Hrvatske koja zaostaju u razvoju. To su: Zakon o otocima, Zakon o područjima posebne državne skrbi, Zakon o brdsko-planinskim područjima, te Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara i Zakon o Fondu za regionalni razvoj.

Usvajanjem Odluke o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti u srpnju 2010. od strane Vlade Republike Hrvatske sve jedinice lokalne i područne samouprave su razvrstane u pripadajuće skupine prema stupnju razvijenosti. Na temelju provedenog ocjenjivanja stupnja razvijenosti, a sukladno članku 26. Zakona, definirana su tzv. potpomognuta područja, koja obuhvaćaju lokalne i područne (regionalne) jedinice čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75% prosjeka Republike Hrvatske.

Indeks razvijenosti je pokazatelj stupnja razvijenosti lokalnih i županijskih jedinica, a računa se kao ponderirani prosjek slijedećih društveno-gospodarskih pokazatelja:

- stope nezaposlenosti,
- dohotka po stanovniku,
- izvornih proračunskih prihoda po stanovniku jedinica JL(R)S,
- općeg kretanja stanovništva,
- stope obrazovanosti.

10.4.1. Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020.

Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije temeljni je programski dokument politike regionalnog razvoja nastala kao rezultat intenzivnog konzultacijskog procesa na središnjoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017.-2020. (ŽRS) je programski dokument politike regionalnog razvoja kojim se određuju osnovni smjerovi razvoja Županije usuglašeni sa ciljevima i prioritetima Strategije regionalnog razvoja RH, kao i drugim županijskim i nacionalnim strateškim razvojnim dokumentima te onima na razini EU-a.

Županijsku razvojnu strategiju donosi jedinica područne (regionalne) samouprave u skladu s načelom partnerstva i suradnje nakon prethodno pribavljenog mišljenja Partnerskog vijeća za područje Županije. Županija je nositelj planiranja razvoja za svoje područje. U svrhu učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave osniva regionalnu razvojnu agenciju kao javnu ustanovu ili trgovačko društvo, odnosno ustrojava upravno tijelo (u daljnjem tekstu: regionalni koordinator). Osnivači i vlasnici, odnosno suosnivači i suvlasnici regionalnih koordinatora dužni su osigurati odgovarajuće financijske i druge uvjete za kvalitetan rad regionalnih koordinatora.

ŽRS se izrađuje i donosi u postupku savjetovanja s odgovarajućim Partnerskim vijećem, u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju (NN 147/14) i Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada Partnerskih vijeća (NN 103/15). Temeljno načelo politike regionalnog razvoja je načelo partnerstva i suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora. Partnerstvo djeluje kao forum za dijalog i postizanje konsenzusa između različitih skupina dionika i ima savjetodavnu ulogu u izradi i provedbi planskih dokumenata. Strateškim okvirom Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2017. - 2020. određen je prioritet identificiranih potreba i definirane su one na koje se treba usmjeriti. Jedan od najvažnijih rezultata opisanog procesa strateškog planiranja, kao i važno sredstvo za usmjeravanje financijskih sredstava za razvoj Županije su županijski razvojni projekti.

Vizija razvoja Sisačko-moslavačke županije 2020. godine

Županija gospodarskog rasta temeljenog na inovativnoj, elektroničkoj i izvozno orijentiranoj industriji, poljo-privrednoj proizvodnji i prerađivačkoj industriji, turističko odredište prepoznatljive očuvane povijesne i kulturne baštine i očuvanih jedinstvenih prirodnih resursa, jedinstvenog doživljaja, razvijene infrastrukture, poželjna ulagačima te za rad i življenje.

- Ciljevi ŽRS-a 2017. - 2020. su:
 - Gospodarski rast i zapošljavanje
 - Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
 - Razvoj strukture i unapređenje kvalitete života.

10.4.2. Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije 2014. - 2020.

Turizam je u Sisačko-moslavačkoj županiji gospodarska grana koja doprinosi lokalnom gospodarskom razvoju, naročito ruralnih sredina. Županija već duže vrijeme potiče ravnomjeran gospodarski razvoj te korištenje prirodnih i kulturno-povijesnih resursa u turističke svrhe, otvarajući mogućnosti za ostanak stanovništva u ruralnim područjima poboljšanjem uvjeta života. Strategija razvoja turizma uzima u obzir postojeće lokalne planove razvoja turizma, Županijsku razvojnu strategiju, Poljoprivrednu razvojnu strategiju Sisačko-moslavačke županije i Strategiju razvoja turizma RH do 2020. Sisačko-moslavačka županija smještena je u južnom dijelu središnje Hrvatske na području od 4.463 km², a prosječna naseljenost je 38 stanovnika po km². Upravo očuvanost prostora, rijetka naseljenost županije i očuvana tradicijska graditeljska baština daju velike razvojne mogućnosti u razvoju selektivnih oblika turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji, od kojih se neki već uspješno razvijaju, poput zdravstvenog turizma, lovnog turizma, seoskog i ruralnog turizma, cikloturizma, eno i gastro turizma. Specifični oblici turizma su posebna skupina turističkih kretanja uvjetovana određenim, dominantnim turističkim motivima koji turističkog potrošača pokreću na putovanje u destinaciju čija turistička ponuda svojim sadržajima omogućuje da potrošač ostvari svoje interese.

Dosadašnji gospodarski učinci turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji ispod su potencijala kojima raspolaže, iako je vidljiv značajan napredak, naročito u broju smještajnih jedinica i broja turističkih dolazaka na područje Županije kao i radu na atraktivnosti selektivnih oblika turizma. Budući razvoj turizma na ovim prostorima moguće je temeljiti na tim zasad nedovoljno korištenim potencijalima, a u cilju ostvarivanja većih gospodarskih učinaka i slike Turističke osobitosti Sisačko-moslavačke županije koje ju čine različitim od drugih regionalnih destinacija su: termalno lječilište Topusko, Park prirode Lonjsko polje, milenijska povijest Siska, povijesna baština Vojne krajine i turskih ratova, osebujno i svjetski vrijedno drveno graditeljstvo, sakralna arhitektura, bogata lovna i ribolovna područja, zaštićena prirodna područja, vrhunska gastronomska i vinska ponuda. Županije kao poželjne turističke destinacije. Na temelju identificiranih potencijala i trendova na turističkom tržištu, Sisačko-moslavačka županija definirala je ključne proizvodne grupe na kojima će se graditi turistički proizvod do 2020.:

- zdravstveni turizam
- ruralni turizam
- kulturni turizam
- cikloturizam
- eno i gastro turizam
- ekoturizam
- lovni i ribolovni turizam
- kongresni i poslovni turizam.

Strateški ciljevi turističkog razvoja SMŽ do 2020. godine su:

- Uvođenje novih turističkih sadržaja koji prate tržišne trendove, podizanje kvalitete usluga koja će podići iskorištenost postojećih i novih smještajnih kapaciteta SMŽ. Kontinuirano povećanje udjela hotela i kampova te podizanje kvalitete postojećih smještajnih kapaciteta pa procjenjujemo da će se do 2020. godine smještajni kapaciteti povećati za barem stotinu kreveta.
- Novo zapošljavanje.

Otvaranje većeg broja novih radnih mjesta u turizmu i određeni broj novih radnih mjesta u ne turističkim djelatnostima induciranih turističkom aktivnošću. Kako se planira proširenje smještajnih kapaciteta za barem stotinu kreveta, povećat će se i potreba za kvalitetnim, obrazovanim radnicima u turizmu što će omogućiti zapošljavanje najmanje trideset osoba koje će brinuti o kvaliteti usluge i zadovoljstvu gosta uslugom, a to će pridonijeti povećanju kvalitete ponude i smještaja.

- Razvoj Sisačko-moslavačke županije kao prepoznatljive destinacije kontinentalnog turizma što će se pokazati pozicioniranjem među prvih pet županija s najvećom turističkom potrošnjom u kontinentalnom turizmu. Prepoznatljivost destinacije može utjecati na povećanje broja dolazaka i noćenja te time i povećanja turističke potrošnje.

Sisačko-moslavačka županija je u 2017. godini izradila Operativni plan razvoja cikloturizma na području Županije do 2020. godine s ciljem umrežavanja svih dionika u turizmu u svrhu objedinjavanja ponude za cikloturiste, povezivanja postojećih biciklističkih ruta, postavljanja odgovarajuće jedinstvene signalizacije na sve postojeće staze, povećanja broja biciklističkih staza, povećanja ponude turističkih usluga i proizvoda za cikloturiste te prilagođavanja postojećih turističkih standarda »Bike&Bed« smještajnih objekata.

10.4.3. Strategija razvoja ljudskih potencijala Sisačko-moslavačke županije 2014. - 2020.

Sisačko-moslavačku županiju karakterizira neravnomjerna naseljenost koja je izražena kroz gustu naseljenost gradskih sredina (Sisak, Petrinja, Kutina, Novska) te znatno slabiju naseljenost seoskih sredina. Ova je slaba

naseljenost seoskih naselja naročito izražena na području općina Dvor, Jasenovac, Topusko, Gvozd, Hrvatska Dubica i Donji Kukuruzari gdje su poneka seoska naselja potpuno nenaseljena. Između dva popisa broj stanovnika na području Sisačko-moslavačke županije se smanjio za 12 948 osoba, sa 185 387 stanovnika 2001. godine na 172 349 stanovnika 2011. godine. Na temelju ovih podataka ukupno demografsko kretanje SMŽ se može označiti kao negativno.

PRIORITETI

Prioritet 1: Izgradnja konkurentne radne snage

Prioritet 2: Jačanje socijalnog uključivanja i integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržištu rada

Prioritet 3: Održivost postojanja i pojačana kvaliteta rada Lokalnog partnerstva za zapošljavanje u SMŽ.

10.5. Prostorni planovi

U ovom poglavlju opisuju se prostorni planovi Sisačko-moslavačke županije i Općine Dvor. Kroz analizu ova dva planska dokumenta daje se osnovni uvid u planiranje strateških projekata. Strateško planiranje je sustavan proces kroz koji organizacija pristaje na - i izgrađuje - obvezanost među ključnim dionicima (stakeholders) o prioritetima koji su ključni za njihovu misiju i prijemljivi za okolinu u kojoj djeluju. Upravo zato je Prostorni plan temelj daljnjih planiranja s obzirom da je isti izrađen u suradnji s velikim brojem dionika.

10.5.1. Prostorni plan županijski

Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije obuhvaća cjelokupni prostor Županije, a izrađen je u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju, Strategijom i Programom prostornog uređenja Države i prostornim planovima susjednih županija. Prostorni plan Županije uvažavanjem prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti razrađuje načela prostornog uređenja i utvrđuje ciljeve prostornog razvoja te organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora. Prostorni plan Županije sadrži prostornu i gospodarsku strukturu županije, sustav središnjih naselja regionalnog značenja, sustav razvojne regionalne infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora, mjerila i smjernice za gospodarski razvoj, za očuvanje i unapređenje prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, mjere za unapređenje i zaštitu okoliša te druge elemente od važnosti za Županiju.

Prostorni plan Županije kao temeljni dokument prostornog uređenja određuje uvjete korištenja većih cjelina i sustava zajedničkih obilježja, okvire i uvjete za planiranje užih jedinica, te potrebne prostorne elemente, smjernice i uvjete. Kroz prostorne planove Županija nužno je odrediti:

- širi prostor oko gradova kako bi se u planovima obuhvatili procesi u prostoru i elementi infrastrukture koji služe gradu, ali su izvan obuhvata plana grada
- uvjete za razmještaj funkcija u naseljima
- uvjete za utvrđivanje građevinskih područja po načelu svrhovitog korištenja prostora, iskorištenja neizgrađenih dijelova građevinskih područja i oblikovanja krajobraza
- korištenje i zaštitu prostora u kontaktnim zonama uz zaštićena područja.

Temeljni ciljevi razvoja u prostoru Sisačko-moslavačke županije su sljedeći:

1. Razvoj gradova i naselja posebnih funkcija i značajnih infrastrukturnih sustava
2. Svrhovito korištenje prirodnih izvora
3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša
4. Poticati rast naselja u unutrašnjosti Županije, a posebno naselja od 500 do 2000 stanovnika kao i ostalih naselja - gradskih središta, te gospodarsko i infrastrukturno jačanje istih s krajnjim ciljem ujednačavanja gospodarskih potencijala
5. Provoditi sustavno aktivnu zaštitu okoliša te sprječavanje onečišćenja okoliša, što znači izgrađivati i ustrojivati sustav upravljanja okolišem i prirodnim resursima, izbjegavati rješenja s neizvjesnim i dugoročnim utjecajem na okoliš, osigurati edukaciju o okolišu i kvalitetno sudjelovanje udruga građana te provoditi sanaciju registriranih onečišćivača i najugroženijih dijelova okoliša
6. Usmjeravati izgradnju i modernizaciju gospodarskih kapaciteta radi stvaranja preduvjeta za razvoj demografski i gospodarski stagnirajućih područja središnjeg dijela Županije
7. Optimalno povećavati kapacitete prometne, telekomunikacijske, energetske i komunalne infrastrukture u odnosu na nacionalne i šire regionalne sustave, a posebno u pograničnim područjima
8. Integrirati gospodarske, kulturne, krajobrazne i demografske resurse ruralnih i prijelaznih područja Županije u marketinški prepoznatljive, financijski stabilne i administrativno upravljive sustave
9. Podizati opću razinu razvijenosti Županije i povećati standard stanovništva, zaposlenosti i kakvoće življenja.

Temeljna načela organizacije prostora za izradu planova užeg područja su:

- 1. Prostor kao resurs.** Prostor racionalno koristiti i zaštititi u svim elementima korištenja, vodeći računa da je isti po definiciji neobnovljiva kategorija. Županijski prostor očituje se u velikoj raznolikosti, ljepoti, višeznačnosti namjene i s vrlo povoljnim geoprometnim položajem. Prostor se ovim Planom utvrđuje kao najvredniji resurs ove sredine, s prirodnim ljepotama, poljima i pripadajućem živom svijetu, ali i vrlo osjetljivim resursima kao što su podzemne vode i šume.
- 2. Održivi razvitak.** Održivi razvitak kao načelo organizacije prostora je polazište za sadašnji razvitak i jamstvo za budućnost, a to znači s gledišta korištenja prostora i prirodnih resursa, očuvanje razvojnih mogućnosti za nadolazeće generacije. Održivi razvitak označava onaj razvitak pri kojem su opseg i dinamika čovjekovih proizvodnih i potrošnih aktivnosti dugoročno usklađeni s opsegom i dinamikom procesa koji se odvijaju u prirodi. Održivi razvitak ne isključuje ekonomski rast ali ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, prirodne procese i prirodna dobra.
- 3. Policentričnost razvoja.** Razmještaj ljudi i dobara u prostoru temeljiti na policentričnom načelu, a to znači da organizacija regionalnog prostora ima više središta iz kojih se na određenoj razini utječe na razvitak gravitacijskog prostora. Međuodnos pojedinih središta u prostoru počiva na suradnji i konkurenciji. Policentričnost razvoja pretpostavlja jaku inicijativu pojedinih središta, veći dinamizam i privlačenje kvalitetne gospodarske i uslužne strukture.
- 4. Otvorenost i integracija prostora.** Područje Županije osim omeđenosti upravnim granicama je otvoreni prostor za međužupanijsku i međunarodnu suradnju. Stoga prostor Županije mora sadržavati organizacijski prostorni odrednice u odnosu na regionalnim prostorima i prema bližem i daljnjem okruženju. Otvorenost tog regionalnog sustava je činitelj reprodukcije tog područja i razvitka. Organizacija prostora po načelu otvorenosti očituje se u svim elementima organizacije: gospodarskih, uslužnih, intelektualnih, prometnih i drugih funkcija. Integriranje prostora je neposredno vezano na otvorenost prostora Županije. Povezivanje Županije s obodnim prostorima potreba je i nužnost koju nameće gospodarska orijentacija (promet, trgovina, turizam), a temeljena je na otvorenosti prostora. Otvorenost prostora doživljava svoj smisao i opravdanje u integraciji s obodnim prostorima što se ostvaruje preko važnih regionalnih, nacionalnih, europskih i svjetskih prometnih koridora i veza na kopnu, moru i zraku.

U organiziranju prostora treba se pridržavati i drugih načela, a posebno onih iz područja urbanističke discipline kao što su načela racionalnog korištenja prostora, kompatibilnosti namjene u prostoru, opterećenja prostora (nosivost prostora), humanosti u namjeni prostora, a posebno ljudskih naselja te načela koja se odnose na zaštitu i unapređenje prirodnog bogatstva.

Izdvojena građevinska područja planirana za ugostiteljsko-turističku namjenu površine veće od 25 ha označena su površinom (poligonom) i pripadajućom oznakom. Ove površine su usmjeravajućeg značaja u odnosu na oblik i veličinu planiranog izdvojenog građevinskog područja ugostiteljsko-turističke namjene. Lokacije izdvojenih građevinskih područja na kojima je planirana ugostiteljsko turistička namjena, a manje su od 25 ha prikazane su samo oznakom.

Tablica 14. Izdvojena građevinska područja planirana za ugostiteljsko-turističku namjenu

Grad / Općina	lokalitet	max. veličina	max. kapacitet
Dvor	T2 - Beke	50 ha	do 400 ležajeva
	T5 - Matijevići1	≤ 5 ha	do 100 ležajeva
	T5 - Matijevići2	≤ 5 ha	do 100 ležajeva

Izvor: Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije II. izmjene i dopune 2017.

10.5.2. Prostorni plan Općine

Prostorni plan uređenja Općine Dvor za područje Općine Dvor, utvrđuje uvjete za uređivanje prostora Općine, određuje svrhovito korištenje, namjenu, oblikovanje, obnovu i saniranje građevinskog i drugog zemljišta, zaštitu okoliša, te zaštitu spomenika kulture i osobito vrijednih dijelova prirode na području Općine Dvor.

Prostorni plan donosi se za prostor Općine što obuhvaća područja naselja: BANSKO VRPOLJE, BUINJA, BUINJSKI RIJEČANI, ČAVLOVICA, ČORE, DIVUŠA, DONJA ORAOVICA, DONJA STUPNICA, DONJI DOBRETIN, DONJI JAVORANJ, DONJI ŽIROVAC, DRAŠKOVAC, DVOR, GAGE, GLAVIČANI, GOLUBOVAC DIVUŠKI, GORIČKA, GORNJA ORAOVICA, GORNJA STUPNICA, GORNJI DOBRETIN, GORNJI JAVORANJ, GORNJI ŽIROVAC, GRABOVICA, GRMUŠANI, GVOZDANSKO, HRTIĆ, JAVNICA, JAVORNIK, JOVAC, KEPČIJE, KOBILJAK, KOMORA, KOSNA, KOTARANI, KOZIBROD, KULJANI, LJESKOVAC, LJUBINA, LOTINE, MAJDAN, MATIJEVIĆI, OSTOJICI, PAUKOVAC, PEDALJ, ROGULJE, RUDEŽI, RUJEVAC, SOČANICA, STANIĆ POLJE, STRUGA BANSKA, ŠAKANLIJE, ŠEGESTIN, ŠVRAKARICA, TRGOVI, UDETIN, UNČANI, VANIĆI, VOLINJA, ZAKOPA, ZAMLAČA, ZRIN, ZRINSKA DRAGA, ZRINSKI BRĐANI, ZUT.

Prostornim planom su na području Općine Dvor određene sljedeće namjene:

Korištenje i namjena površina

- građevinska područja (izgrađeni i neizgrađeni dijelovi naselja),
- izgrađene strukture izvan građevinskih područja,

- gospodarska namjena (proizvodna, poslovna, iskorištavanje mineralnih sirovina i sl.),
- sportsko-rekreacijska namjena,
- poljoprivredne površine,
- šume i šumske površine,
- vodne površine,
- posebna namjena,
- ostale površine
- površine infrastrukturnih sustava,
- groblja.

Prostornim planom su utvrđena građevinska područja za izgradnju gospodarskih djelatnosti:

- a) površine proizvodnih (prerađivačkih), poslovnih, uslužnih, skladišnih i sličnih namjena;
- b) površine turističkih, ugostiteljskih, rekreacijskih, sportskih i sličnih namjena.

Glavni razvojni problemi u Općini Dvor su: nedovoljan broj radnih mjesta i nezadovoljavajuća privredna struktura, nezadovoljavajuća urbana oprema u naseljima posebno u općinskom sjedištu, zaostajanje tercijarnih djelatnosti, nepovoljna demografska situacija s tendencijom daljnjeg povećanja udjela starog stanovništva. Općina Dvor je izrazito ruralna općina, te osim urbanog općinskog sjedišta dominiraju mala ruralna naselja. Longitudinalni tip izgradnje dominira u dolini Une te Žirovnice, a u brdovitim predjelima disperzivna izgradnja. Općina Dvor je granična općina i stoga je njezin geoprometni položaj izrazito važan. Kvaliteta prometne usluge i infrastrukture ne zadovoljava te treba težiti boljem aktiviranju pounjskog pravca uz određivanje graničnih prijelaza.

Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja

- razvoj naselja, posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava
- racionalno korištenje prirodnih izvora
- očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša.

Ciljevi prostornog razvoja općinskog značaja

- Demografski razvoj
- Odabir prostorno razvojne strukture
- Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture
- Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno povijesnih cjelina.

Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Općine

- Racionalno korištenje i zaštita prostora
- Utvrđivanje građevinskih područja
- Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture.

10.5.3. Strategija razvoja Općine Dvor

Prioriteti i mjere razvoja

1. Razvoj lokalnih proizvoda u svrhu izgradnje identiteta područja povezivanjem tradicijske i kulturno-povijesne baštine i inovacija koji se zasnivaju na prirodnim prednostima područja i međusobnoj suradnji proizvođača

Prioritet 1.: Brandiranje područja Općine Dvor

Prioritet 2: Zaštita, standardizacija, oblikovanje i marketing autentične ponude područja Općine Dvor s razvojem inovacija

Prioritet 3: Umrežavanje proizvođača i razvoj prepoznatljive ponude područja

2. Razvoj održivog turizma u području općine, zasnovano na prirodnoj, tradicijskoj i kulturno-povijesnoj baštini

Prioritet 1: Razvoj aktivnog turizma i turističke ponude

Prioritet 2: Razvoj turizma na obiteljskim seoskim gospodarstvima

Prioritet 3: Razvoj turističke infrastrukture

3. Razvoj i jačanje ljudskih resursa

Prioritet 1: Razvoj civilnog društva

Prioritet 2: Razvoj obrazovnog sustava i cjeloživotnog učenja

4. Razvoj fizičke i društvene infrastrukture

Prioritet 1: Razvoj fizičke infrastrukture

Prioritet 2: Razvoj društvene infrastrukture

5. Razvoj poticajnog okruženja za razvoj svih stanovnika, civilnog društva javnog sektora malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva

Prioritet 1: Organizacija i rad Općine kao potporne institucije s razvojem drugih potpornih institucija

Prioritet 2: Animacija stanovništva i razvoj zajedničkog djelovanja

Prioritet 3: Razvoj suradnje s nadležnim i potpornim institucijama i stručnjacima

6. Razvoj suradnje s drugim područjima - regionalna/međuregionalna i međunarodna suradnja

Prioritet 1: Razvoj suradnje s JLS, institucijama, gospodarskim sektorom i udrugama na području regije

Prioritet 2: Razvoj suradnje s JLS, institucijama, gospodarskim sektorom i udrugama na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

10.6. LAG UNA

LAG (Lokalna akcijska grupa) UNA osnovana je 11. kolovoza 2010. Obuhvaća teritorij pet jedinica lokalne samouprave u Sisačko-moslavačkoj županiji (Hrvatska): Grad Hrvatska Kostajnica i općine: Dvor, Hrvatska Dubica, Majur i Sunja. LAG UNA pokriva teritorij od 1.046,27 km² na kojem živi 15.758 stanovnika, odnosno 15,78 stanovnika na km². Članovi LAG-a UNA su predstavnici iz privatnog, civilnog i javnog sektora.

LAG UNA osnovana je s ciljem da, kroz sudjelovanje i jednaku uključenost svojih članova:

- stvori bolje uvjete za ekonomski rast i društveni razvoj uz vođenje brige o zaštiti prirode (održivi razvoj)
- odredi razvojnu strategiju baziranu na identificiranim resursima
- uspostavi i održava dinamičnu kulturu dijaloga.

Struktura LAG-a je osnova za implementaciju LEADER načela te ona može povećati apsorpcijsku sposobnost ruralnih područja za korištenje IPARD fondova.

Projekti LAG-a UNA:

Projekt »Aktiviraj se i zaposli«

Projekt »Znanjem do nove šanse«

Projekt »Žene traže novu šansu«

Projekt »Lokalni energetske dijaloga«

Projekt »Znanjem do održivog lokalnog razvoja«.

Strateški ciljevi

CILJ 1. Integriran razvoj zajedničkog gospodarskog prostora i povećanje zapošljivosti

CILJ 2. Revitalizacija ruralnog prostora i unapređenje kvalitete života

CILJ 3. Održivo upravljanje okolišom, prirodnom i kulturno-povijesnom baštinom

11. MOGUĆI SCENARIJ

Recesija i gospodarska kriza, u Svijetu i Europi, ostavila je svoj trag na kretanja u RH u zaoštrenoformi. Posljednjih godina se stanje u Europi, a time i RH promijenilo, stoga smo se opredijelili predviđati utjecaj globalnih ekonomskih i tržišnih trendova na razvoj u RH i Općini Dvor. U razmatranje smo uzeli tri moguća scenarija, svjesni rizičnosti u koju se upuštamo, smatrajući da je to manje pogrešno nego li ne uzimati u obzir navedene podatke.

SCENARIJ 1:

(BEZ STOPE RASTA ILI NISKA STOPA RASTA)

- U EU minimalna stopa rasta (par godina), a poslije povećana
- U RH - bez rasta (par godina), a poslije niska stopa rasta

- BLIŽE OKRUŽENJE OPĆINE

- Pretpostavka da se poljoprivreda neće razvijati
- Pretpostavka je da će turizam imati kontinuirano povećanje potražnje (2-3% godišnje)
- Pretpostavka je da će trgovina, uslužna djelatnost, malo i srednje poduzetništvo dijeliti sudbinu globalnih kretanja (bez stope rasta)
- Bliže okruženje u turizmu (koje je glavno tržište poljoprivredi, trgovini te malom i srednjem poduzetništvu) bi mogli imati nešto povoljnije trendove:
 - Stopa rasta kontinuirano 1-2% godišnje (u prvih par godina), a poslije opet narednih par godina 2-3% godišnje
 - U takvom okruženju (uže i šire) moguće je planirati u prvih par godina stopu rasta 1%, a poslije toga u par godina stopa rasta bi mogla biti 2%.

SCENARIJ 2:

(SREDNJA STOPA RASTA (U GRANICAMA PAR %))

- U EU - prve dvije godine stopa rasta 2-3%, poslije 3-4%
 - RH - dvije godine niska stopa rasta, poslije 2-3%

 - BLIŽE OKRUŽENJE

 - Poljoprivreda, povećanje stope rasta godišnje 3-4%
 - Turizam, povećanje potražnje 3-4%
 - Trgovine, usluge, mali i srednji poduzetnici prati razvoj osnovne djelatnosti, povećanje 3-4%
- U ovakvom okruženju (šire i uže) moguće je planirati stopu rasta do 2- 3%.

SCENARIJ 3:

(VISOKE STOPE RASTA)

- U EU - prve dvije godine stopa rasta 3-4%, a poslije 4-5%
 - U RH - prve dvije godine stopa rasta 2%, a poslije 4-5%

 - BLIŽE OKRUŽENJE

 - Poljoprivreda - povećanje stope rasta 3-4%
 - Turizam - povećanje stope rasta 5-6%
 - Trgovina, usluga, malo i srednje poduzetništvo - povećanje stope rasta 5-6%
- U takvom okruženju moguće je planirati stopu rasta 4-5%.

Gvozdansko zahtijeva pozornost....

12. STRATEGIJA RAZVOJA

U prethodnim poglavljima izvršena je analiza stanja svih resursa, istaknute su glavne prednosti, nedostaci i razvojni problemi s kojima je Općina suočena. Prikupljen je čitav niz podataka, održani su okrugli stolovi i radionice. Posebno su bile iscrpne rasprave oko glavnih prednosti, slabosti, prilika i prijetnji (SWOT analiza koje karakteriziraju pojedina područja). Tijekom diskusije sudionici su se složili oko vizije razvoja. Što znači kako bi oni željeli da Općina izgleda i po čemu bi voljeli da bude poznata. Sudionici su također postigli dogovor oko glavnih razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera.

12.1. Ekonomski potencijal i kočnice razvoja Općine Dvor

Analizom stanja resursa i potencijala istaknuti su pozitivni elementi snage i mogućnosti, ali i negativni: slabosti i prijetnje. Ocjena *ekonomskog potencijala* Općine temeljila se na ispitivanju pozitivnih elemenata. Da bi se realizirao ekonomski potencijal, mora se svladati niz razvojnih prepreka ili kočnica. Glavne razvojne prepreke istaknute su kroz ispitivanje negativnih elemenata Općine.

EKONOMSKI POTENCIJAL:

Vrlo važni prirodni resursi koji uključuju poljoprivredno zemljište, dovoljno vode, bogatu vegetaciju, strateški položaj. Ovakvi resursi naglašavaju potencijal za razvoj turizma, poljoprivrede i malog poduzetništva.

Višegodišnja tradicija bavljenja turizmom podupiru mogućnosti iskorištenja prirodnih resursa, ali jednako tako i razvoj drugih djelatnosti. Uzimajući u obzir **važan zemljopisni položaj** Općine, globalno gledajući blizinu Europi te poziciju u Županiji pa bi kombinacijom ovih prednosti mogla u budućnosti privući značajne investicije. Kratkoročni i srednjoročni **ekonomski potencijal Općine** najvjerojatnije će se temeljiti na rastu sljedećih sektora:

- 1) **Poljoprivreda:** izrazito povoljni uvjeti za razvoj poljoprivrede u Općini (plodno tlo, čist okoliš, klimatološki uvjeti) te značajne površine adekvatne za poljoprivrednu proizvodnju, ukazuju na postojanje prilika za razvoj ovog sektora. Osim osnaženja postojeće poljoprivredne proizvodnje, postoji i potencijal za razvoj organske poljoprivrede za kojom postoji sve veća potražnja. Postoji potreba za modernizacijom poljoprivrede, stimuliranjem okrupnjavanja zemljišta, te jačanjem administrativne podrške ovom sektoru kako bi poljoprivredna proizvodnja postala atraktivna za mlađe stanovništvo i omogućavala solidan izvor prihoda poljoprivrednim domaćinstvima.

- 2) **Turizam:** uzimajući u obzir određenu tradiciju bavljenja turizmom karakterističnim za određeno područje i postojeće prirodne resurse koji bi se mogli iskoristiti za razvoj, postoji vjerojatnost daljnjeg razvoja (posebno kvalitativno). Mogućnosti dodatne (stalne) potražnje za uslugama ove vrste mogle bi dati poticaj razvoju malog i srednjeg poduzetništva na području turizma.
- 3) **Razvoj malog i srednjeg poduzetništva** pretežno u funkciji razvoja prva dva pravca razvoja te potreba mještana pa i šireg područja.

KOČNICE RAZVOJA:

Mogu li i hoće li se gore opisane prilike realizirati u velikoj mjeri ovisi o mogućnosti uklanjanja niza razvojnih kočnica. Te se kočnice mogu prikazati na slijedeći način:

- Nedovoljno kvalitetna valorizacija prostora,
- Institucionalna ograničenja,
- Neriješen u potpunosti komunalni sustav,
- Nedovoljno razvijena turistička ponuda (događaji) i ugostiteljska ponuda,
- Nedovoljna povezanost poljoprivrednih proizvođača,
- Nedovoljno razvijene društvene djelatnosti (zdravstvena zaštita),
- Nedovoljno razvijeno malo i srednje poduzetništvo,
- Slabo razvijena industrijsko-gospodarska zona,
- Neriješeno pravno - imovinski odnosi,
- Prostornim planom Republike Hrvatske predviđeno je zbrinjavanje srednje i nisko radioaktivnog otpada na potencijalnoj makrolokaciji Trgovska gora. Općinsko vijeće Općine Dvor donijelo je Zaključak dana 22. 4. 2015 godine da se protivi zbrinjavanju RAO na području Općine Dvor. Taj isti zaključak Općinsko vijeće Općine Dvor potvrdilo je dana 26. 10. 2019. godine.

Rezultat ovih razvojnih kočnica jest nedovoljno visok BDP po stanovniku, nedovoljno visok životni standard, te niska razina investicija. Od bitne važnosti je da se SR izravno usmjeri na negativne aspekte sadašnjeg stanja. SR mora osigurati uvjete koji će omogućiti tvrtkama i građanima da realiziraju postojeće ekonomske prilike i time povećaju prihode i BDP po stanovniku, povećaju gospodarsku aktivnost, privuku daljnja ulaganja te smanje sezonski karakter poslovanja.

12.2. Vizija razvoja Općine Dvor i najvažniji ciljevi

Uzme li se u obzir gornja ocjena ekonomskog potencijala i razvojnih kočnica koje karakteriziraju ovo područje, te šira društveno-ekonomska i tržišna kretanja, smatramo da bi se vizija trebala usredotočiti na podizanje životnog standarda mještana putem promicanja gospodarskih aktivnosti koje se temelje na održivom korištenju prirodnih resursa i tradiciji, te partnerskih međusektorskih odnosa.

U nastavku se navodi 5 elemenata koji čine viziju razvoja Općine:

1. Visoka kvaliteta života i životni standard europskog prosjeka (10 godina),
2. Razvijeno gospodarstvo prvenstveno poljoprivreda, turizam i malo i srednje gospodarstvo,
3. Razvijati sustav brendiranja (baza je ruralni prostor i turizam),
4. Naglašeni razvoj (dinamičan) i to uravnotežen, održiv, ekološki itd.,
5. Usklađeno funkcioniranje javnog, poslovnog i civilnog sektora.

12.3. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere

1. STRATEŠKI CILJ - Visoka kvaliteta života i standarda

PRIORITETI:

1. Infrastruktura,
2. Društvene djelatnosti,
3. Potpuna zaposlenost i visoki dohoci.

2. STRATEŠKI CILJ - Razvoj gospodarstva

PRIORITETI:

1. Razvoj poljoprivrede
2. Razvoj turizma,
3. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva.

3. STRATEŠKI CILJ - Visoki standardi razvoja

PRIORITETI:

1. Održiv i uravnotežen razvoj cijelog teritorija,
2. Prepoznatljiv lokalni identitet,
3. Razvoj dobrih odnosa javnog, poslovnog i civilnog sektora,
4. Brand.

1. STRATEŠKI CILJ - Visoka kvaliteta

PRIORITET 1: Infrastruktura

MJERE:

1. Prometna infrastruktura,
2. Parkirališta,
3. Pročišćavanje otpadnih voda,
4. Građevinski i kućni otpad,
5. Vodovod (zaštita),
6. Uređenje naselja (fasade, površina),
7. Hortikulturno rješenje naselja,
8. Poticanje korištenja alternativnih izvora energije.

PRIORITET: 2. Društvene djelatnosti

MJERE:

1. Socijalna skrb za starije i nemoćne,
2. Valorizacija kulturnih i tradicionalnih vrijednosti (program turist, valorizacija),
3. Društveni život (strategija),
4. Tradicijske vrijednosti, identitet,
5. Zdravstvene usluge (viši nivo),
6. Dodatni sadržaji za mještane i turiste,
7. Sportski sadržaji i dječja igrališta.

PRIORITET: 3. Potpuna zaposlenost i visoki dohoci

MJERE:

1. Cjelogodišnje zaposlenje,
2. Cjeloživotno učenje,
3. Poticanje obrazovanja.

Visoka kvaliteta života i standard stanovništva je zapravo prioritetni cilj. Realizacijom predviđena tri prioriteta sa zacrtanim mjerama i konkretnim projektima, trebali bi osigurati postizanje temeljne postavke ove Strategije razvoja, a to je da Općina Dvor u periodu od 10 godina dostigne životni standard prosjeka Europe. Pretpostavka

je da će ukupni razvoj, posebno gospodarstva, ostvariti visoke stope rasta. Zapravo treba biti jasno i ovom prilikom apostrofirati koncepciju razvoja koja se bazira na »integralnom pristupu« što znači organiziran, povezan i usklađen razvoj cijelog područja Općine. Da bi se ovaj koncept mogao ostvariti neophodno je na ovakvim postavkama omogućiti upravljanje Općinom. Ukoliko se eventualno ne realiziraju zacrtani prioriteti, mjere i projekti ovog Strateškog cilja, vjerojatno se neće realizirati razvojne postavke ostala dva strateška cilja, ili će doći do ozbiljnih poteškoća i zastoja u razvoju cijele Općine.

Infrastruktura je, uz ljudske resurse najvažniji preduvjet razvoja nekog područja, tako i područja Općine Dvor. Infrastruktura, prvenstveno cestovni promet ne zadovoljava trenutne planove razvoja Općine i kao takav predstavlja jednu od kočnica razvoja Općine (slabo održavanje regionalnih i nerazvrstanih cesta, problem prolazaka većih teretnih kamiona, bolja signalizacija, dijelom čišćenje i održavanje cesta u zimskom periodu).

Pročišćavanje otpadnih voda bi trebao postati jedan od važnijih zadataka Općine da se riješi adekvatno pročišćavanje voda, kao i cjelokupan sistem vodoopskrbe.

Odlaganje građevinskog i krupnog otpada bi se trebalo regulirati posebno određenim područjem gdje bi se isti mogao odlagati, ne ugrožavajući okoliš i prirodne potoke, ili blizine vodnih područja.

Uređenje naselja, konkretno Dvora, koji ima kulturološku vrijednost (stare zgrade, crkve i ostao) trebalo bi bolje tretirati (rekonstrukcije istih, uređenje fasada, i ostalog) mogu postati jedan od prepoznatljivih identiteta Općine i u budućnosti mamac za turiste). Uređenje prostora ne samo Dvora, kao glavnog naselja Općine, već i okolnih mjesta, bi trebao biti jedan od prioriteta (uređenje i otklanjanje raslinja uz ceste, uređenje okućnica, uređenje parkova i hortikultura te u sklopu istog, postavljanje klupa za odmor, koševa za odlaganje smeće itd).

Posljednjih godina u svijetu, a i kod nas vlada jedno pozitivno razmišljanje u svezi korištenja alternativnih izvora energije, tako da bi u tom segmentu Općina bogata šumama, u suradnji s lokalnim drvnim obrtima, trebala promisliti kako iskoristiti drvene otpatke kao izvor energije (toplane), bar za institucije na području Općine (škola, Općina), te postavljanje solarnih panela za napajanje, već gore navedenih institucija. U budućnosti će takvu energiju koristiti i kućanstva.

Cjelokupan društveni razvoj Općine osim što bi vremenom trebao postati jedan dio turističke ponude, prvenstveno mora zadovoljavati potrebe šireg sloja stanovnika.

Školstvo i primarna zdravstvena zaštita su najprioritetnije ustanove općina i gradova, koje osiguravaju razvitak, a time i sigurnost u najosnovnijim standardima koje stanovništvo očekuje.

Sportsko društvene udruge, klubovi s primjerenim sadržajima i objektima za bavljenje i održavanje istih, tradicijske vrijednosti (običaji i ostalo), kulturološki identitet (spomenička i kulturna baština) su uz razvoj gospodarstva, jedna od najvažnijih segmenata cjelokupnog razvoja društva, tj stanovnika Općine. Cjelokupna društvena, a time i socijalna nadgradnja jedan je od preduvjeta razvoja društva, a time i dodatna vrijednost razvoja Općine. Vrlo važan segment razvoja Općine je educiranje stanovništva preko raznih prezentacija novih gospodarskih kretanja, ponuda i pomoć pri otvaranju novih djelatnosti uzevši u obzir mogućnosti pokretanja malog i srednjeg poduzetništva u proizvodnji i plasmanu proizvoda kojima područje raspolaže i ima mogućnosti za razvoj istog.

Cjeloživotnom učenju i obrazovanju u današnje vrijeme se pridaje sve veća pažnja, a time se otvaraju mogućnosti prekvalifikacije u zanimanja i djelatnosti koje postaju sve više deficitarne na tržištu radne snage. Tim programom i mogućnošću stjecanja zanimanja (prekvalifikacije) trebalo bi stati na kraj negativnom trendu iseljavanja stanovništva razne životne dobi.

2. STRATEŠKI CILJ - Razvoj gospodarstva

PRIORITET 1: Razvoj poljoprivrede

MJERE:

1. Strategija razvoja poljoprivrede,
2. Udruživanje u poljoprivredi (neki vid udruživanja),
3. Stimulacija razvoja poljoprivrede,
4. Potpora poljoprivrednim proizvođačima.

Razvoj poljoprivrede i stočarstva kao prvi razvojni pravac gospodarstva, što je logično s obzirom na resurse (prirodne, a posebno tržišne vezano za razvoj turizma Općine i šire). Prijedlog je da se izradi Strategija razvoja poljoprivrede i stočarstva ili barem »neki« dokument kojim bi se detaljnije sagledalo stanje i definirao razvoj ovog sektora gospodarstva. S ciljem da se potakne dionike na aktivnost oko potrebe razvoja i izradi »neko« dokumenta kojim bi se definirao razvoj, dajemo naše kratke opservacije na mogućnosti razvoja:

- Bilo bi oportuno, s obzirom na resurse poticati razvoj ratarske proizvodnje bolje povrćarske i to na otvorenom prostoru kao i plasteničke. Naglasak bi trebao biti na ekološku proizvodnju. Plasman može biti u svježem stanju ili će ova proizvodnja otvoriti potrebu otvaranja prerađivačkih kapaciteta i sl. Poljoprivreda, a posebno voćarstvo, uz tradiciju proizvoda od voća, rakije, i ostali proizvodi, na žalost koji zadovoljavaju lokalne potrebe stanovništva, trebalo bi jače poticati, organizirati, što bi u budućnosti moglo postati prepoznatljiv identitet, brand, područja. Tradicionalno, već poznato područje u proizvodnji meda i mednih proizvoda, bi moralo imati značajniju i prepoznatljiviju ulogu u poljoprivredi.

Posebno interesantno područje je stočarstvo (ovčarstvo, kozarstvo) koje bi bilo interesantno potaknuti putem pet, šest ozbiljnih stočara i proizvođača sira i mliječnih proizvoda, te im omogućiti uvjete bavljenja tom djelatnošću. U tom kontekstu treba razmotriti (postupno) potrebu povezivanja ili udruživanja poljoprivrednih i stočarskih proizvođača) pogotovo u sferi mesnih i ostalih proizvoda kojima se lokalno stanovništvo većinom bavi za vlastite potrebe, a u tom segmentu ima tradiciju proizvodnje istih. Organizacijske mogućnosti su različite; udruge, zadruge, klasteri, trgovačka društva i slično.

Prema podacima Hrvatskih šuma, uprave šuma, podružnice Sisak, na području Općine Dvor, površina šuma u državnom vlasništvu iznosi 26.875 ha (obraslo, neobraslo: a. proizvodno, b. neproizvodno, neplodno), te ukupnom drvnom zalihom od 5.070.805 m³, što predstavlja veliki potencijal za bolje, uz postojeću industriju (mali i srednji obrti), iskorištavanje istih.

S obzirom na rečeno, trebalo bi uspostaviti bolju i konkretniju suradnju sa Hrvatskim šumama, kojom bi se ta vrijednost bolje realizirala.

Cijeli proces mora biti usmjeren i potican od strane Općine. Iz tog razloga je u ovom materijalu (Strategija razvoja) predviđena jedinica za razvoj, koja bi vodila i sjedinjavala razvoj, a time i plasman navedenih mogućnosti.

PRIORITET 2: Razvoj turizma

MJERE:

1. Konceptija razvoja i funkcioniranje turizma (marketinški pristup i upravljanje, razvoj),
2. Prepoznatljiva turistička destinacija,
3. Turističke manifestacije i atrakcije,
4. Program ugostiteljske ponude (autohtona),
5. Razvoj agroturizma, lovnog i ribolovnog turizma, kulturnog turizma (šire područje), sportskog turizma (rijeka Una), trekking i cikloturizam.

Turizam bi morao, bez obzira na sadašnje stanje preuzeti ulogu »zamašnjaka« razvoja Općine Dvor. Ova djelatnost se ne može razvijati stihijski, pa smo zato zamislili izradu Konceptije razvoja (nazovimo konceptijski).

S ciljem stvaranja klime i isticanja potrebe dajemo neke kvantifikacije kapaciteta i moguće pravce razvoja:

1. Smještajni kapaciteti sa ostvarenim noćenjima:
 - Kuće za odmor (20 objekata, cca 100 postelja, 8.000 noćenja)
 - Kućna radinost (cca 200 postelja, 10.000 noćenja)
 - Mali hoteli dvije jedinice, cca 100 postelja, 15.000 noćenja)
 - Apartmani (cca 100 postelja, 10.000 noćenja)
 - Kampovi (2 - 3 kampa, cca 600 postelja, 30.000 noćenja).

Sveukupno bi destinacija imala 1100 postelja i ostvarila bi 73.000 noćenja

2. Gastronomska ponuda (prvenstveno autohtoni proizvodi - restorani, konobe, kafići) cca 500 sjedala
3. Izletišta (seoska domaćinstva, par, 300-400 mjesta)
4. Ceste sira, vina
5. Biciklističke staze (program)
6. Događaji i manifestacije (program)
7. Zabava i sport.

Ostala turistička ponuda (blizina Siska, Petrinje, planinarenje i trekking, šetnice, prezentacija rijeke Une u smislu sportsko rekreativne ponude (kajak, kupališna zona, ribarenje) bi trebalo prilagoditi, urediti s nekoliko pristupnih punktova, prvenstveno za iznajmljivanje kajaka, po mogućnosti uređenja neke vrste plaža sa pratećim objektima (manji ugostiteljski objekti), uređenje par mjesta (mali pontonski mostići) za ribiče itd.

Lovstvo koje je na području Općine veliki potencijal, nudi veliku mogućnost lova raznovrsne divljači, i tom vidu hvalevrijedna je inicijativa i izgradnja nosioca razvoja lovstva od strane lovnog društva »Jelen« manjim kompleksom koji će zadovoljavati potrebe vezane uz lovstvo (objekat za rasijecanje divljači i rashladne komore, te dogradnja postojeće lovačke kuće sa svim potrebnim uvjetima).

Revitalizacija i uređenje, na žalost devastiranih povijesnih i kulturnih objekata (Gvozdansko, Zrin, Bešlinec - Rujevac) bi trebalo staviti u funkciju, čime bi se ponuda turizma, za koju ima potencijala, uvelike poboljšala. Osim toga, kulturološko-etno baština (stari zanati, običaji, folklor i ostale manifestacije) bi vremenom trebale doprinijeti prepoznatljivosti Općine u pogledu razvoja turizma, turističke destinacije, a time i stvaranjem brenda i u tom segmentu, sa svim ostalim potencijalima koje bi Općina mogla ponuditi.

Smještajni kapaciteti koji su gore navedeni (projekcija) odnose se za period 2018. - 2023., što smatramo da nije nerealno da se ostvare, no mišljenja smo, da bi se, uz postojeće prirodne resurse (prvenstveno rijeka Una), nezagađena priroda, šume, na adekvatnom području trebalo pristupiti, realizirati, izgradnji manjeg auto kampa (3 zvjezdice) sa svim popratnim sadržajima (infrastruktura, ceste, voda, struja, sanitarni čvorovi, manji ugostiteljski objekti, trgovina), kao i za početak postavljanje, ponuda par manjih kuća (mobil home) koji bi se i u jesenjem, zimskom periodu mogli koristiti (grijanje u sklopu smještaja u mobil home kućama) za lovce i druge posjetioce koji imaju potrebe boraviti i u tim periodima.

PRIORITET: 3. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva

MJERE:

1. Podrška i poticanje poduzetničke inicijative,
2. Poticanje razvoja zanata za mještane ali i kao turistička atrakcija,
3. Poticanje edukacije (edukacija i sufinanciranje).

Vrlo izgledan, a nadasve gospodarski opravdan razlog za daljnji razvoj Općine bi trebala biti inicijativa, sa razrađenim stavovima i mogućnostima koje bi Općina mogla ponuditi u razvoju poslovne zone potencijalnim investitorima, koji bi našli interesa za razvoj iste.

Bilo bi vrijedno inicirati i javno-partnerski odnos u razvoju gospodarstva, gdje bi obje strane našle zajednički interes.

3. STRATEŠKI CILJ - Visoki standard razvoja*PRIORITET: 1. Održivi i uravnotežen razvoj*

MJERE:

1. Poštivanje zakonskih odredbi i prostorno planske dokumentacije,
2. Zaštita autohtonih objekata i arhitekture,
3. Zaštita krajobraza i autohtonih biljnih vrsta,
4. Program kvalitete i upravljanje kvalitetom.

PRIORITET: 2. Prepoznatljiv lokalni identitet

MJERE:

1. Odnos kulture i običaja,
2. Hrana i piće,
3. Arhitektura, uređenje naselja.

PRIORITET: 3. Dobri odnosi javni, poslovni i civilni sektor

MJERE:

1. Javni sektor i informiranost,
2. Razvoj (kontinuiran) partnerskih odnosa,
3. Civilna društva - poticanje razvoja i podrška.

PRIORITET: 4. Brand

MJERE:

1. Program brendiranja,
2. Vizualni identitet.

Visoki standard razvoja bi prvenstveno morao postaviti cilj realiziranja svih gore navedenih prioriteta, prvenstveno jasnim stavom Općine, koja bi trebala biti glavni nositelj istih, uz suradnju sa S-M županijom, širim angažiranjem i sudioništvom svih stanovnika Općine, te ostalim državnim ministarstvima i institucijama kojima bi egzaktno bilo prezentirana i studija razvoja, sa prirodnim i ostalim resursima kojima Općina potencijalno raspolaže, i koja bi u konačnici zasigurno doprinijela cjelokupnom razvoju, a nadasve većoj kvaliteti života svih stanovnika Općine. Strateški razvoj bi prvenstveno morao realizirati projekte vitalne za funkcioniranje zajednice, no pritom nikako ne zanemariti prilagodbu razvojnim projektima, tj. prioritetima poljoprivrede, gospodarstva i turizma bez kojih se ne može održati cjelokupan razvoj, a time ni kvaliteta života u Općini.

Realizaciji strateškog cilja, a to je *Visoki standard razvoja*, mora se prići maksimalno odgovorno i organizirano. Svi zacrtani prioriteti i mjere moraju biti ostvareni jer u suprotnom će ukupni razvoj trpjeti ili biti nepotpun. Posebno ističemo prioritet - *prepoznatljiv lokalni identitet* s predviđenim mjerama. Sve ciljeve bi bilo najbolje pojedinačno razraditi. Također, skrećemo pažnju na prioritet 4. (*brendiranje*). U našim postavkama smo jasno naznačili da je to neophodno, a isto tako da bi globalna postavka brendiranja trebala počivati na tezi »ruralni« prostor, razvoj turizma i poljoprivrede. U ovom slučaju se radi o posebno stručnom i važnom poslu koji treba da odrade kompetentni stručnjaci.

Projekti Općine Dvor

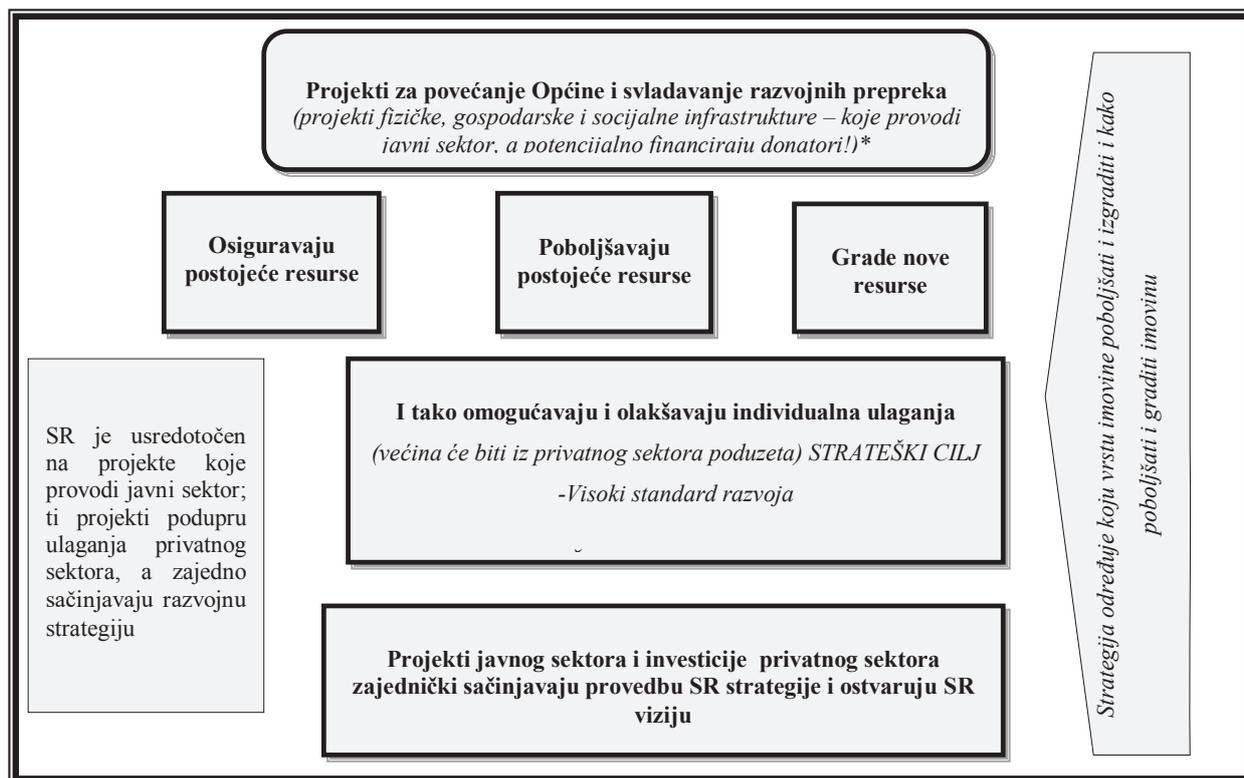
1. Obnova kolničkog zastora na ŽC 3236 - cesta kroz naselja Donji i gornji Javoranj
2. Uređenje zgrade vatrogasnog doma u Dvoru
3. Zamjena glavnog cjevovoda u naseljima Dvor (Rosulje i ul. A. Starčevića) i Javornik
4. Rekonstrukcija i opremanje kulturnog i vatrogasnog centra u Dvoru
5. Izrada Idejnog projekta za izgradnju vodovoda Dvor (Vanići) - Trgovi
6. Izrada glavnog projekta za izgradnju mrtvačnice u Dvoru
7. Izrada projektne dokumentacije za izgradnju reciklažno dvorište
8. Izgradnja javne rasvjete u naseljima Dvor (dio ulice Zrinski i Frankopana) i Matijevići (dio ulice 5. kolovoza)
9. Modernizacija djela ulice Grada Vukovara
10. Uređenje prilaznih putova prema grobljima u naseljima D. Javoranj (Katarina), Vrpolje Bansko (Crljenice) i Javornik.

12.4. Strategija SR-a

SR-a će stvoriti okruženje koje omogućuje i olakšava:

- Razvoj privatnog sektora - dovodi do »ekonomskog blagostanja«
- Rast civilnog društva - koji podupire »participacijsku demokraciju«.

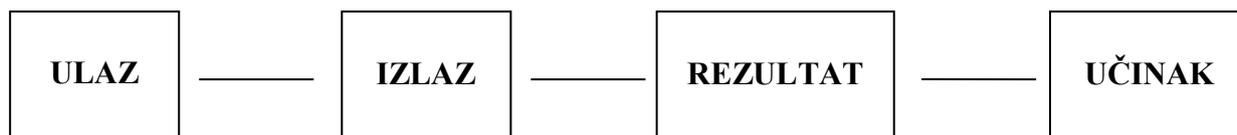
Slika. Pristup SR-a u naravi

Do tako povoljnog okruženja SR će dovesti kroz realizaciju koje je povezana s fizičkim, gospodarskim i društvenim *infrastrukturnim projektima* koji su potrebni za svladavanje prepoznatih razvojnih prepreka (kočnica) kako bi se privatnom sektoru i civilnom društvu omogućilo i olakšalo realiziranje utvrđenih prilika za razvoj. Primjeri potrebnih infrastrukturnih projekata obuhvaćaju širenje sustava za vodoopskrbu, razvoj mreže cesta, poboljšanja u sustavu odgoja i obrazovanja, pružanje pomoći u razvoju najvažnijih nevladinih organizacija te savjetodavnu pomoć poslovnoj zajednici. Namjera je da se realizacijom tih projekata poveća imovinska osnova Općine i izmijenjena struktura te imovine čime će se potaknuti evolucija (razvijanje) novog poslovnog modela. Općenitije rečeno, cilj je povećati relativne prednosti Općine koje će podupirati veću konkurentnost privatnog sektora i učinkovitost civilnog društva. SR će, barem u prvim godinama njegovog postojanja, provoditi *javni sektor*. Njegova pažnja bit će usredotočena na pružanje pomoći tvrtkama u razvijanju poslovnih aktivnosti koje uvećavaju ukupan prihod. SR će se također fokusirati na pomaganje civilnom društvu u unapređenju strukture participacijske demokracije i razvoju socijalno potpornih sistema koji jačaju društveno blagostanje.

Temeljni (početni, osnovni) podaci predstavljaju ključnu ulaznu vrijednost u sustavu praćenja (monitoringa) i evaluacije (ocjenjivanja). Oni moraju biti dovoljno pouzdani da omoguće prosudbu output-a i učinaka projekta te dovoljno precizni da bi osigurali da devijacije od očekivanog napretka mogu biti brzo identificirane i naglašene, a primjerene izmjene učinjene što je ranije moguće. Osnovna analiza od iznimnog je značaja prema osiguranju skupa početnih podataka, no ograničena je na postojeće i donekle kontradiktorne skupove podataka. Ovakav pristup morao bi se poboljšati te će biti potrebno definiranje, testiranje i prilagođavanje sustava pokazatelja vezanih uz svako pojedino prioritarno područje SR-a, kao i prilagodba istih postojećem okruženju. Što predstavlja zahtjevniju trajnu zadaću. Odjel za upravljanje projektima. Općine moraju biti pokretač provođenja SR za vrijeme ranog stadija ali i dalje. To će podrazumijevati dodatne studije i ispitivanja kako bi se izradili važni i mjerljivi početni podaci za procjenjivanje napretka SR-a.

Prilikom praćenja i procjenjivanja, Europska komisija koristi sljedeću tipologiju pokazatelja:

- **Pokazatelji ulaza** mjere financijske, administrativne i regulatorne resurse (koji se često nazivaju »procesom«) koje osiguravaju država i donatori. Radi procjene uspješnosti provedenih akcija potrebno je uspostaviti vezu između sredstava koja se koriste i postignutih rezultata: *Na primjer: Udio proračuna namijenjen izdacima za obrazovanje, definiranje strategije sektora*
- **Pokazatelji izlaza** mjere neposredne i konkretne posljedice poduzetih mjera i iskorištenih sredstava: *Na primjer: Broj izgrađenih škola, broj educiranih nastavnika*
- **Pokazatelji rezultata** mjere rezultate na razini korisnika. *Na primjer: upis u školu, postotak djevojčica koje se upisuju u prvi razred osnovne škole*
- **Pokazatelji učinka** mjere posljedice rezultata. Oni mjere opće ciljeve u smislu razvoja Države i smanjenja siromaštva. Za njihovo shvaćanje potrebno je mnogo vremena, teško ih je mjeriti, a ovisi, osim o vladinim programima i o mnoštvu drugih faktora: *Na primjer: Stope pismenosti, stope nezaposlenosti.*

Vjerojatno, najvažniji evaluacijski okvir za korištenje je »logički okvir«. Matrica logičkog okvira važan je alat za postizanje praćenja programa i njegovog napretka. Međusobno povezuje ciljeve, aktivnosti i rezultate s njihovim pokazateljima. U ovom su slučaju rezultati SR-a izravno izvedeni iz prioriteta navedenih u Strategiji. Što predstavlja samo okvir potrebnih mjerenja, a svaki cilj i prioritet treba biti razložen na slične jedinice. Ipak, osnovna je referenca matrica logičkog okvira. Ovakav pristup ne znači da se projekti ne mogu provoditi prije utvrđivanja početnih podataka, ali znači da će se skup početnih podataka morati stalno usavršavati i razvijati ukoliko SR želi primjereno procjenjivati. Zsigurno želimo biti u mogućnosti odgovoriti na slijedeće pitanje - Jesu li SR projekti pravi projekti za Općinu ili su možda kriva vrsta projekata? Opći okviri praćenja i evaluacije morati će se temeljiti na tom pitanju. Evaluacija će trebati biti neovisna i mora se obaviti planirano, unaprijed, srednjoročno i naknadno. Ona će presuditi je li izrađeni mehanizam doveo do očekivanih rezultata, a ako nije, što se mora promijeniti kako bi se postigli rezultati koji su bili navedeni u strategiji. Mora se temeljiti na praćenju podataka te širim kriterijima gospodarskog i društvenog razvoja koje je potrebno razraditi u provedbenoj fazi. Praćenje i evaluacija mogu biti iznimno složeni u slučajevima kada jednostavni odnosi između ulaza (input-a) i izlaza (output-a) nisu jasno identificirani i definirani. Često se dešava da što se pomnije promatraju učinci, to je teže donijeti precizne prosudbe. Međutim, točne su prosudbe ono što se očekuje od procesa praćenja i evaluacije. One moraju biti donesene na ponešto različit način za svakog pojedinog dionika koji slijedi:

Tablica 15. Očekivana glavna područja uspješnosti/pokazatelji odgovarajućih interesnih skupina prilikom praćenja i evaluacije

NOSITELJ INTERESA	PODRUČJA INTERESA	GLAVNA PODRUČJA USPJEŠNOSTI/ PODRUČJA POKAZATELJA ZA PRAĆENJA I PROCJENJIVANJE
Vlada RH	<ul style="list-style-type: none"> - Gospodarski razvoj - Smanjenje siromaštva - Kooperativna uprava / međuupravni odnosi funkcioniraju - Rezultati provedbe - Razmjer je županijski ili makro te usporediv s drugim županijama - Aktiviranje novih programa 	<ul style="list-style-type: none"> - Standardi za njihovo mjerenje - Pokazatelji uglavnom na razinama output-a s naglaskom na kvantitativnim mjerama - U manjoj mjeri, pokazatelji rezultata - Institucionalna uspješnost u pravi na svim razinama, odnosi unutar vladajućih struktura te partnerstva

NOSITELJ INTERESA	PODRUČJA INTERESA	GLAVNA PODRUČJA USPJEŠNOSTI/ PODRUČJA POKAZATELJA ZA PRAĆENJA I PROCJENJIVANJE
Županijska uprava	<ul style="list-style-type: none"> - Rezultati provedbe - Poboljšana koordinacija svih uprava - Korištenje raspoloživih sredstava - Bolje prometne veze i povezanost područja u široj regiji - Aktiviranje novih programa - Otvaranje novih radnih mjesta 	<ul style="list-style-type: none"> - Standardi kojima se mjere - Pokazateljskih input-a: uključujući financijske, izdatke sredstava, imenovano osoblje, itd. - Pokazatelji uglavnom na razinama output-a, s naglaskom na kvantitativnim mjerama - Institucionalna uspješnost u pravi na svim razinama, odnosi unutar vladajućih struktura te partnerstva
Lokalna uprava	<ul style="list-style-type: none"> - Rezultati provedbe: opipljivi i vidljivi znaci - Bolja koordinacija među upravama - Korištenje raspoloživih sredstava - Sve veća pažnja na blažim aspektima i kvalitativnim pitanjima 	<ul style="list-style-type: none"> - Standardi kojima se mjere rezultati - Pokazateljski input-a: uključujući financijske, izdatke sredstava, imenovano osoblje, itd. - Pokazatelji uglavnom na razinama output-a, s naglaskom na kvantitativnim mjerama
Nevladine i lokalne organizacije (udruge)	<ul style="list-style-type: none"> - Proces - Kvaliteta razvoja definirana više u smislu ovlaštivanja - Sudjelovanje nositelja interesa - Sigurnost osnovnih sredstava za život - Socijalne potpore - Ovlaštivanje osjetljivih skupina 	<ul style="list-style-type: none"> - Kvalitativni pokazatelji unutar pitanja o sigurnosti osnovnih sredstava za život - Razvojni proces i pokazatelji sudjelovanja - Pažnja na rezultatima i djelovanjima (implikacijama) - Povezani razvoj - Fokus na siromaštvu i pravima - Pokazatelji output-a i djelovanja (implikacija)
Poslovanje	<ul style="list-style-type: none"> - Proizvodnost i bolji dostup tržištima - Smanjeni kriminal, društvena stabilnost - Smanjene administrativne prepreke - Dostup kreditima - Smanjeni troškovi tranzicije 	<ul style="list-style-type: none"> - Pokazatelji output-a na programu i javnom ulaganju koji se fokusiraju na: - Smanjenje zakonskih odredbi o poslovanju - Kriminal i strateški locirana područja za ekonomske prilike - Rezultati koji mjere inicijativu javnog sektora koja omogućuje poslovne prilike
Donatori	<ul style="list-style-type: none"> - Smanjenje siromaštva 	<ul style="list-style-type: none"> - Pokazatelji rezultata u odnosu na siromaštvo i gospodarski rast - Pokazatelji djelovanja (implikacija)

Izvor: Vlastita obrada, 2019.

Ovo su uobičajena područja interesa. Nositelji interesa mogu u danom vremenu odlučiti dati prioritet drugim pokazateljima. SR je također osmišljen u cilju unapređenja *kapaciteta i sposobnosti* Općine za provedbu i implementaciju zacrtanih ciljeva. Nužno je izgraditi institucionalni i tehnički kapacitet te kompetentnost u Općini kako bi ona (kao i sva eventualna dobrovoljna regionalna grupiranja Općine do kojih može doći), i pridružene jedinice lokalne samouprave, mogle efektivno i učinkovito koristiti dostupna financijska sredstva (ona koja sami generiraju i dobivene subvencije), pri čemu potonje uključuje sredstva izravno dobivena od središnje državne uprave i od niza donatora - što će vjerojatno uključivati predpristupne i strukturne fondove EU. Proces implementacije SR-a također će uključivati izmjene institucionalnog ponašanja Općine (primjerice: izvršavanje cjelokupnih studija izvedivosti projekta te upravljanje i praćenje [monitoring] primjene sredstava značajno većih od onih koja su do tada bila dostupna). Očekuje se kako će efektivno institucionalno jačanje biti povezano s implementacijom SR-a što će zajamčiti da u narednim godinama Općina bude u bitno jačoj poziciji po pitanju upravljanja vlastitim poslovima no što je bilo u nedavnoj prošlosti.

Sažeto, strategija SR-a u javnom sektoru implicira uspostavu okruženja koje će kroz ključne infrastrukturne projekte omogućiti i poticati razvoj privatnog sektora koji kreira prihode i promicati rast dinamičnog i demokratskog civilnog društva. Javni će se sektor i sam mijenjati pri izgradnji ovakvog okruženja. Doći će do institucionalnog jačanja koje će omogućiti Općini da u budućnosti efektivno i učinkovito upravljaju razvojem i s vremenom unapređuju SR. Očekuje se da razvojni plan (ili poslovni plan) doživljava učinkovite revizije, obnove i unapređenja po dovršetku implementacije prvog kruga projekta.

12.5. SR u budućnosti

SR nije jedinstven, »dovršeni« plan. To je dinamični dokument koji će se vremenom razvijati i zahtijevati prilagodbe odnosno izmjene u razvojnem statusu, kao i poboljšanja u razumijevanju problema i ključnih pitanja. SR zapravo predstavlja opći okvir razvoja i procjenjivanje projekata i njihovih odgovarajućih prioriteta. Ovaj opći okvir morat će se harmonizirati s promjenama unutar Općine i njezinim razvojem. Stoga će se SR vjerojatno

mijenjati i vremenom postajati sve detaljnijim i usmjerenijim planom. Općina će morati upravljati tim promjenama i raspravljati kako bi se osiguralo da SR i dalje bude relevantan i u skladu sa znanjem i stručnim mišljenjima interesnih skupina koje se odnose na razvojne kočnice i prilike. S obzirom na navedeno, predlaže se sljedeći raspored pregleda i procjene:

- **Godišnju kontrolu napredovanja** - valja obavljati prije utvrđivanja općinskog proračuna za narednu godinu. Tada će biti potrebno ispitivati svako područje ciljeva i prioriteta SR-a kako bi se vidjelo koji je napredak postignut i naglasiti koji su projekti bili uspješni, a koji nisu. Procjena će morati biti jasno izražena i transparentna. Procjena bi se trebala zaključiti s preporukama za izmjene i poboljšanja prije podnošenja Partnerstvu na komentare i ratifikaciju. Partnerstvo će na taj način moći tražiti eventualna pojašnjenja i na vrijeme sastaviti svoje preporuke za Općinsko vijeće kako bi se mogli korigirati proračuni za narednu godinu tako da odražavaju promjene u prioritetnim procjenama, odnosno raspoloživost sredstava.
- **Trogodišnju procjenu** - SR će trebati ocjenjivati svake tri godine, pri čemu će se procjena usredotočiti više na rezultate i potencijalne učinke u odnosu na korištena sredstva. To je formalan eksterni proces koji će funkcionirati unutar Jedinice za provedbu projekta, čiji će savjetnici utvrđivati uspješnost, učinkovitost, relevantnost i implikacije programa. Izvještaj će se dostaviti Partnerstvu koje će u suradnji s predstavnikom Europske komisije (ako Europska komisija bude to tražila) djelovati kao upravni odbor na razini Općine radi procjene, a rezultati procjene bit će dostupni javnosti. Predložene izmjene mogu se prihvatiti ili odbaciti, ali formalna odluka Općinskog vijeća mora postojati oko toga što se odbacuje, a što prihvaća na osnovi preporuka od strane Partnerstva.

Ovaj proces poslužiti će sljedećim važnim ciljevima:

1. Ažuriranje SR-a - da SR dokument stalno bude ažuriran i razmatran te da rezultati budu dostupni u javnom dokumentu, uz formalne evidencije o odlučivanju.
2. Povećanje skupa osnovnih podataka - da sve veće količine informativnih, važnih i relevantnih podataka postanu dostupne kako bi se SR poboljšavao, a odlučivanje o razvojnoj politici mijenjalo.

Rezultat će biti živ plan koji omogućava promjene i njihovo djelovanje na ovaj dokument i razvojnu politiku. To će također osigurati da ovaj Plan ostane relevantan, a istodobno ostavljajući mogućnost jasnog određivanja područja u kojima je potrebna suradnja s drugim županijama, razinama uprave i susjednim zemljama kako bi se razvoj Općine kretao u smjeru koji je formuliran u viziji Općine.

13. PLAN PROVEDBE SR-a

Poglavlje plana provedbe Strateškog plana razvoja (SR-a), zamišljeno je kao poglavlje u koje će biti bazirano na ciljevima projekta, specificirajući potrebna ulaganja i željene rezultate. Upravo zato, daju se osnovni podaci što to plan provedbe obuhvaća, odnosno koje provedbene mehanizme obuhvaća. Nadalje, opisuju se institucije i mehanizmi koji su neophodni za provedbu projekta. Kako bi se nešto uspješno provelo za isto je potrebno pribaviti sredstva, odnosno osigurati financiranje svih potreba zacrtanih u razvojnim dokumentima. Svaki plan pa tako i ovaj potrebno evaluirati na adekvatan način. Monitoring uključuje kontinuirani proces prikupljanja informacija o napretku projekta te uspoređivanje prikupljenih informacija s planom projekta. Prilikom provođenja monitoringa koriste se različiti instrumenti kao što su ankete, individualni i grupni razgovori s dionicima uključenim u implementaciju projekta, s ciljem poduzimanja mjera za unapređenje projekta i usluga usmjerenih na korisnike. Nadalje, slijedi sama i provedba plana Strateški programa razvoja. Na samom kraju definirani su financijski okviri, odnosno izvori za financiranje razvojnih projekata.

13.1. Uvod

SR Općine Dvor sastoji se od niza razrađenih ciljeva, prioriteta i mjera. Područje projekata proteže se od intervencija unutar fizičke infrastrukture do mjera za pružanje potpore poslovanju i djelovanju koja moraju biti poduzeta radi poticanja rasta jednog aktivnog civilnog društva.

Međutim, uspješnost SR-a ovisi od vrijednosti samih izabranih projekata i od načina na koje će se ti projekti provoditi, te kako će se njima kasnije upravljati. **Uspješna provedba od bitne je važnosti.** Doista, iskustvo nam je pokazalo da »dobri« projekti mogu doživjeti neuspjeh ukoliko je njihova provedba loša. Isto tako i same strategije i cjelokupan proces SR-a može se ugroziti slabom provedbom, neodgovarajućim strategijama financiranja i/ili lošim upravljanjem tijekom trajanja projekta.

U ovom poglavlju objašnjeni su predloženi provedbeni mehanizmi, strategija financiranja te postupci za evaluaciju i praćenje (monitoring) projekata i programa SR-a Općine.

- **Institucionalni ustroj** - izložen je opis predložene institucionalne pripreme radi provedbe SR-a. Najvažnija uloga predložena je za Općinu čiji se institucionalni kapacitet mora ojačati putem osnivanja Jedinice za provedbu projekata koja će vršiti nadzor nad provedbom SR-a.

- **Strategija financiranja - SR** je instrument koji će Općina koristiti kako bi prezentirala strateški i suvislo strukturirani razvojni plan raznim izvorima financiranja, uključujući Vladu RH, Europsku komisiju i brojne bilateralne i multilateralne donatore.
- **Procedure praćenja (monitoringa) i evaluacije** - SR je »promjenjiv« razvojni plan i sastoji se od niza razrađenih projekata. Okolnosti se mogu promijeniti pa bi se sukladno tome morali promijeniti SR strategija, njena provedba i pripadajući projekti. Učinkovita promjena moguća je same ukoliko su prikladne opsežne procedure za praćenje i evaluaciju uspostavljene na početku.
- **Budućnost SR-a** - način na koji se SR može u budućnosti razviti i ojačati skiciran je u ovom poglavlju. SR je »promjenjiv« razvojni plan, kojeg je potrebno nanovo razmatrati, mijenjati i poboljšavati svakih nekoliko godina, odnosno kad god to okolnosti nalažu.
- **Slijedeći koraci** - u ovom odjeljku dan je pregled potrebnih koraka kako bi se SR pretočio iz teorije u stvarnost.

13.2. Institucije i mehanizmi provedbe

Općinsko vijeće i načelnik nalaze se u središtu provedbe SR-a. To su izabrani zastupnici i donositelji odluka koji imaju zadaću promicati razvoj Općine. Unutar Općine osnovat će se Jedinica za provedbu projekata (JPP) koja će organizirati (koordinirati) provedbu SR-a i pripremati odluke Općinskom vijeću. Jedinica za provedbu projekata nalaziti će se unutar Općine, a osnovat će je Općinsko vijeće.

Jedinica za provedbu projekata

Jedinica za provedbu Strateškog razvoja (SR) organizacijska je jedinica ili pojedinac pri korisniku, u čijem je djelokrugu posla izravna provedba SR (Općina).

Praćenje provedbe Strategije podrazumijeva stalni monitoring, mjerenje učinaka provedbe Strategije i to kako narativnih, tako i financijskih pokazatelja te evaluaciju ukupnog strateškog plana, radi ocjene uspješnosti provedbe Strategije, odnosno ukazivanja na potrebu provođenja pravovremenih promjena Strategije za zacrtano plansko razdoblje.

Potrebno je analizirati pokazatelje mjera te odrediti koje su mjere uspješne, koje nisu postigle svoje ciljeve te je li potrebno ukinuti određene mjere, ili ih unaprijediti te jesu li se u međuvremenu pojavile nove potrebe ili razvojni ciljevi koji sobom nose uvođenje novih mjera.

Način provedbe, praćenje i vrednovanje učinaka Strategije razvoja Općine uključuje nekoliko razina. Osnovne su provedbene procedure Strategije:

- operativne procedure za svakodnevnu provedbu mjera i pojedinih aktivnosti i projekata koje proizlaze iz mjera
- procedure praćenja provedbe i vrednovanja ostvarivanja Strategije
- procedura izvještavanja, ažuriranja i pripreme Akcijskog plana za svaku godinu obuhvaćenu strateškim planom.

Ključnu ulogu u operativnoj provedbi Strategije razvoja Općine ima Jedinica za provedbu SR-a uz:

- svakodnevnu koordinaciju provedbe Strateškog plana
- pripremu i pokretanje procesa izrađivanja godišnjih akcijskih planova na temelju prioriteta i okvirno postavljenih skupova mjera
- izradu kvartalnih planova provedbe Strategije na temelju godišnjeg akcijskog plana, uključujući razvoj financijskog plana za provedbu pojedinih mjera, razvoj plana organizacijskih i ljudskih resursa te svakodnevno operativno praćenje provedbe s ciljem poduzimanja pravodobnih korekcija provođenja pojedinih mjera
- izradu kraćih kvartalnih izvješća o provedbi Strategije razvoja za članove Općinskog vijeća
- odabir projektnih ideja koje će biti uključene u bazu konkretnih prijedloga projekata koji bi se prijavili na natječaje u okviru različitih fondova i programa.

Na strateškoj razini, Općinsko vijeće uključeno je u cikluse godišnjeg praćenja napretka u vrijeme utvrđivanja općinskog proračuna za sljedeću godinu kada članovi Općinskog vijeća provode sljedeće zadatke:

- vrednuju provedbu akcijskog plana za prethodnu godinu (vrednovanje provedbe pojedinih mjera koje su bile obuhvaćene akcijskim planovima) i utvrđuju razine učinkovitosti i uspješnosti projekata Općine za koje su različiti donatori odobrili financijska sredstva
- na temelju vrednovanja akcijskog plana za prethodnu godinu pristupaju donošenju akcijskog plana za sljedeću godinu s konkretnim pokazateljima (konkretno brojke i postoci) Općinsko vijeće će također biti tijelo primarno odgovorno i za detaljno vrednovanje cjelokupne Strategije razvoja koje će se provesti nakon trogodišnjeg razdoblja provedbe Strategije razvoja (2018. - 2022. godine) kada će se, po potrebi, kompletno revidirati strateški ciljevi i prioritete.

Partnerski odbor Općine

Osim Općinskog vijeća, Partnerski odbor (»Partnerstvo«) je najvažnije tijelo unutar sustava za provedbu SR-a. Partnerstvo je novo sredstvo osnovano kao dio procesa pripreme SR-a i koje ostaje jedna od najvažnijih karakteristika u provedbi SR-a. Partnerstvo nije osnovano izborima, već se temelji na nizu propisa. Partnerstvo je savjetodavna skupina koja preporučuje odnosno odbacuje prijedloge sastavljene unutar SR-a. Ono ne donosi izvršne odluke, već sastavlja preporuke za Općinsko vijeće kako bi se osiguralo veće i kvalitetnije uključivanje zainteresiranih strana. Partnerstvo se sastaje redovito, kako bi se osigurala primjena odgovarajućih postupaka i procesa prilikom njegovog odabira.

Civilni i privatni sektor

Nevladine organizacije su krajnje vrijedni sudionici u provedbi SR-a, budući da imaju iskustva u radu unutar okruženja koje se temelji na projektima. Njihova prisutnost u Partnerstvu snažna je i takva mora ostati kako bi se osiguralo da tek nedavno započeti dijalog između ovih i vladinih organizacija dovede do još većeg ulaganja u regiju.

Privatni sektor glavni je pokretač održivog generiranja blagostanja i otvaranja novih radnih mjesta. To je najteža zadaća u Općini i najveći pojedinačni izazov koji se mora rješavati u okvirima ovog SR-a. Privatnom sektoru bit će potrebna pomoć da to postigne: bit će mu potrebna odgovorna i djelotvorna potpora Države koja, prije svega, povećava konkurentnost lokalnog gospodarstva. Konkurentno gospodarstvo zatim se mora staviti u položaj da otvara nova radna mjesta na temelju konkurentnosti, a ne na temelju programa za otvaranje novih radnih mjesta. Privatni sektor, kao i civilni sektor nije dobro organiziran u ovoj regiji. Međutim, oba ova sektora potpuno su zastupljena u Partnerstvu, pa se smatraju glavnim partnerima u provedbi SR-a, unatoč tome što možda u ovom trenutku nisu potpuno institucionalizirani.

Okolo projekata se izgrađuju provedbeni mehanizmi koji imaju za rezultat razvoj Općine na način koji je naveden i poželjan u razvojnoj strategiji. Stoga je upravo razvojna strategija glavni mehanizam koji je dostupan za uspješnu provedbu. Unutar toga, kriteriji za odabir projekata predstavljaju mehanizam kojim će se odabirati odgovarajući projekti i osigurati suglasje s obrazloženjem strategije, pravilima donatora te prioritetima odabranih sektora.

Tablica 16. Organizacijske odgovornosti vezane uz SR

Organizacija	Pregled trenutnih djelovanja	Prijedlog djelovanja u implementaciji SR-a; uloge i odgovornosti	Vremenski okvir; potrebni resursi
Općina	Općinsko vijeće.	Usvaja nacrt i konačnu verziju SR-a. Odgovara za cjelokupnu implementaciju.	Konačna verzija 1. 3. 2020.
Jedinica za provedbu projekata	Formiranje predstoji.	Koordinacija SR-a i podnošenje izvješća Općinskom vijeću te djelatna komunikacija s Partnerstvom i pojedinačnim dionicima.	Formiranje 31. 3. 2020.
Partnerski odbor	Osnovao se	Savjetodavno tijelo Općinskog vijeća. SR i projekti u sklopu SR-a zahtijevat će pisani osvrt i procjenu Partnerstva prije nego što bude predloženi Općinskom vijeću u cilju donošenja odluke.	Neznatna dodatna sredstva možda će u budućnosti morati biti izdvojena za pokrivanje troškova.
Privatni sektor	Trenutno ulaže kada se za to ukaže prilika. Niska razina strategije i vodstva dostupna.	Ključni dionik odgovoran za stvaranje prihoda i održivih radnih mjesta. Trebat će prilika za izražavanje svojih primjedbi i osiguravanje njihovog uključivanja pri implementaciji kroz Partnerstvo i druge načine.	Pitanje unapređenja organizacije i voljnosti za komunikaciju između Općine i privatnog sektora. Može se pojaviti potreba za unapređenjem predstavničkih organizacija.
Nevladine organizacije	Trenutno su aktivnije no što je u početku procijenjeno.	Ključni dionici za privatni sektor. I jedni i drugi pokretači su lokalnog gospodarstva i tvorcima novih radnih mjesta.	Potrebno je uspostaviti platformu za konstruktivan dijalog, kako između javnog sektora i nevladinih organizacija, tako i između privatnog sektora i nevladinih organizacija. Bit će potrebno sastavljanje strategije financiranja te rasprava o istoj i njeno usvajanje.
Nadležna tijela Županije i Ministarstva	Predstavljaju najviše tehničke hijerarhijske instance uključene u pripremu SR-a. Upravljaju procesom kroz osnovne smjernice i regulativnu podršku.	Koordinacija raznih izvora financiranja u cilju postavljanja učinkovitog djelatnog sučelavanja između projekata temeljenih na SR-a i vanjskih sredstava. Nadzor nad cjelokupnim radom, praćenje rezultata i razvoj daljnjih smjernica.	Nema dovoljno sredstava za izvršavanje ove zadaće. Potrebna je dodatna ekspertiza na području mehanizama združenog financiranja od strane više donatora, upravljanja razvojnom politikom te monitoringa i procjene tijeka razvoja.

Izvor: Vlastita obrada, 2019.

13.3. Pribavljanje sredstava i financiranje

Mogući izvori financijskih sredstava često su jedini fokus planiranja razvoja. To predstavlja opasnost, budući da Općina mora zadržati kontrolu nad razvojnim procesom te privlačiti sredstva u projekte koji će podupirati razvojnu strategiju Općine. Za sredstva postoji natjecanje, isto kao i natjecanje među donatorima i financijskim organizacijama za »dobrim projektima«. Dobri projekti su prioritetni projekti koji ostvaruju razvoj u pravcu koji je utvrđen strategijom. Prema tome, *Strategija određuje sredstva, a ne obrnuto*.

Inicijalna izravna sredstva Europske unije (EU) raspoloživa su za ključne prioritetne projekte. Apsorpcijska moć Općine je ovom trenutku niska i bit će potrebno povećati je radi apsorpcije te efektivnog i učinkovitog korištenja raspoloživih sredstava. Izgradnja kapaciteta u Općini i pripadajućim provedbenim institucijama od vitalne je važnosti i potrebno je dati odgovarajuću pažnju kroz SR, kao i kroz ostale razvojne programe.

Uzevši u obzir nedostatak financijskih sredstava u Općini, kao i slab financijski položaj jedinica lokalne samouprave, strategija financiranja povezana je s pristupom međunarodne donatorske financijske pomoći (uključujući npr. financiranje od strane EU, Svjetske banke i drugih bilateralnih donatora). Cilj je korištenje dostupnih fondova Europske komisije za maksimiziranje učinaka dostupnih fondova Vlade RH i drugih multilateralnih i bilateralnih fondova.

U potpunosti je prepoznato da svaki donator ima svoje vlastite zahtjeve koji moraju biti zadovoljeni prije nego financiranje može biti potvrđeno. Uglavnom, projekti predloženi donatorima na financiranje moraju biti takvog tipa kojeg donator želi financirati i u potpunosti opravdani, odnosno moraju biti u skladu s razvojnom strategijom regije u kojoj je projekt smješten. Moraju imati i dodatnu pozitivnu procjenu izvodivosti. Zadaća predložene Jedinice za provedbu projekata biti će osiguranje da se SR projekti podnose donatorima na pravilan način.

13.4. Praćenje (monitoring) i evaluacija

Mehanizmi za praćenje i evaluaciju (ocjenu) su važni jer omogućavaju nesmetanu, pravilnu i transparentnu provedbu programa. Također, važni su kako bi proces izrade SR-a postao »proces učenja« u kojem Općina i njezini dionici razvijaju kapacitete za učenje i prilagođivanje SR-a promjenjivim okolnostima. Da bi se to moglo, potrebno je osigurati:

- **Dostupnost podataka o uspješnosti** - važno je da provedbeni program SR-a generira podatke koji pokazuju koji su projekti pridonosili razvoju Općine, u kojoj mjeri i kojem vremenskom razdoblju.
- **Kreirane i dogovorene ciljeve i rezultate** - povezano s cjelokupnim SR programom i individualnim projektima važno je kreirati i dogovoriti ciljeve i rezultate među svim dionicima (s procijenjenim datumima do kojih trebaju biti dostignuti).
- **»evaluacijski« okvir** - unutar kojeg se prikupljenim podacima može upravljati i procjenjivati ih. Uobičajen, često korišten okvir je »logički okvir«.

Evaluacijski okvir

Pomaže da se shvati na kojem je stupnju mjerenje značajno za utvrđivanje uspjeha ili neuspjeha projekata i programa. Moraju se utvrditi resursi koji se koriste za provedbu programa i projekata, te na koji način to utječe na životne prilike individualaca i gospodarskih okolnosti poslovnih subjekata. Cilj je stvoriti odgovarajuće resurse Općine koji mogu utjecati na porast prihoda i stvaranje radnih mjesta. Proizvodnost i konkurentnost trebaju se povećati, a da se ekološka i društvena sredina ne izlažu pritiscima većim od onih koje ta sredina može uspješno podnijeti.

13.5. Slijedeći koraci - provedba SR-a

Kako bi se postigla adekvatna efikasnost SR-a, potrebno je što prije započeti s njegovom provedbom. Odnosno, provođenjem aktivnosti koje su predložene Programom. U trenutku kada se Strategija razvoja izradi, treba je usvojiti Općinsko vijeće. Njezina provedba treba započeti što je prije moguće kako ne bi došlo do »razilaženja« Strategije razvoja od trenutka kada je izrađena do trenutka kada je se počne primjenjivati tj. implementirati u praksi.

Realizacija Programa zahtjeva strogo vezivanje planiranja projekta s godišnjim ili višegodišnjim proračunskim planiranjem u lokalnoj zajednici.

Proračun lokalnih zajednica mora biti zasnovan na operativnom planu koji proizlazi iz Strategije razvoja. Kako bi se srednjoročni operativni plan, koji pokriva razdoblje od nekoliko godina proveo, plan aktivnosti treba podijeliti na godišnje planove aktivnosti, a koji sadrži projekte ili specifične korake projekta u slijedećoj godini. Proračun za slijedeću fiskalnu godinu mora biti povezan s izradom godišnjih programa aktivnosti. Povezanost između Strategije razvoja i proračuna ključan je preduvjet kako bi se počelo upravljati razvojem neke općine ili grada na kvalitetan način.

Slijedeći koraci koje je potrebno poduzeti pri provedbi SR-a su:

KORAK 1: Usvajanje dokumenta Strateški razvoj od strane Općinskog vijeća 1. veljače 2020.

KORAK 2: Formalno uspostavljanje Jedinice za provedbu projekta (JPP) 30. svibnja 2020.

KORAK 3: Priprema slijeda projekta svibanj 2020.

KORAK 4: Općinska Jedinica za provedbu projekta koordinira prvi krug studije izvedivosti, 30. rujna 2020.

KORAK 5: Početak provedbe prvog kruga projekta visokog prioriteta, listopad 2020.

13.6. Logička matrica

ANALIZA LOGIČKOG OKVIRA OPĆINA DVOR			
Intervencijska logika			
VIZIJA OPĆINE DVOR (ELEMENTI)	Objektivni promjenjivi pokazatelji	Izvor verifikacije	Pretpostavke
1. Visoka kvaliteta života i životni standard europskog prosjeka (10 godina)	Poboljšanje ukupne infrastrukture i životni standard - približno EU - prosjek	Ocjena Općinsko vijeće	Funkcioniranje EU
2. Razvijeno gospodarstvo prvenstveno, poljoprivreda, turizam malo i srednje gospodarstvo	Visoke stope rasta gospodarstva (poljoprivreda, turizam i malo i srednje poduzetništvo)	Ocjena Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Gospodarski rast i razvoj EU, RH
3. Razvijati sustav brendiranja (turizam i ruralni prostor)	Razvijen sustav brenda	Ocjena Partnerskog odbora i Općinskog vijeća	Izrada programa brendiranja
4. Naglašeni razvoj (dinamičan), uravnotežen, održiv, ekološki itd.	Održiv razvoj i ekologija	Ocjena Općinsko vijeće	Gospodarski rast i razvoj EU, RH
5. Usklađeno funkcioniranje javnog, poslovnog i civilnog sektora	Odnosi - javni, civilni i privatni sektor	Ocjena Općinskog vijeća i Partnerski odbor	Mogućnost usklađenja interesnih skupina
Ciljevi i prioriteti			
1. STRATEŠKI CILJ - Visoka kvaliteta života i standarda			
PRIORITETI:			
1. Infrastruktura	Ostvarenje mjera: 1-8	Ocjena Općinskog vijeća	Gospodarski rast EU i RH
2. Društvene djelatnosti	Ostvarenje mjera: 1-7		
3. Potpuna zaposlenost i visoki dohoci	Ostvarenje mjera: 1-3		
2. STRATEŠKI CILJ- Razvoj gospodarstva			
PRIORITETI:			
1. Razvoj poljoprivrede	Ostvarenje mjera: 1-4	Ocjena Partnerski odbor i Općinsko vijeće	Usklađenost programa RH, EU i Sisačko-moslavačke županije
2. Razvoj turizma	Ostvarenje mjera: 1-5		
3. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva	Ostvarenje mjera: 1-3		
3. STRATEŠKI CILJ - Visoki standardi razvoja			
PRIORITETI:			
1. Održiv i uravnotežen razvoj	Ostvarenje mjera: 1-4	Ocjena Partnerski odbor i Općinsko vijeće	Ostvarenje planiranog razvoja EU RH i Sisačko-moslavačke županije
2. Prepoznatljiv lokalni identitet	Ostvarenje mjera: 1-3		
3. Razvoj dobrih odnosa javnog, poslovnog i civilnog sektora	Ostvarenje mjera: 1-3		
4. Brand	Ostvarenje mjera: 1-2		

STRATEŠKI CILJ - VISOKA KVALITETA ŽIVOTA			
PRIORITET 1.: INFRASTRUKTURA			
Prometna infrastruktura	Program (dinamika, izvori)		
Parkirališta	Program (dinamika, izvori)		
Pročišćavanje otpadnih voda	Dinamika realizacije		
Građevinski i kućni otpad	Lokacija, organizacija		
Plinifikacija	Analiza, mogućnosti i koncepcija, dinamika		
Uređenje naselja (fasade, površine)	Program uređenja		
Hortikulturno rješenje	Projekcija, organizacija, izvori		
Poticanje korištenja alternativnih izvora energije	Stimulacija investitora		
PRIORITET 2: DRUŠTVENE DJELATNOSTI			
Socijalna skrb za starije i ne-moćne	Napraviti program	Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Funkcioniranje partnerskog odbora Funkcioniranje TZ
Valorizacija kulturnih i tradicionalnih vrijednosti (program turist. valorizacija)	Napraviti studiju		
Društveni život (strategija)	Program, razvoj, dinamika		
Tradicijske vrijednosti, identitet (zaštita)	Koncepcija, stimulacija		
Zdravstvene usluge (viši nivo)	Program razvoja		
Dodatni sadržaji za mještane i turiste	Program, dinamika, izvori		
Sportski sadržaji i dječja igrališta	Analiza stanja, program razvoja		
Program poticajne stanogradnje	Konkretna realizacija		
PRIORITET 3. POTPUNA ZAPOSLENOST I VISOKI STANDARD			
Cjelogodišnje zaposlenje	Analiza stanja, program mjera	Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Mogućnost financiranja
Cjeloživotno učenje	Program i dinamika		
Poticanje obrazovanja	Kontinuiran proces		
STRATEŠKI CILJ: RAZVOJ GOSPODARSTVA			
PRIORITET 1. RAZVOJ POLJOPRIVREDE			
Razvoj poljoprivrede	Program, koncepcija, mjere	Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Funkcioniranje Partnerskog odbora
Udruživanje u poljoprivredi	Izrada modela i poticaj		
Stimulacija razvoja gospodarskih zona	Realizacija gospodarskih zona		
Potporna poljoprivrednim proizvođačima	Izrada programa mjera		
PRIORITET 2. RAZVOJ TURIZMA			
Razvoj i funkcioniranje turizma (market. pristup i upravljanje)	Izrada koncepta razvoja i funkcioniranje turizma	Općinsko vijeće, Partnerski odbor i Turistička zajednica	Mogućnosti financiranja Organiziranost Općinske uprave i funkcioniranje Turističke zajednice
Prepoznatljiva turistička destinacija	Koncepcija (program)		
Turističke manifestacije i atrakcije	Sustav manifestacija i atrakcija		
Program ugostiteljske ponude (autohtona)	Izrada programa i realizacija		
Razvoj agroturizma, lovnog i ribolovnog turizma, kulturnog turizma (šire područje), sportskog turizma (rijeka Una), trekning i cikloturizam itd.	Izrada programa i realizacija	Općinsko vijeće, Partnerski odbor i Turistička zajednica	Organiziranost Općinske uprave i funkcioniranje Turističke zajednice

PRIORITET 3. RAZVOJ MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA			
Podrška i poticanje poduzetničke inicijative	Kontinuirani proces		
Poticanje razvoja zanata za mještane kao i turistička atrakcija	Izrada programa razvoja	Općinsko vijeće i partnerski odbor	Funkcioniranje partnerskog odbora
Poticanje edukacije (edukacija i sufinanciranje)	Strategija koncepta, edukacija		
STRATEŠKI CILJ - VISOKI STANDARD RAZVOJA			
PRIORITET 1. ODRŽIV I URAVNOTEŽEN RAZVOJ			
Poštivanje zakonskih odredbi i prostorno planske dokumentacije	Kontinuirana kontrola	Općinsko vijeće	Organiziranost Općinske uprave
Zaštita autohtonih objekata i arhitekture	Kontinuirana kontrola		
Zaštita krajobraza i autohtonih biljnih vrsta	Kontinuirana kontrola		
Program kvalitete i upravljanje kvalitetom	Izrada programa i primjena		
PRIORITET 2. PREPOZNATLJIV LOKLANI IDENTITET			
Odnos kulture i običaja	Program - Lokalni identitet	Turistička zajednica	Funkcioniranje Turističke zajednice
Hrana i piće	Program - Lokalni identitet		
Arhitektura, uređenje naselja	Program - Lokalni identitet		
PRIORITET 3. RAZVOJ DOBRIH ODNOSA			
Javni sektor i informiranost	Analiza stanja, razvoj odnosa	Općinsko vijeće	Razvoj društvenih odnosa
Razvoj (kontinuirani) partnerskih odnosa	Stalni razvoj a privatnim sektorom		
Civilna društva - poticanje razvoja i podrška	Stalni razvoj odnosa		
PRIORITET 4. BRAND			
Program brendiranje	Izrada programa brendiranja	Partnerski odbor	Funkcioniranje Općinske uprave i Turističke zajednice
Vizualni identitet	Izrada projekta vizualnog identiteta		

Izvor: Vlastita obrada, 2019.

14. PREGLED PROJEKATA OPĆINE DVOR S MOGUĆIM IZVORIMA FINANCIRANJA

ESI FONDOVI - EUROPSKI STRUKTRNI I INVESTICIJSKI FONDOVI I DRUGO

19. 7. 2019.

	NAZIV PROJEKTA	POTPROGRAM / NAMJENA/ OPIS	PROGRAM/FOND KOJI SE MOŽE KORISTITI ZA FINANCIRANJE	UVJETI FINANCIRANJA ZA KORISNIKA
1	Rekonstrukcija kolnika na ŽC 3236 - cesta kroz naselja Donji i gornji Javoranj	Program 7.2.2.	PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020. I 2021. - 2026.	Za podmjera 7.2, tipove operacije 7.2.1 i 7.2.2 najniža vrijednost potpore iznosi 30.000 EUR, a najviša vrijednost potpore iznosi 1.000.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Najniža ukupna vrijednost projekta iznosi 30.000 EUR, dok najviša ukupna vrijednost projekta iznosi do 1.250.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Intenzitet potpore je 100% od prihvatljivih troškova.

	NAZIV PROJEKTA	POTPROGRAM / NAMJENA / OPIS	PROGRAM/FOND KOJI SE MOŽE KORISTITI ZA FINANCIRANJE	UVJETI FINANCIRANJA ZA KORISNIKA
2	Uređenje zgrade vatrogasnog doma u Dvoru	Tip operacije 7.4.1 »Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu« iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.-2020.	PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020. I 2021. - 2030.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100% od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava.
3	Rekonstrukcija i opremanje kulturnog i vatrogasnog centra u Dvoru	Tip operacije 7.4.1 »Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu« iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.-2020.	PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020. I 2021. - 2031.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100% od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava.
4	Uređenje prilaznih putova prema grobljima u naseljima D. Javoranj (Katarina), Vrpolje Bansko (Crljenice) i Javornik	Program 7.2.2.	PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020. I 2021. - 2027.	Za podmjeru 7.2, tipove operacije 7.2.1 i 7.2.2 najniža vrijednost potpore iznosi 30.000 EUR, a najviša vrijednost potpore iznosi 1.000.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Najniža ukupna vrijednost projekta iznosi 30.000 EUR, dok najviša ukupna vrijednost projekta iznosi do 1.250.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Intenzitet potpore je 100% od prihvatljivih troškova.
5	Modernizacija djela ulice Grada Vukovara	Program 7.2.2.	PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020. I 2021. - 2028.	Za podmjeru 7.2, tipove operacije 7.2.1 i 7.2.2 najniža vrijednost potpore iznosi 30.000 EUR, a najviša vrijednost potpore iznosi 1.000.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Najniža ukupna vrijednost projekta iznosi 30.000 EUR, dok najviša ukupna vrijednost projekta iznosi do 1.250.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Intenzitet potpore je 100% od prihvatljivih troškova.
6	Izrada Idejnog projekta za izgradnju vodovoda Dvor (Vanići)- Trgovi	Programi RH	PROGRAMI MINISTARSTVA REGIONALNOG RAZVOJA	Ministarstvo regionalnog razvoja
7	Izrada glavnog projekta za izgradnju mrtvačnice u Dvoru	Programi RH	PROGRAMI MINISTARSTVA REGIONALNOG RAZVOJA	Ministarstvo regionalnog razvoja
8	Izrada projektne dokumentacije za izgradnju reciklažno dvorište	Programi RH	PROGRAMI MINISTARSTVA REGIONALNOG RAZVOJA	Ministarstvo regionalnog razvoja
9	Izgradnja javne rasvjete u naseljima Dvor (dio ulice Zrinski i Frankopana) i Matijevići (dio ulice 5. kolovoza)	Tip operacije 7.4.1 »Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu« iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.-2020. (Napomena: potrebno je povezati sa nekim drugim projektom kao npr. uređenje trga, rekonstrukcija ulice, rekonstrukcija pješačke zone ili sl.)	Program ruralnog razvoja 2014. - 2020. I 2021. - 2027. - Podmjera 7.4.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100% od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava.
10	Rekonstrukcija glavnog cjevovoda u naseljima Dvor (Rosulje i ul. A. Starčevića) i Javornik	Tip operacije 7.2.1 »Ulaganja u građenje javnih sustava za vodoopskrbu, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda«	PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020. I 2021. - 2027.	Za podmjeru 7.2, tipove operacije 7.2.1 i 7.2.2 najniža vrijednost potpore iznosi 30.000 EUR, a najviša vrijednost potpore iznosi 1.000.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Najniža ukupna vrijednost projekta iznosi 30.000 EUR, dok najviša ukupna vrijednost projekta iznosi do 1.250.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Intenzitet potpore je 100% od prihvatljivih troškova.

Napomena: Financijsko razdoblje EU proračuna za 2014. - 2020. g. je u završnom djelu pa se očekuje usvajanje proračuna EU za novo financijsko razdoblje za 2021. - 2027. g. u kojem će se financirati neki od navedenih projekata, no biti će i novih mogućnosti financiranja općinskih projekata koje u ovom trenutku nije moguće utvrditi.
Neki od projekata općine ili drugih korisnika koji se mogu prijavljivati na natječaje u cjelini ili u nekim djelovima (i u fazi realizacije i u fazi korištenja) moći će se prijavljivati i u različitim programima transnacionalne i prekogranične suradnje koji su slijedeći:
Transnacionalne suradnje Srednja Europa 2014. - 2020.
Prekogranične suradnje Slovenija - Hrvatska 2014. - 2020. Interreg
Prekogranične suradnje Italija - Hrvatska 2014. - 2020. Interreg
Transnacionalne suradnje Mediteran
Transnacionalne suradnje Dunav 2014. - 2020.
Transgranična jadransko-jonska suradnja
Transgranična suradnja Balkan - Mediteran
Neki od projekata Općine ili drugih korisnika koji se mogu prijavljivati na natječaje u cjelini ili u nekim dijelovima (i u fazi realizacije i u fazi korištenja) moći će se prijavljivati i u različitim Zajedničkim programima (fondovima) EU koji su sljedeći:
Neki od projekata Općine ili drugih korisnika koji se mogu prijavljivati na natječaje u cjelini ili u nekim dijelovima (i u fazi realizacije i u fazi korištenja) moći će se prijavljivati i na javne pozive iz nacionalnih izvora RH (javni pozivi ministarstava, HV i dr.)
Principi koje treba uvažavati i primjenjivati vezano za mogućnosti provedbe projekata Općine putem sredstava iz različitih ESI Fondova:
Mogućnosti korištenja sredstava EU fondova su samo okvir mogućnosti a koliko će se i dali će se taj okvir djelom ili u većoj mjeri iskoristiti zavisi od aktivnosti koje će se provoditi.
Uz naznačene izvore financiranja vrlo je važno razmotriti mogućnosti financiranja i iz drugih izvora kao što su značajne mogućnosti financiranja iz izvora kao Hrvatske vode, Fond za razvoj turizma, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i sl. Također, mogućnosti financiranja navedene u gornjoj tabeli su mogućnosti koje su poznate u sadašnjem momentu, a kako se korištenje ESI Fondova stalno razvija, objavljuju se novi natječajni dokumenti i dobivaju se nove informacije o mogućnostima prijavljivanja projekata pa će se ove informacije trebati stalno dopunjavati.
Da bi se aktivnosti kontinuirano provodile potrebno je usvojiti poseban akcijski plan provođenja projekata putem EU Fondova.
U akcijskom planu nužno je definirati nositelje pojedinih projekata sa odgovornim voditeljima projekata i dinamiku realizacije pojedinih projekata.
Za pripremu i provođenje projekata potrebno je osigurati kvalitetno vođenje projekata unutrašnjim kadrovskim potencijalima ali i vanjskim stručnjacima za EU fondove i vođenje projekata.
Također u akcijskom planu provođenja projekata sredstvima EU fondova treba predvidjeti početnu fazu od koje svaki projekt počinje, a to je priprema projekata.
Priprema projekata u principu sastoji se od: utvrđivanja nositelja, rješavanja imovinsko-pravnih poslova, izrade tehničke dokumentacije kao što su glavni projekti i troškovnici i izrada studije izvodljivosti.
Pripremu projekata mora pratiti jasna politika opredjeljenja za provedbu projekata i osiguranje početne količine sredstava za nužnu pripremu projekata.

15. PRILOG EU FONDovi

Programi pretpristupnih fondova - prethodno razdoblje

Bez obzira što se radi o generaciji EU fondova koja više nije na snazi dobro je spomenuti ukratko razdoblje pretpristupnih fondova prve i druge generacije jer je to bilo razdoblje pripreme Hrvatske za ulazak u punopravno članstvo Europske unije koje je i uslijedilo sa 1. 7. 2013. g. Europska je unija kao pomoć za pripremu zemalja srednje i istočne Europe za članstvo u Europskoj uniji osnovala tri programa PHARE, ISPA i SAPARD, tzv. pretpristupne programe, a od 2007. do 2013. jedinstveni pretpristupni program IPA - instrument pretpristupne pomoći. Program PHARE se koncentrirao na izgradnju institucija, sudjelovanje u programima zajednice, ekonomsku i socijalnu koheziju i industrijsko restrukturiranje. Program SAPARD se bavio modernizacijom poljoprivrede i ruralnim razvojem, a ISPA podržava infrastrukturne projekte u području prometa i zaštite okoliša.

IPA program

Instrument pretpristupne pomoći IPA (*eng. Instrument for Pre-Accession assistance*) bio je instrument pretpristupne pomoći za razdoblje 2007. - 2013. koji zamjenjuje dosadašnje programe CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD.

Osnovni ciljevi programa IPA su pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u njihovom usklađivanju i provedbi pravne stečevine EU te priprema za korištenje Strukturnih fondova. Republika Hrvatska bila je korisnica IPA programa od 2007. godine do kraja 2013.g. kada program IPA za Hrvatsku prestaje. Ovaj jedinstveni pretpristupni instrument za pomoć u pretpristupnom razdoblju razlikuje dvije skupine zemalja:

- Države sa statusom potencijalnog kandidata za članstvo u Uniji (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija)
- Države sa statusom kandidata za članstvo u Europskoj uniji (Hrvatska, Makedonija, Turska).

U slučaju država kandidatkinja za članstvo, Europska unija uz navedene oblike potpore osigurava i sredstva koja financiraju projekte potpunog usklađivanja nacionalnih zakona s pravnom stečevinom Unije, pune primjene usklađenog zakonodavstva, kao i pripreme korisnica programa za provođenje kohezijske i poljoprivredne politike Unije.

Program IPA sastoji se od sljedećih pet komponenti:

IPA I - jačanje kapaciteta i izgradnja institucija

IPA II - prekogranična suradnja

IPA III - regionalni razvoj

IPA IV - razvoj ljudskih potencijala

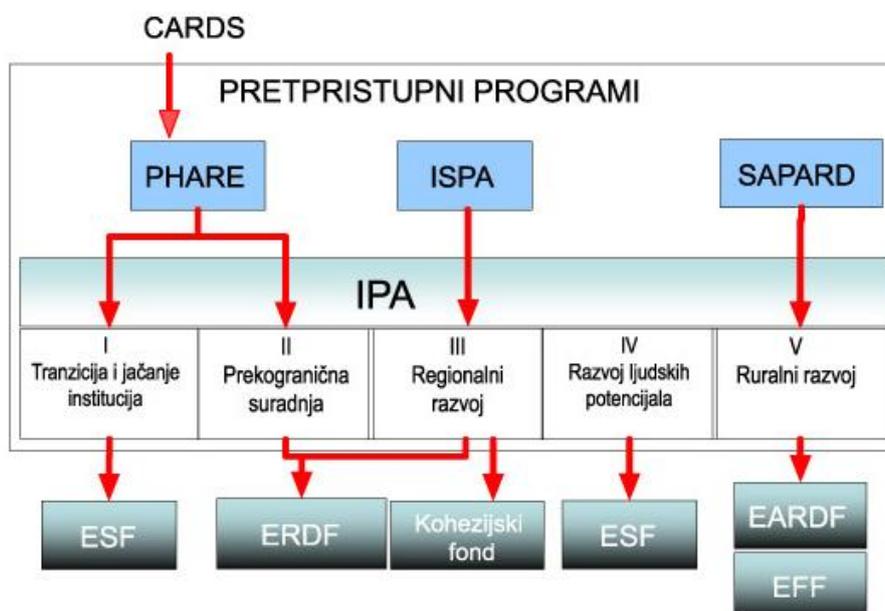
IPA V - ruralni razvoj.

Upravljačka struktura uspostavljena je za provedbu svake od 5 komponenti programa IPA te se sastoji od Upravljačkog/ih tijela te Provedbene/ih agencija koje vrše natječajne i ugovorne procedure. Na čelu svake Operativne strukture je osoba nadležna za upravljanje programom IPA.

Programsko razdoblje 2014. - 2020. g.

Potpune mogućnosti korištenja EU fondova Hrvatska je ostvarila ulaskom u Europsku uniju postajući punopravna članica Europske unije. Slijede dvije generacije pretpristupnih fondova i sadašnjih važećih Europskih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje od 2014. - 2020. g. prikazanih na slici u nastavku:

Slika. Pretpristupni fondovi i Europski investicijski fondovi

Sustav potpora državama članicama EU ostvaruje se kroz dvije vrste fondova (programa) i to:

1. Kroz korištenje zajedničkih programa na nivou Europske unije.
2. Kroz korištenje europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI) po posebnim programima usvojenim od strane hrvatskih tijela i potvrđenih od strane Europske komisije (Operativni programi i Strategije).

Programi Unije

Stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora dosadašnji naziv »Programi Zajednice« je izmijenjen te se koristi naziv »Programi Unije«. Programi Unije predstavljaju integrirani niz aktivnosti koje usvaja Europska unija u svrhu promicanja suradnje između država članica u različitim područjima povezanim sa zajedničkim politikama EU.

Članstvom u Europskoj uniji, Hrvatska punopravno sudjeluje u svim postojećim Programima Unije bez obzira na prethodno potpisane Memorandume o razumijevanju, te prestaje biti obavezna uplaćivati godišnje članarine.

Sa završetkom financijskog razdoblja Europske unije 2007. - 2013., većina dotadašnjih Programa Unije završila je s provedbom. Europski parlament usvojio je nove zakonske okvire za Programe u financijskom razdoblju 2014. - 2020. Dok su za neke programe poduzete znatne promjene u odnosu na dosadašnji koncept, iz ostalih osnovajućih uredbi može se vidjeti nastavak uhodane strukture i provedbe programa iz prethodnog financijskog razdoblja 2007. - 2013. Vlada Republike Hrvatske usvojila je 2. srpnja 2014. godine Zaključak o sudjelovanju Republike Hrvatske u Programima Unije u financijskom razdoblju 2014. - 2020. godine, kojim se imenuju nadležne institucije i odgovorne osobe za koordinaciju sudjelovanja Hrvatske u programima te imenuju tijela državne uprave koja su uključena u provedbu pojedinih programa u financijskom razdoblju 2014. - 2020. godine. Svaki program ima posebnu pravnu osnovu i različita provedbena pravila, koji su određeni posebnim zakonodavnim okvirom za svaki od programa (osnivajuće uredbe EU).

Centralizirani model provedbe

Većina Programa Unije provodi se prema centraliziranom modelu provedbe u kojem su za financijsko upravljanje i provedbu odgovorna tijela Europske komisije, tj. Opće uprave zadužene za pojedini program koje odlučuju o vrsti i trajanju programa, raspoloživom proračunu te raspisuju pozive na dostavu projektnih prijedloga.

Decentralizirani model provedbe

U slučaju decentraliziranog modela, riječ je o prenošenju provedbene strukture na nacionalno tijelo. Tako u slučaju decentraliziranih aktivnosti u okviru programa Erasmus +, nacionalno tijelo predstavlja Agencija za mobilnosti i EU programe (AMPEU). Financijski nadzor i reviziju provode ili nadziru Europska komisija, OLAF i Europski revizorski sud.

Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI FONDOVI)

Kohezijska politika već je neko vrijeme druga financijski najznačajnija zajednička politika EU. U financijskom razdoblju 2007.- 2013. iznosi 308 milijardi eura od 864,3 milijardi eura ukupnog proračuna EU. S početnog naglaska na postizanju ujednačenog razvitka unutar EU, cilj kohezijske politike se s vremenom pomiče ka jačanju globalne konkurentnosti europskog gospodarstva. Taj je trend izražen i u posljednjoj reformi politike: od 2007. godine veći naglasak na istraživanju i razvoju, inovaciji, usklađenosti obuke s potrebama tržišta rada, informacijskoj infrastrukturi, suradnji s privatnim sektorom u sufinanciranju i pripremi projekata, okolišnoj održivosti, sprječavanju prirodnih i tehnoloških rizika itd. Reformom se nastoji kohezijsku politiku staviti u službu Lisabonske strategije i učiniti ju polugom održivog gospodarskog rasta EU - dakle, puno više od politike ujednačenog regionalnog razvoja. EU doprinos održivom gospodarskom rastu zemalja članica ostvaruje se usmjeravanjem EU sredstava, a time i nacionalnih sredstava (sufinanciranje), na prioritetna ulaganja (ona s izraženim ekonomskim doprinosom) te uvođenjem kvalitetnijeg pristupa razmišljanja o razvoju u nacionalnu praksu zemalja članica, utemeljenog na strateškom planiranju.

Instrumenti kohezijske politike generički je termin za:

- Europski fond za regionalni razvoj (EFRR),
- Europski socijalni fond (ESF),
- Kohezijski fond.

Europski strukturni i investicijski fondovi naziv je za prethodno navedene fondove, te još dva fonda za poljoprivredu i ribarstvo i to:

- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR),
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR).

Slika. Struktura europskih i investicijskih fondova

Osnovna je svrha financijske perspektive postavljanje sedmogodišnjih političkih prioriteta i nadziranje ukupnog porasta rashoda. To se postiže određivanjem maksimalnih razina:

- za ukupne rashode,
- za svaku pojedinu proračunsku glavu (*heading*).

Prebacivanje sredstava iz jedne proračunske glave u drugu nije dozvoljeno. Ukupna financijska alokacija za instrumente je 308 milijardi eura. Zajednička pravna osnova im je Uredba Vijeća 1083/2006. (na engleskome jeziku).

Ciljevi instrumenata su:

- *konvergencija*,
- *regionalna konkurentnost i zapošljavanje*,
- *teritorijalna suradnja*.

Europski fond za regionalni razvoj

ERDF (engl. *European regional development fund - ERDF*) ima za cilj jačanje ekonomske i socijalne kohezije te smanjivanje razlika u razvoju između regija unutar EU. Uglavnom je usmjeren na infrastrukturne investicije, proizvodne investicije u cilju otvaranja radnih mjesta te na lokalni razvoj i razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Republici Hrvatskoj će ERDF biti otvoren nakon pristupanja.

Pomoć iz ovog fonda usmjerava se na statističke prostorne jedinice prema EU klasifikaciji tzv. NUTS regije. U okviru kohezijske politike EU te regije služe kako bi se utvrdila razina i vrsta pomoći kojom EU financira kohezijsku politiku tj. razvojne aktivnosti zemalja članica, sukladno strateškim smjernicama donesenim na razini EU. Cilj »konvergencija« obuhvaća regije koje odgovaraju razini NUTS-a II i regije u kojima je BDP (eng. GDP) po glavi stanovnika ispod 75% EU prosjeka. Ima za zadatak ubrzati približavanje najslabije razvijenih zemalja članica i regija poboljšanjem uvjeta za rast i zapošljavanje, kroz povećanje i poboljšanje kvalitete investiranja u fizički i ljudski kapital, razvoj inovacija i društva znanja, prilagodljivost gospodarskih i društvenih promjena, zaštitu i poboljšanje okoliša kao i administrativne učinkovitosti. Razina sufinanciranja za ovaj cilj je do 75% ukupnih troškova pogodnih za sufinanciranje (*eligibility expenditure*). Fondom upravlja Opća uprava za Regionalnu politiku, a fond je uspostavljen Uredbama Vijeća br. 1083/2006, te br.1084/2006.

Europski socijalni fond

Ciljevi Europskog socijalnog fonda su smanjenje razlika u životnom standardu i blagostanju u državama članicama Europske Unije i njihovih regija, te time promicanje gospodarske i socijalne kohezije. Naglašava se promicanje zapošljavanja u EU, te pomoć europskim tvrtkama i radnoj snazi u što uspješnijem suočavanju s globalnim izazovima, sljedećim djelovanjima:

- Sredstva se dijele u cijeloj Zajednici i u svim regijama, posebno u onima gdje gospodarski razvoj usporen,
- Poboljšanje kvalitete života građana EU omogućavanjem njihovog stjecanja vještina i boljih mogućnosti zapošljavanja,
- U svrhu ostvarivanja navedenih ciljeva za razdoblje od 2010.-2013. godine državama članicama EU dodeljeno je 75 milijardi eura.

Prihvatljiva područja ulaganja u okviru ESF-a su:

- privlačenje i zadržavanje ljudi u zaposlenosti i modernizacija sustava socijalne zaštite,
- poboljšanje prilagodljivosti radnika i tvrtki te fleksibilnosti tržišta rada,
- povećanje investicija u ljudski kapital kroz bolje obrazovanje i stjecanje vještina,
- jačanje administrativnih kapaciteta,
- pomoć u održavanju zdrave radne snage.

Kohezijski fond

Kohezijski fond je financijski mehanizam za financiranje velikih infrastrukturnih projekata u EU na području prometa i zaštite okoliša u svrhu postizanja gospodarske i socijalne kohezije Europske Unije te poticanja održivog razvoja.

U financijskoj perspektivi 2007. - 2013. vrijednost mu je oko 55 milijardi eura. Na sufinanciranje projekata u iznosu od najviše 85% pravo imaju države članice čiji je bruto domaći proizvod ispod 90% prosjeka Europske zajednice i koje primjenjuju nacionalni program konvergencije prema gospodarskoj i monetarnoj uniji. Kohezijski fond otvoren je Grčkoj, Portugalu i Španjolskoj te nakon proširenja u svibnju 2004. godine i novim državama članicama Unije.

Kohezijski fond financira intervencije na području:

- Okolišne infrastrukture s ciljem preuzimanja EU standarda zaštite okoliša,
- Učinkovito korištenje energije i korištenje obnovljivih izvora energije,
- Trans-europske transportne mreže (*Trans-European Transport Networks*),
- Transportne infrastrukture (izvan TEN-T mreže) koja doprinosi okolišno održivom urbanom i javnom prometu, inter-operabilnosti transportnih mreža diljem EU te potiče inter-modalne prometne sustave.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj - EAFRD

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (Agricultural Fund for Rural Development, EAFRD) ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe. Konkretno, poboljšava upravljanje i kontrolu nad politikom ruralnog razvoja za razdoblje 2007. - 2013. Fond se financira sredstvima Zajedničke poljoprivredne politike (CAP) i pridonosi ostvarivanju ciljeva strategije Europa 2020 promicanjem održivog ruralnog razvoja u cijeloj Europskoj uniji. Pridonosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor.

Za razdoblje od 2007. do 2013. godine, programu je na namijenjeno 96,4 milijarde eura. U novom financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine, planirani proračun programa trebao bi iznositi 84,93 milijarde eura. Sredstvima programa mogu se koristiti poljoprivredni gospodarski subjekti, poljoprivredne organizacije, udruge i sindikati, udruge za zaštitu okoliša, organizacije koje pružaju usluge u kulturi zajednice, uključujući medije, udruge žena, poljoprivrednici, šumari i mladi.

Aktivnosti:

- Poticanje transfera znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima,
- Jačanje konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede i povećanje održivosti gospodarstva,
- Promicanje organizacije prehrambenog lanca i upravljanje rizicima u poljoprivredi,
- Obnova, očuvanje i promicanje ekološke ovisnosti o poljoprivredi i šumarstvu,
- Promicanje učinkovitosti resursa i pomak potpora prema niskim razinama ugljičnog dioksida i klimatski prilagodljivoj poljoprivredi, prehrani i šumarstvu,
- Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj ruralnih područja.

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo - EMFF

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (European Maritime and Fisheries Fund - EMFF) osigurava sredstva ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama s ciljem njihove prilagodbe promijenjenim uvjetima u sektoru i postizanja gospodarske i ekološke održivosti. U razdoblju od 2007. do 2013. godine, proračun programa (Europski fond za ribarstvo) bio je 4,3 milijarde eura, a u novom proračunskom razdoblju od 2014. do 2020. godine, za program je predviđen proračun od 6,57 milijardi eura. Gospodarski subjekti i udruge u državama članicama mogu se prijaviti za sredstva iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo prema načelu sufinanciranja omjer kojeg ovisi od same vrste projekta.

Aktivnosti:

Unutar zajedničkog upravljanja:

1. Održivi razvoj ribarstva,
2. Održivi razvoj akvakulture,
3. Održivi razvoj ribolovnih područja,
4. Naknade za dodatne troškove u najudaljenijim regijama za ribarske proizvode i akvakulturu,
5. Popratne mjere.

Unutar izravnog upravljanja:

1. Integrirana pomorska politika,
2. Popratne mjere.

Slika. Ukupna financijska alokacija EU sredstava za Hrvatsku za razdoblje 2014. - 2020. po programima (fondovima):

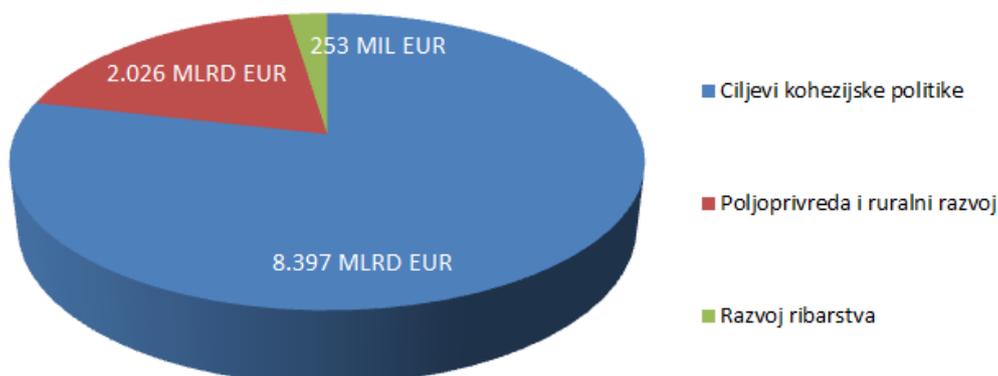
ESI fond	Alokacija (EUR)
Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	4.321.499.588
Kohezijski fond	2.559.545.971
Europski socijalni fond (ESF)	1.516.033.073
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)	2.026.222.500
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)	252.643.138
UKUPNO	10.675.944.270

Raspodjela alokacije iz ESI fondova za RH 2014.-2020.

Korištenje sredstava ESI fondova, kako za Hrvatsku tako i za svaku drugu članicu EU vrši se na decentraliziran način što znači:

- Korištenje sredstava iz ESI fondova ne vrši se direktno već putem Operativnih programa i Programa razvoja koji se izrađuju u Hrvatskoj a potvrđuje ih Europska komisija
- Iz ESI fondova su određena sredstva za provedbu strategija, ciljeva i mjera Operativnih programa i Programa razvoja, a ta se sredstva koriste putem upravljačkih i posredničkih tijela koja se nalaze u Hrvatskoj i koja raspisuju natječajne za prijavu projekata, te koja konačno i odobravaju potpore za pojedine projekte.

U financijskom razdoblju 2014. - 2020. Republici Hrvatskoj je iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno **10,676 milijardi eura**. Od tog iznosa **8,397 milijardi eura** predviđeno je za ciljeve kohezijske politike, **2,026 milijarde eura** za poljoprivredu i ruralni razvoj te **253 milijuna eura** za razvoj ribarstva.

Operativni programi 2014. - 2020.

Operativni programi za razdoblje 2014. - 2020. g. predstavljaju okvir za korištenje dodijeljenih sredstava iz ESI fondova, a donose se u Hrvatskoj, te ih potvrđuje Europska komisija. Ti su operativni programi Strategije za korištenje ESI fondova na određenim područjima i sa određenim ciljevima, te se na temelju tih strateških dokumenata izrađuju provedbeni dokumenti (pravilnici, upute i drugo), te se raspisuju natječaji i prihvaćenim projektima dodjeljuju bespovratna sredstva.

Operativni programi (strategije) su slijedeći:

- Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020.
- Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020.
- Operativni program za pomorstvo i ribarstvo 2014. - 2020.
- Program ruralnog razvoja republike Hrvatske 2014. - 2020.

Operativni programi Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020. (usvojen 12. prosinca 2014.) i Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. (usvojen 17. prosinca 2014.), temeljem kojih se može započeti s korištenjem dodijeljenih sredstava, usvojeni su među prvom trećinom operativnih programa država članica Europske unije. Program ruralnog razvoja RH 2014. - 2020. i Operativni program za pomorstvo i ribarstvo su pred usvajanjem.

Na temelju tih operativnih programa Hrvatskoj je dodijeljen financijski okvir od 10,6 milijardi EUR-a za razdoblje od 2014. - 2020. g.

Operativni program konkurentnost i kohezija 2014. - 2020. g.

Temelj Operativnog programa Konkurentnost i kohezija (OPKK) 2014. - 2020. jest analiza socioekonomskih okolnosti, utvrđenih prepreka za rast, izazova i razvojnih potreba u Hrvatskoj, u kontekstu Sporazuma o partnerstvu (SP), relevantnih strateških dokumenata Unije i država članica, njihovih povezanih ciljeva i temeljnih strateških odredaba.

Analiza ukazuje na negativne učinke gospodarske recesije uslijed koje se od 2008. godine razina BDP-a smanjila za više od 10%. Glavni izazovi su niska konkurentnost gospodarstva, visoka nezaposlenost, raskorak između obrazovnog sustava i ekonomskih potreba, nedostatna infrastruktura i usluge gospodarskih i javnih usluga. Regionalni nerazmjeri su također prisutni, uzrokovani zemljopisnim i raznim socioekonomskim čimbenicima. Potrebno je pozabaviti se mnogim ključnim izazovima kako bi se pridonijelo ostvarivanju ciljeva Europe 2020. i nacionalnim programima reformi (NPR) predviđenih za 2014. godinu i buduća razdoblja. U tom pogledu, Hrvatska je posvećena postizanju bržeg i naprednijeg pametnog rasta, a održivi i uravnoteženi gospodarski i društveni razvoj cijele zemlje potreban je kako bi se osigurala prihvatljiva kvaliteta življenja u svim regijama, usporediva s prosjekom Europske unije. OPKK se sufinancira iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i Kohezijskog fonda (KF), a njegova se strategija temelji na koncentraciji ulaganja u 9 tematskih ciljeva (TC) zajedničkog Strateškog okvira (TC 1, TC 2, TC 3, TC 4, TC 5, TC 6, TC 7, TC 9 i TC 10) i njihovim specifičnim investicijskim prioritetima (IP), s daljnjim fokusom na konkretne ciljeve (KC) koje je potrebno ostvariti. Neke aktivnosti OPKK-a dopunjene su ulaganjima u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski resursi 2014.- 2020. (OPEHR), sufinanciranog iz Europskog socijalnog fonda (ESF). Također će se primjenjivati načelo potpomaganja uravnoteženog regionalnog razvoja kao horizontalnog prioriteta. Kako bi se postigli spomenuti ciljevi, raspoloživa sredstva EFRR-a i KF-a u okviru OPKK-a raspoređena su na sljedeća prioriteta područja:

- Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija
- Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije
- Poslovna konkurentnost
- Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije
- Klimatske promjene i upravljanje rizicima
- Zaštita okoliša i održivost resursa
- Povezanost i mobilnost
- Socijalno uključivanje i zdravlje i
- Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje.

*Slika. Financijska struktura Operativnog programa »Konkurentnost i kohezija«***OP učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020.**

Prioritetna os	Financijska alokacija (EUR)
1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija	664.792.165
2. Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije	307.952.676
3. Poslovna konkurentnost	970.000.000
4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	531.810.805
5. Klimatske promjene i upravljanje rizicima	245.396.147
6. Zaštita okoliša i održivost resursa	1.987.360.608
7. Povezanost i mobilnost	1.310.205.755
8. Socijalno uključivanje i zdravlje	356.500.000
9. Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje	270.914.791
10. Tehnička pomoć	236.112.612
Ukupno	6.881.045.559

Europska komisija odobrila je Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020. 18. prosinca čime je otvoren put za korištenje novca iz Europskog socijalnog fonda. Europski socijalni fond jedan je od temeljnih strukturnih instrumenata Europske unije kojim se državama članicama pruža potpora za ulaganje u ljudski kapital i jačanje konkurentnosti europskog gospodarstva.

Aktivnosti financirane iz sredstava Europskog socijalnog fonda pomažu ljudima da unaprijede svoje vještine i lakše se integriraju na tržište rada, usmjerene su na borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te na poboljšanje učinkovitosti javne uprave. Osnovni cilj Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Njegova je ukupna vrijednost 1,85 milijardi eura, od čega se 1,58 milijardi financira iz proračuna Europske unije, uključujući 66 milijuna eura iz Inicijative za zapošljavanje mladih.

Operativnim su programom razrađena ulaganja u četiri temeljna područja:

- Više od trećine sredstava namijenjeno je mjerama za potporu pristupu održivom i kvalitetnom zapošljavanju nezaposlenih osoba. Naglasak je osobito stavljen na učinkovite mjere aktivne politike tržišta rada za mlade, dugotrajno nezaposlene, žene i starije radnike, kao i na preventivne mjere za smanjenje rizika od gubitka radnih mjesta u izmijenjenim gospodarskim prilikama.
- Oko 28% proračuna OP-a investirat će se u osiguravanje adekvatnog usklađenja znanja i vještina s potrebama tržišta rada i u tom će se smislu poticati tercijarno obrazovanje, strukovno obrazovanje i cjeloživotno učenje te poboljšanje pristupa kvalitetnom obrazovanju.
- Aktivnosti vezane uz područje socijalnog uključivanja predviđaju promicanje socijalne i ekonomske jednakosti, suzbijanje diskriminacije, prijelaz s institucionalne skrbi na skrb u zajednici, poboljšanje dostupnosti i održivosti socijalnih i zdravstvenih usluga, kao i poticanje društvenog poduzetništva.
- Potpora javnoj upravi obuhvaćena je kroz aktivnosti poboljšanja kapaciteta i usluga javne uprave, uključujući bolje upravljanje javnim financijama, razvoj e-uprave i borbu protiv korupcije. Predviđa se i promicanje javnog dijaloga, partnerstva i jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva i socijalnih partnera. U pravosuđu se osobit naglasak stavlja na poboljšanje učinkovitosti i neovisnosti.

Program ruralnog razvoja 2014. - 2020.

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) predstavlja jedno od najznačajnijih područja djelovanja institucija Europske unije. Ruralni razvoj, kao drugi stup ZPP financiran je sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR).

Ukupna alokacija za Program ruralnog razvoja 2014. - 2020. iznosi 2.383 milijarde eura, od čega će se 2.026 milijardi eura financirati iz Europskog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), a ostatak iz sredstava nacionalnog proračuna Republike Hrvatske.

Nacrt Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. poslan je na očitovanje u Europsku komisiju 16. srpnja 2014. U listopadu 2014. zaprimljeni su komentari na dostavljeni nacrt te se do kraja siječnja 2015. intenzivno radilo na usuglašavanju dokumenta sa zahtjevima Europske komisije. Dorađena inačica programa poslana je u Bruxelles 3. veljače 2015., a u međuvremenu su raspisani i prvi natječaji za dodjelu potpora. Službeno Pismo odobrenja programa očekuje se tijekom svibnja 2015.

Ciljevi programa

CILJ 1.	Poticati konkurentnost poljoprivrede
CILJ 2.	Osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama
CILJ 3.	Postići uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta

Slika. Okvirna raspodjela sredstva za program ruralnog razvoja

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE 2014. – 2020.

OKVIRNA RASPODJELA SREDSTAVA PO MJERAMA

Mjera	Ukupno (€)
M1 - Prenos znanja i aktivnosti informiranja	13.333.333,33
M2 - Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima	21.176.470,59
M3 - Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu	7.058.823,53
M4 - Ulaganja u fizičku imovinu	667.058.823,53
M5 - Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti	118.117.647,06
M6 - Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	262.928.104,58
M7 - Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	265.882.352,94
M8 - Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma	92.941.176,47
M9 - Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija	8.888.888,89
M10 - Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene	138.830.280,00
M11 - Ekološki uzgoj	128.309.623,50
M13 - Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	321.600.000,00
M16 - Suradnja	8.333.333,33
M17 - Upravljanje rizicima	56.673.373,50
M18 - Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja za Hrvatsku	139.875.000,00
M19 - LEADER (CLLD)	67.540.725,00
M20 - Tehnička pomoć	64.746.543,59
UKUPNO 2014 - 2020	2.383.294.499,84

Operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH za programsko razdoblje 2014. - 2020.

Republika Hrvatska kao punopravna članica Europske unije ostvaruje pravo na korištenje potpore iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR), financijskog instrumenta Europske unije za pomoć u ostvarivanju ciljeva iz Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) za programsko razdoblje od 2014. do 2020. godine. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo doprinosi promicanju konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture, potiče provedbu Zajedničke ribarstvene politike, promiče uravnotežen i uključiv teritorijalni razvoj ribarstvenih područja i područja u akvakulturi te potiče razvoj i provedbu Integrirane pomorske politike na način koji nadopunjuje kohezijsku politiku i Zajedničku ribarstvenu politiku. Jedinstveni dokument koji će sadržavati odabrane prioritete i ciljeve koji se trebaju ostvariti uz pomoć mjera strukturne politike u ribarstvu sufinanciranih sredstvima potpore iz EFPR-a je Operativni program za pomorstvo i ribarstvo Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2014. - 2020.

EFPR je financijski instrument Europske unije za programsko razdoblje 2014. - 2020. koji će doprinijeti postizanju ciljeva nove, reformirane Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i poticati provedbu Integrirane pomorske politike (IPP) Europske unije. Ovaj fond jedan je od pet tzv. Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondovi) koji se međusobno nadopunjuju i nastoje promicati oporavak Europe temeljen na rastu i zapošljavanju. Fondovi koji čine ESI fondove uz EFPR su Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Kohezijski fond i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.

U okviru EFPR-a zemljama članicama je za programsko razdoblje 2014. - 2020. na raspolaganju 6,5 milijardi eura, što je dio cjelokupne omotnice namijenjene ribarstvu i pomorstvu. Osim što je glavni izvor financiranja

provedbe reformirane ZRP, sredstva EFPR-a su na raspolaganju i za partnerske sporazume s trećim zemljama te doprinose regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom. Republika Hrvatska u okviru EFPR-a ima na raspolaganju 252,6 milijuna eura za razdoblje 2014. - 2020.

EFPR je usmjeren prema dugoročnim ciljevima strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast tijekom razdoblja 2014. - 2020. Doprinijet će promicanju konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture, potiče provedbu Zajedničke ribarstvene politike, promiče uravnotežen i uključiv teritorijalni razvoj ribarstvenih područja i područja u akvakulturi te potiče razvoj i provedbu Integrirane pomorske politike na način koji nadopunjuje kohezijsku politiku i Zajedničku ribarstvenu politiku.

Navedeni ciljevi strukturirani su u okviru šest prioriteta EFPR-a:

1. Poticanje okolišno održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva.
2. Poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture.
3. Poticanje provedbe ZRP-a putem prikupljanja i upravljanja podacima u svrhu poboljšanja znanstvenih spoznaja kao i pružanjem potpore za praćenje, kontrolu i provedbu, jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave bez dodatnog administrativnog opterećenja.
4. Povećanje zaposlenosti i teritorijalne kohezije putem sljedećeg posebnog cilja: promicanja gospodarskog rasta, društvene uključenosti, stvaranja radnih mjesta i pružanja podrške upošljivosti i mobilnosti radne snage u obalnim i kontinentalnim zajednicama koje ovise o ribolovu i akvakulturi, uključujući diversifikaciju aktivnosti u ribarstvu te prema ostalim sektorima pomorskog gospodarstva.
5. Poticanje stavljanja na tržište i prerade kroz poboljšanje organizacije tržišta za proizvode ribarstva i akvakulture i kroz poticanje ulaganja u sektore prerade i stavljanja na tržište.
6. Poticanje provedbe Integrirane pomorske politike.

Teritorijalna suradnja za razdoblje 2014. - 2020.

Europska teritorijalna suradnja, uz ujednačen regionalni razvoj kao drugi cilj kohezijske politike za razdoblje 2014.-2020., odnosi se na stvaranje podloge za razvoj koordinirane, sustavne i strateški usmjerene suradnje na lokalnoj, regionalnoj i središnjoj državnoj razini s partnerima iz susjednih zemalja i ostalih regija Europske unije. Time bi se kroz zajednički pristup na odgovarajućoj administrativno-teritorijalnoj razini smanjio negativan utjecaj granica i promovirala društveno-gospodarska kohezija.

Republika Hrvatska u ovom razdoblju može punopravno sudjelovati u sva tri dijela europske teritorijalne suradnje:

<u>Prekogranična suradnja</u>	<u>Transnacionalna suradnja</u>	<u>Međuregionalna suradnja</u>
-----------------------------------	-------------------------------------	------------------------------------

IZVORI

Agencija za plaćanje u poljoprivredi ribarstvu i ruralnom razvoju

APPRRR

Državni zavod za statistiku, 2011.

Hrvatska gospodarska komora

Hrvatska turistička zajednica

HZMO

LAG UNA

Ministarstvo poljoprivrede

Ministarstvo gospodarstva

Ministarstvo poduzetništva i obrta

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

Ministarstvo financija

Ministarstvo turizma

MRRFEU 2018.

Općina Dvor (razni dokumenti i podaci)

Program razvoja poduzetničkih zona na području Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2015. - 2020.

Prostorni plan uređenja Općine Dvor 2006.

Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije II. izmjena i dopuna 2017.

Strategija razvoja Općine Dvor 2011. - 2015.

»Službeni vjesnik«, broj 43/18.

Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije 2014. - 2020.

Strategija razvoja ljudskih potencijala Sisačko-moslavačke županije 2014. - 2020.

Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

UPŠ Sisak, Odjel za uređivanje šuma

Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020.

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

 Strategija razvoja Općine Dvor
2018.-2023.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.
Udio u sufinanciranom dijelu: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

S A D R Ź A J**OPĆINA DVOR
AKTI OPĆINSKOG VIJEĆA**

85.	Odluka o usvajanju Strategije razvoja Općine Dvor za razdoblje 2018. - 2023. godine	6409
	- Strategija razvoja Općine Dvor za razdoblje 2018.- 2023. godine	6410

»Službeni vjesnik« službeno glasilo gradova Čazma, Glina, Hrvatska Kostajnica, Novska i Petrinja, te općina Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Martinska Ves, Sunja i Topusko. Izdavač: Glasila d.o.o., D. Careka 2/1, 44250 Petrinja, tel. (044) 815-138, (044) 813-979, www.glasila.hr, e-mail: glasila@glasila.hr. Glavni i odgovorni urednik: Saša Juić, inf. »Službeni vjesnik« izlazi po potrebi i u nakladi koju određuju gradovi i općine. Svi brojevi »Službenog vjesnika« objavljeni su i na Internetu <http://www.glasila.hr>. Pretplata na »Službeni vjesnik« naručuje se kod izdavača. Tehničko oblikovanje, kompjuterska obrada teksta, korektura i tisak: Glasila d.o.o. Petrinja, www.glasila.hr.